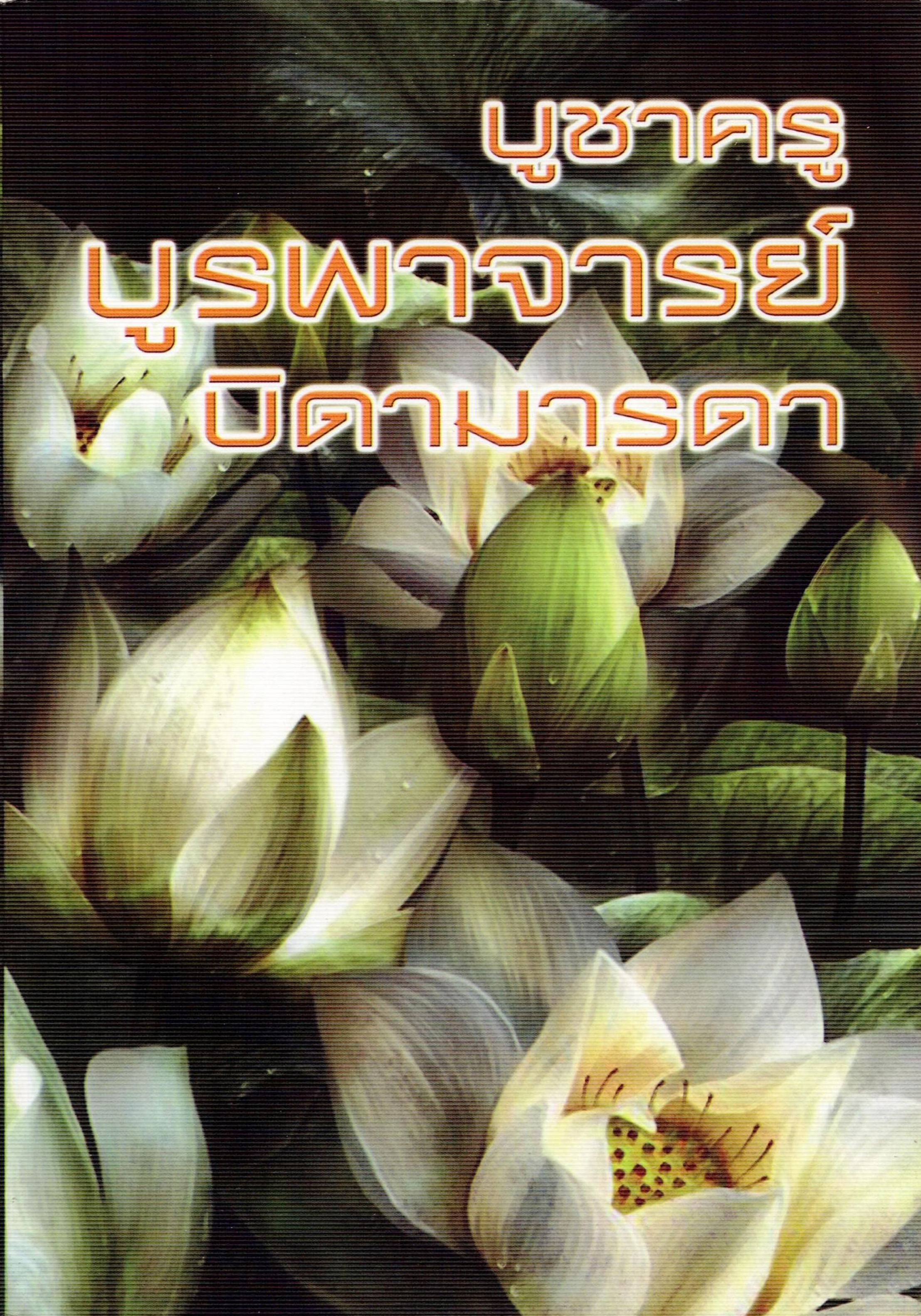
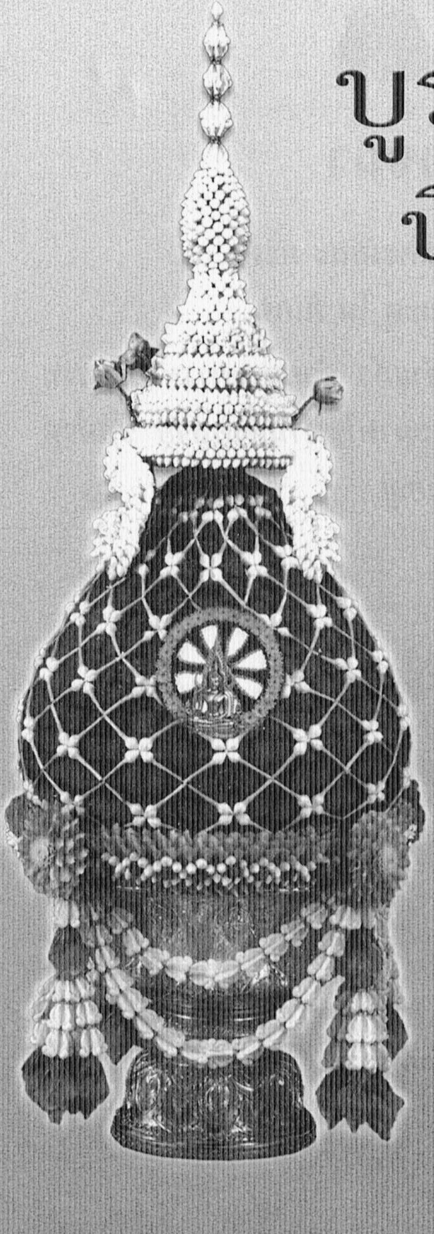
บูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา

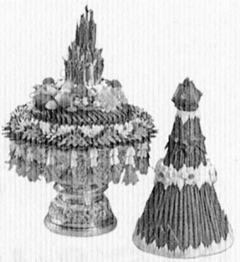

บูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา

บูชาครู
บูรพาจารย์
บิดามารดา

๕ เมษายน ๒๕๕๒

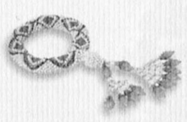

คำขอขมา

เถเร ปะมาเทนะ ทวารัตตะเยนะ กะตัง,

สัพพัง อะปะราธัง, ขะมะตุ โน ภันเต.

โทษทั้งปวงที่ข้าพเจ้าได้ทำแล้ว ด้วยกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม เพราะความประมาทในท่านทั้งหลาย ขอท่านโปรดงดโทษนั้นให้ข้าพเจ้าด้วยเทอญ

หนังสือ : **บูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา**
พิมพ์ครั้งแรก : **เมษายน ๒๕๕๒**
จำนวน : **๒๐,๐๐๐ เล่ม**

จัดพิมพ์โดย : **มูลนิธิพุทธอเนกประสงค์ วัดสังฆทาน**
ต.บางไผ่ อ.เมือง จ.นนทบุรี ๑๑๐๐๐
โทร. ๐ ๒๔๙๖ ๑๒๔๐-๒ โทรสาร ๐ ๒๔๙๖ ๑๒๔๓
ผู้พิมพ์โฆษณา : **นายธวัต สังขวรรณะ**

คำนำ

หนังสือ "บูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา" นี้ จัดพิมพ์เนื่องใน *งานบูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา* ซึ่งแต่เดิมคือวันมุทิตาสักการะ ซึ่งเหล่าคณะศิษย์จัดถวายเนื่องในวันคล้ายวันเกิด คือ วันที่ ๕ เมษายน โดยจัดเป็นประเพณี ในวันที่ ๑-๗ เมษายน ของทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้นมา

และในปี พ.ศ. ๒๕๕๒ นี้ หลวงพ่อสนอง ได้ดำริให้เปลี่ยนชื่องานเป็น ***"งานบูชาครู บูรพาจารย์ บิดามารดา"*** ด้วยวัตถุประสงค์ที่จะให้วันนี้ของทุกปี เป็นวันที่เหล่าศิษย์น้อมรำลึกถึงพระคุณของครูบาอาจารย์ในยุคก่อนๆ ผู้เป็นบูรพาจารย์ และครูบาอาจารย์ในปัจจุบัน รวมทั้ง**หลวงปู่สังวาล เขมโก** ผู้เป็นประดุจบิดามารดาทางธรรม มิได้ระบุที่จะแสดงมุทิตาสักการะเฉพาะท่านเพียงผู้เดียว แต่ผู้ที่เป็นพระสุปฏิบันโน เป็นพระอรหันต์ และครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติเพื่อเป็นพระอรหันต์ ก็คือพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ดังพุทธศาสนสุภาษิตบทหนึ่งว่า

คาเม วา ยทิ วารญฺเญ นินฺเน วา ยทิ วา ถเล

ยตฺถ อรหนฺโต วิหรนฺติ ตํ ภูมิรามเณยฺยกํ

พระอรหันต์ทั้งหลาย *(กับทั้งท่านผู้ปฏิบัติเพื่อเป็นพระอรหันต์)* ***คือผู้ที่ควรบูชา ไม่ว่าท่านจะอยู่ในที่ใด จะเป็นบ้านหรือเป็นป่า ที่ลุ่มหรือที่ดอน ที่นั้นก็เป็นภูมิสถานอันเป็นที่พึงรื่นรมย์ยินดี ไม่มีเวร ไม่มีภัยทั้งสิ้น***

เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วยปรารภของหลวงพ่อสนอง กตปุญโญ ในเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาต่อพ่อแม่ครูบาอาจารย์ อีกทั้งตัวอย่างคำสั่งสอนเรื่องความกตัญญูกตเวทิตาของบูรพาจารย์ซึ่งสืบเนื่องมายุคต่อยุค ของ**พ่อแม่ครูบาอาจารย์สายหลวงปู่มั่น ภูริทตฺโต** และคำสอนของ**หลวงปู่สังวาล เขมโก** ซึ่งท่านได้อบรมพระเณรแม่ชีอุบสกอุบาสิก ในช่วงเข้าพรรษาปี ๒๕๒๑ ณ ***วัดเขาสารพัดดี จ.ชัยนาท***

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนาของผู้มีจิตศรัทธาบริจาคทรัพย์และดำเนินการต่างๆ จนหนังสือเล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์ คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจ และตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นผู้ที่มีความกตัญญูกตเวทีซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่งดงามของสังคมไทยตลอดมา

คณะผู้จัดทำ

๑ เมษายน ๒๕๕๒

คำปรารภ

หลวงพ่อสนอง กตปุญฺโญ

(ที่มาของ)**หนังสือนี้**ก็คือเราต้องการให้เป็นสาระ ทำงานก็ต้องการให้เรารู้คุณคน เราไม่ใช่เกิดมาไม่รู้คุณคน รู้ที่สูงที่ต่ำ ผู้ควรยกย่อง เหมือนคนต้องรู้ทิศทั้งสี่ รู้ทิศทั้งแปดนั่นเอง

บูรพาจารย์ พ่อแม่ครูบาอาจารย์นี่เป็นผู้มีพระคุณที่เราจะมองข้ามไม่ได้ ลบหลู่ดูถูกไม่ได้ ที่เราทำงาน**บูชาครู**ก็เหมือนโบราณ... สมัยก่อนทำอะไรก็ต้องมีครู ต้องยกครู ถ้าไม่มีครูก็ถือว่าวิชานั้นไม่สำเร็จ วิชานั้นไม่เจริญ เช่นการรักษาโรคนี่ก็ต้องมีครู คือว่าครูนั้นจะปกปักรักษาลูกศิษย์ ดูแลรักษาลูกศิษย์ แม้ครูตายไปแล้วก็ยังคุ้มครองปกปักรักษาลูกศิษย์อยู่

พระพุทธเจ้าเป็นบรมครู และก็ไม่มีใครที่จะเลิศเท่าพระพุทธเจ้า เป็นครูที่สอนทั้งมนุษย์และเทวดา ดังนั้นเราก็ระลึกว่าวันนี้เป็น **"วันบูรพาจารย์ หรือ บรมครู"** ของเรา การจะทำงานทุกอย่างก็ต้องมีครู การจะเรียนรู้ก็ต้องมีครู พ่อแม่เราเนี่ยก็เป็นครูของเรา เรากินข้าวไม่เป็นพ่อแม่ก็สอน อาบน้ำไม่เป็นพ่อแม่ก็สอน ทำอะไรไม่เป็นก็สอน จึงเรียกว่าเป็นทั้งพ่อแม่ครูบาอาจารย์

แล้วครูนี่ก็... พระพุทธเจ้าเป็นบรมครู สอนศีลธรรม สอนความคิดให้พระสงฆ์ทั้งหลายได้คิดเป็น คิดจนถึงทางไปสวรรค์ได้ คิดจนถึงทางไปนิพพานได้ เรียกคิดเป็น แล้วเราก็มี

ครูบาอาจารย์ที่คิดเป็น ที่สอนให้เราเดินทางไปถูกต้อง ทางพ้นทุกข์ คือไปทางที่ปลอดภัยไม่มีอันตราย ปลอดภัยในที่นี้คือปลอดภัยในมนุษย์สมบัติ ตายจากมนุษย์ก็ไปสวรรค์ ตายจากสวรรค์ก็ไปถึงนิพพาน คือใจเนี่ยเป็นมนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัตินิพพานสมบัติ

ก็เรียกว่า เพราะคิดตามพ่อแม่ครูบาอาจารย์ก็เลยคิดเป็น แล้วก็เมื่อเรามีครู พอเราแก่เฒ่าไปเราก็เป็นครูอีกคนหนึ่งให้กับลูกหลานเรา ดังนั้นครูของเราในพระพุทธศาสนาจึงเป็นผู้มีพระคุณ ถ้าเราไม่มีพ่อแม่ครูบาอาจารย์เราก็เกิดศาสนาเกิดคำสอนเกิดความสงบร่มเย็นอยู่ไม่ได้ บ้านเมืองเราที่อยู่ด้วยความสุขสงบนี่เพราะมีพ่อแม่ครูบาอาจารย์

เราทำบุญในครั้งนี้เราไม่ได้ทำเพื่อเอา เราทำเพื่อให้ ทำเพื่ออุทิศบุญกุศลเหล่านี้ให้แก่ผู้มีพระคุณ และก็เพื่อให้ทุกคนได้มาประพฤติปฏิบัติ แสดงออกซึ่งความกตัญญูกตเวที ***บุคคลที่หาได้ยากในโลกก็มีสองอย่างเท่านั้นเอง คือคนกตัญญูรู้คุณคนและคิดจะตอบแทนบุญคุณคน*** *นี่คือเราได้พ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่กตัญญู เราก็กตัญญูท่านตอบ* ***โลกนี้ก็จะอยู่ด้วยความกตัญญู***

ขอให้เข้าใจว่าการที่เราทำงานเนี่ยก็เพื่อตอบสนองบุญคุณพ่อแม่ครูบาอาจารย์ แล้วก็ขอให้จงดีใจว่านี่แหละคืออนุสาวรีย์อนุสาวรีย์ที่มีอยู่ในใจของเรา ***ใครจะสร้างเจดีย์ด้วยทองคำสูงเท่านกเขาเหิน ก็ไม่เท่ากับคนกตัญญูตอบแทนพ่อแม่ครูบาอาจารย์ตัวเอง*** *นั่นแหละมีบุญกุศลมากยิ่งกว่าสร้างเจดีย์ด้วยทองคำสูงเท่านกเขาเหินก็สู้ไม่ได้*

ฉะนั้นการกตัญญูจึงเป็นผลเลิศ เหมือนคนดีตกน้ำไม่ไหล ตกไฟไม่ไหม้ อยู่ที่ไหนไปไหนก็มีเทวดารักษาคุ้มครอง ไม่ตกในอันตราย ก็เรียกว่าปลอดภัย การที่เราทำอะไรกันทุกวันนี้ก็ทำเพื่อให้พ่อแม่ครูบาอาจารย์ของเรามีความสุขความสบายใจ แล้วก็ทำให้เกิดประโยชน์แก่โลก มีความสงบและมีความสันติ มีความสุขกันทั่วหน้า การทำงานจึงเป็นการทำที่เกิดความสามัคคี ทำเพื่อให้ทุกคนได้มาโมทนาร่วมกันว่า*เรามาจับมือกันทำงานเพื่อให้เกิดกำลังของศรัทธา หรือกำลังของศีลสมาธิ เพื่อเราจะได้เป็นหนึ่งเดียวกัน แล้วก็งานนั้นก็จะสำเร็จด้วยทุกคนไม่ใช่สำเร็จเพียงคนคนเดียว*

ขอให้ท่านทั้งหลายที่มาทำงานในวันบูชาครูบูรพาจารย์ จงเกิดความสำเร็จในชีวิต หน้าที่การงาน มีกำลังใจที่จะต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ นานัปการ ขอให้ลุล่วงไปด้วยดี ด้วยการประพฤติปฏิบัติธรรม มีความเจริญทั่วหน้ากันทุกท่านทุกคน

มุทิตาแด่บูรพาจารย์

อภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า
คุ้มเกศเกล้าประชาธรรมนำสุขศานต์
ผู้ชี้ธรรมนำสว่างทางนิพพาน
สร้างสายธารสายธรรมนำจิตเดิม

หมุนวงล้อพระธรรมอันล้ำเลิศ
ธรรมบรรเจิดสู่สายใจให้สรรเสริญ
รุ่นต่อรุ่นบุญวาสนาพาดำเนิน
ไม่รั้นเกินก็เก็บธรรมนำพ้นภัย

อาจมีมารมาผจญหนทางผิด
ก็พิชิตเผยแผ่ธรรมนำสดใส
พัฒนาคนพัฒนาจิตพิชิตชัย
ชำระใจให้ขาวรอบประกอบบุญ

เป็นสายงานงามยิ่งมิ่งมงคล
พาบุญผลอันยิ่งใหญ่ใจเกื้อหนุน
เพราะรักธรรมรักศิษย์คิดเจือจุน
อยากร่วมหมุนธรรมจักรรักษ์โลกา

ศิษย์มีผงธุลีในดวงตาน้อย
ก็จะพลอยรีบทำได้ไม่กังขา
อาจเจ็ดวันเจ็ดเดือนเจ็ดปีมา
แจ้งธรรมาสว่างชัดสัจธรรม

เป็นสายสร้อยร้อยธรรมาพาช่วยชัก
นำศิษย์รักรักษ์ธรรมหนุนบุญอิ่มหน้า
ช่วยหมุนต่อล้อธรรมจักรรักษาธรรม
เป็นประจำกว่าร้อย กว่าพันปี ครูดีจริง
ท่านหลวงพ่อสังวาลสานคติ
เสริมศิริสอนธรรมาพายอดยิ่ง
มีลูกศิษย์สูใจสอนง่ายจริง
หลวงพ่อสนองคือศิษย์มิ่งยิ่งมงคล
ต่อถึงเราเหล่าศิษยาพาสำนึก
น้อมระลึกพระคุณท่านงานสุขผล
เป็นเทียนทองส่องสว่างกลางกมล
ศิษย์ทุกคนรำลึกสำนึกคุณ
ร้อยมาลัยร้อยดวงใจร้อยน้ำจิต
พันชีวิตหมื่นผลงานล้านเกื้อหนุน
แสนบูชาแสนเมตตาแสนการุณย์
ร้อยล้านบุญมุทิตาบูรพาจารย์

วไลพร จันทรศิริ ผู้ประพันธ์

บรมครูผู้ยิ่งใหญ่
ด้วยทรงเมตตาดุจห้วงมหรรณพ

ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำเดือน ๖ ก่อนพุทธศักราช ๘๐ ปี เป็นวันที่แผ่นดินสะเทือนสะท้านทั่วโลกด้วยเป็นวันประสูติของพระพุทธเจ้า เมื่อพระกุมารประสูติพระองค์ทรงดำเนินไป ๗ ก้าว ได้ตรัส**อาสภิวาจา** (คือวาจาที่กล่าวอย่างอาจหาญ) ว่า ***“เราเป็นผู้เลิศแห่งโลก เราเป็นผู้ใหญ่แห่งโลก เราเป็นผู้ประเสริฐสุดแห่งโลก ชาตินี้เป็นที่สุด บัดนี้ ภพใหม่เป็นไม่มีอีก”***

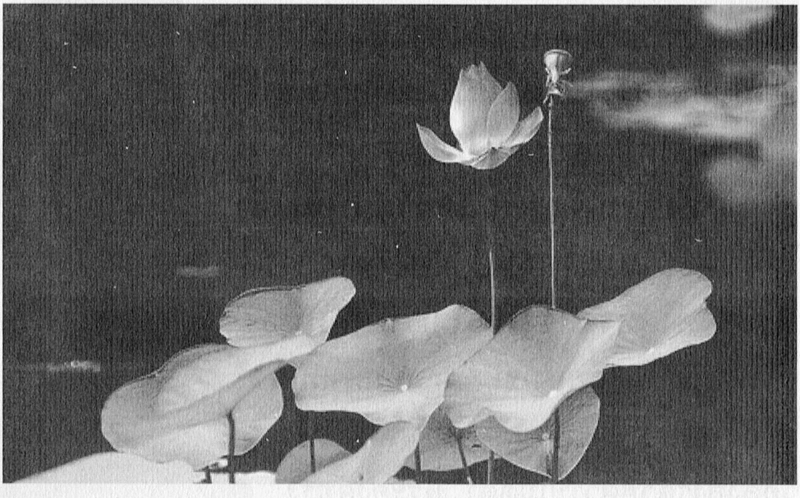
การตรัสวาจาที่อาจหาญนี้มีเฉพาะผู้ที่จะตรัสรู้มาเป็นพระพุทธเจ้าเท่านั้น การตรัสคำว่า ***“ชาตินี้เป็นชาติสุดท้ายของเรา ชาติต่อไปจะไม่มีอีกแล้ว”*** มีความหมายที่แสดงถึงที่สุดของการที่ได้บำเพ็ญบารมีมาจนเต็มที่แล้ว ในชาติภพของพระองค์ชาตินี้ไม่จำเป็นต้องสร้างบารมีเพิ่ม แต่เป็นภพชาติที่พระองค์ตรัสรู้ และเผยแผ่พระธรรม

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้อุบัติขึ้นในโลกมนุษย์ นับได้จากการที่พระองค์ได้ทรงสร้างพระบารมีสืบเนื่องยาวนานมาถึง สี่อสงไขยกับแสนมหากัปป์ เพื่อรื้อขนสรรพสัตว์ ให้ข้ามห้วงแห่งวัฏสงสารด้วยความเมตตา *พระองค์ทรง*

เป็นบรมครูอันยิ่งใหญ่อย่างหาที่เปรียบมิได้ ทรงสอนทั้งเทวดา อินทร์ พรหม ยม ยักษ์ อมุษย์และมนุษย์ ให้รู้ธรรม ทรงใช้เวลาในการสั่งสอนสาวกและเผยแผ่พุทธศาสนาเป็นเวลา ๔๕ ปี จวบจนปัจจุบัน (ปี ๒๕๕๒) นับได้ ๒๕๙๗ ปี

พระพุทธศาสนาของพระองค์ได้สืบเนื่องมาจากยุคสู่ยุค ด้วยการดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง ของผู้มีความกตัญญูกตเวทิตาต่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ต่อพระศาสนา ต่อพ่อแม่ครูบาอาจารย์พระอรหันตสาวกที่ได้มีเมตตาสั่งสอนสืบเนื่อง รักษาพระธรรมวินัย ประพฤติตนเป็นศิษย์ที่ดีตามคำสั่งสอนของครูบาอาจารย์ และความเมตตาต่อคนในยุคหลัง ทุกยุคทุกสมัยจึงมิได้ขาดสิ้นจากพระอรหันตสาวก ด้วยคุณธรรมของผู้มีความกตัญญูกตเวทิตาของผู้มีธรรมและเหล่าสาวกผู้เป็นสัมมาทิฏฐิ

อุบลบานในสุวรรณภูมิ

การเข้ามาของพระพุทธศาสนาสู่ประเทศไทย

ตามหลักฐานบันทึกในหนังสือ**มหาวงศ์** พงศาวดารลังกา *(คำบรรยายของ**หลวงบริบาลบุรีภัณฑ์** อดีตภัณฑารักษ์เอก กรมศิลปากร)* พ.ศ. ๓๐๓ และตามหลักฐานของวัดเพชรพลี *(วัดพริบพรีเดิม บันทึกอักษรเทวนาคี ขุดค้นพบ ณ ซากศิลา**วัดคูบัว** ต.คูบัว จ.ราชบุรี)* กล่าวว่า พระพุทธศาสนาได้เริ่มแพร่เข้าสู่แคว้นสุวรรณภูมิ ใน พ.ศ. ๒๓๕ *(ซึ่งระยะต่างกัน ๖๘ ปี พ.ศ. ๓๐๓-๒๓๕)* **พระเจ้าอโศกมหาราช**ได้ทรงกระทำตติยสังคายนาพระไตรปิฎก คือ ทำการชำระพระไตรปิฎกขึ้นเป็นครั้งที่ ๓ ครั้นแล้วจึงอาราธนา**พระโมคคลีบุตรติสสเถระ** องค์อรหันต์เป็นประธานคัดเลือกบรรดาพระอรหันตเถระ ออกทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศ โดยแบ่งเป็น ๙ คณะ **คณะที่ ๘** ไปยัง**สุวรรณภูมิประเทศ** *(ไทย พม่า มอญ เขมร ลาว รามัญ ญวน ไปจรดแหลมมลายู หรือที่เรียกว่าอินโดจีน เป็นสุวรรณภูมิทั้งสิ้น)*

คณะธรรมฑูตคณะที่ ๘ ประกอบด้วย

๑. **พระโสณเถระ**

๒. **พระอุตระเถระ**

๓. **พระฌานียะ**

๔. **พระภูริยะ**

๕. **พระมูนียะ**

พระเจ้าอโศกมหาราช

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๙ **พระโสณเถระ**กับ**พระเจ้าโลกละว้าราชา** ได้ส่งพระภิกษุสยาม ๑๐ รูป มี**พระญาณจรณะ** *(ทองดี)* เป็นหัวหน้า พร้อมด้วยสามเณร ๓ รูป อุบาสก อุบาสิกา ไปเรียนและศึกษา **ณ กรุงปาตลีบุตร** แคว้น**มคธ**ซึ่งเป็นเมืองหลวงในสมัย**พระเจ้าอโศกมหาราช** นับเป็นเวลา ๕ ปี

ลุปี พ.ศ. ๒๔๕ **พระเจ้าโลกละว้า**สิ้นพระชนม์ ตะวันทับฟ้า ราชบุตรขึ้นครองราชย์ ทรงพระนามว่า **ตะวันอธิราชเจ้า** พระโสณเถระอยู่ ณ แดนสุวรรณภูมิวางรากฐานพระธรรมวินัยในพระบวรพระพุทธศาสนา เป็นระยะเวลา ๒๙ ปี ตามหลักฐานบันทึกนี้จะเห็นได้ว่า กล่าวเพียงพระโสณเถระ ไม่ได้กล่าวถึงพระอุตรเถระ ออกทำการเผยแพร่พระพุทธศาสนายังนานาประเทศ

ผู้มีพระคุณอย่างสูงยิ่งต่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย นอกเหนือไปจากพระบรมครูผู้มีพระกรุณาธิคุณแล้ว ผู้ที่มีพระคุณอย่างสูงยิ่งต่อชาวไทย ที่ปกปักรักษาพระพุทธศาสนา หรือแก้วมณีอันมีค่าไว้ให้กับลูกหลานไทยที่ต้องเรียนรู้ จดจำ และทดแทนพระคุณดังต่อไปนี้

๑. ฝ่ายพระเถระพ่อแม่ครูอาจารย์ในอดีต(บูรพาจารย์)

๑.๑ **พระโมคคลีบุตรติสสเถระ** องค์อรหันต์เป็นประธานคัดเลือกบรรดาพระอรหันตเถระ ออกทำการเผยแพร่

๑.๒ **พระโสณเถระ**

๑.๓ **พระอุตระเถระ**

๑.๔ **พระภิกษุจากอินเดีย ชวา สุมาตรา** ใน ปี พ.ศ. ๕๐๐ ในอาณาจักรศรีวิชัย ทวาราวดีเป็นเมืองหลวงอยู่ที่นครปฐม

๑.๕ **เถรวาทสายพุกาม** พ.ศ. ๑๖๐๐ **พระเจ้าอนุรุธมหาราช** แผ่เข้ามาที่ล้านนา ลพบุรี ทวาราวดี

๑.๖ **เถรวาทสายลังกาชื่อราหุล** นครศรีธรรมราช

๑.๗ **พระภิกษุไทยสมัยสุโขทัยชื่อพระอโนมทัสสี** และ**พระสุมนะ**ศึกษาปริยัติและปฏิบัติที่**สำนักอุทุมพรบุปผามหาสวามี** ณ เมืองมะติมา (เมาะตะมะ) ประเทศรามัญ สู่ประเทศไทยในยุคกรุงสุโขทัย

๑.๘ เถรวาทโดยตรงจากลังกามาสู่กรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. ๑๙๖๗ พระสงฆ์ชาวเชียงใหม่ ๒๕ รูป **พระมหาธรรมคัมภีร์ พระมหาเมธังกร พระมหาญาณมังคละ พระมหาศีลวงศ์ พระมหาสารีบุตร พระมหารัตนสาคร** เป็นต้น **พระเขมร**อีก ๕ รูป รวมเป็น ๓๓ รูป และรับอุปสมบทใหม่ศึกษาธรรมวินัย แล้วกลับมาเผยแผ่

๑.๙ สมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้นิมนต์**คณะพระภิกษุจากลังกา** มาสั่งสอนพระภิกษุในไทย ในพ.ศ. ๒๐๐๘ พระองค์ได้ออกผนวชด้วยเป็นเวลา ๘ เดือน

๑.๑๐ **พระมหาเถรคันฉ่อง**ได้นำคณะพระภิกษุเชื้อสายรามัญวงศ์ ในสมัยสมเด็จพระมหาธรรมราชา

๑.๑๑ **พ่อแม่ครูบาอาจารย์**ที่สืบเนื่องมาจากยุคสู่ยุคที่มรณภาพแล้ว เช่น **สมเด็จพระวันรัตน์** วัดป่าแก้ว, **สมเด็จโต พรหมรังสี, หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล, หลวงปู่มั่น ภูริทัตตโต, หลวงปู่เทสก์ เทสรังสี, หลวงปู่ขาว อนาลโย, หลวงปู่แหวน สุจิณโณ, หลวงปู่ฝั้น อาจาโร, หลวงปู่ดูลย์ อตุโล, หลวงปู่ชา สุภัทโท, หลวงปู่หลุยส์ จันทสาโร, หลวงปู่เหรียญ วรลาโภ, หลวงปู่บุดดา ถาวโร, หลวงปู่วัน อุตตโม, หลวงพ่อพุทธทาส, หลวงปู่จวน กุลเชฐโฐ, หลวงพ่อพุธ ฐานิโย, หลวงปู่สังวาล เขมโก** ฯลฯ และมีพ่อแม่ครูบาอาจารย์อีกหลายองค์ที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

๑.๑๒ พ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่ยังมีชีวิตอยู่เช่น **หลวงตามหาบัว ญาณสัมปัณโณ, หลวงปู่บุญญฤทธิ์ บัณฑิโต, หลวงปู่จันทร์แรม เขมะศิริ, หลวงพ่อคูณ ปริสุทโธ, หลวงพ่อสนอง กตปุญโญ ฯลฯ**

๒. ฝ่ายฆราวาส (ในอดีต จนถึงปัจจุบัน)

๒.๑ **พระเจ้าอโศกมหาราช**

๒.๒ **กษัตริย์ไทยในยุคสุวรรณภูมินับตั้งแต่พระเจ้าโลกละว้า**

๒.๓ **บูรพกษัตริย์ไทยทุกพระองค์ที่ทรงรักษาพระศาสนาและเป็นพุทธมามกะตั้งแต่ยุคทวาราวดี สุโขทัย อยุธยา ธนบุรี รัตนโกสินทร์**

๒.๔ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพล อดุลยเดช กษัตริย์ไทยในยุคปัจจุบัน

๒.๕ คุณแม่บุญเรือน โตงบุญเติม, อุบาสิกา กี นานายน, คุณแม่ศิริ กรินชัย ฯลฯ

นอกจากนั้นก็ยังมีพระอรหันต์สาวกทั้งที่เป็นพระภิกษุและภิกษุณี ของพระผู้มีพระภาคเจ้าทุกยุคอีกที่เป็นผู้เจริญด้วยศีล สมาธิ ปัญญา พระผู้เป็นสุปฏิบันโน ก็เป็นพ่อแม่ครูบาอาจารย์ เพราะท่านเหล่านั้นได้ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง พระผู้บรรลุถึงพระโสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี และพระอรหันต์ เป็นผู้เคยสั่งสอนศิษย์รุ่นก่อน สืบเนื่องตลอดมาจวบจนปัจจุบัน

พระบรมครูผู้ชี้ขุมทรัพย์

พระบรมครู *(องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า)* เป็นผู้ชี้ขุมทรัพย์ให้แก่ศิษย์ผู้ที่หวังซึ่งมรรคผลนิพพานดังเช่นที่พระองค์ได้ทรงกล่าวกับพระอานนท์ว่า

อานนท์ ! เราไม่พยายามทำกะพวกเธออย่างทะนุถนอมเหมือนช่างหม้อที่ทำแก่หม้อที่ยังเปียกดิบอยู่

อานนท์ ! เราจักชี้โทษแล้วชี้โทษอีก ไม่มีหยุด

อานนท์ ! เราจักขนาบแล้วขนาบอีก ไม่มีหยุด

ผู้ใดมุ่งหวังมรรคผล เป็นวัตถุประสงค์ ผู้นั้นจักทนอยู่ได้เองแล

เหล่าสาวกขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เป็นพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ท่านได้สั่งสอนศิษย์และชี้ขุมทรัพย์ตามที่พระพุทธองค์ทรงสั่งสอน เจียรนัยจนบังเกิดเพชรล้ำค่าในวงการพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

บุคคลที่หายากในโลก

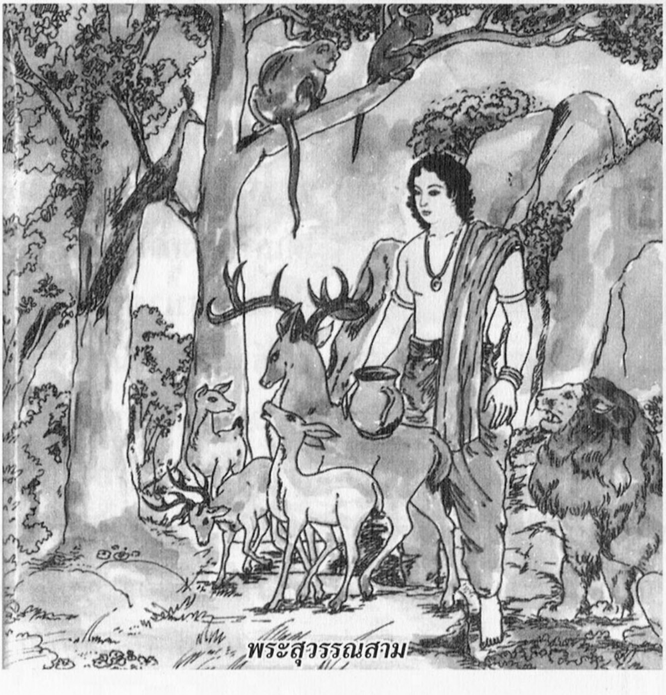
ดูกรภิกษุทั้งหลาย ความปรากฏแห่งบุคคล ๓ จำพวก หาได้ยากในโลก บุคคล ๓ จำพวกเป็นไฉน คือ

๑. พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า

๒. บุคคลผู้แสดงธรรมวินัยที่พระตถาคตประกาศแล้ว

๓. บุคคลที่มีความกตัญญูกตเวที

พระพุทธองค์ทรงยกย่องผู้ที่มี '*ความกตัญญู*' ว่าเป็นบุคคลที่หายากในโลก

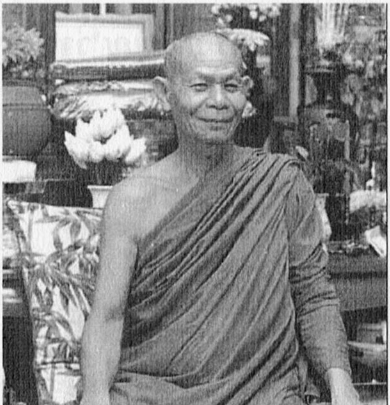
พระสุวรรณสาม

ความดีของผู้มีธรรม

ตัวอย่าง บางส่วนของคำสั่งสอนของพ่อแม่ครูบาอาจารย์หลายรูปในยุคปัจจุบัน

หลวงพ่อพุธ ฐานิโย

วัดป่าสาลวัน จ.นครราชสีมา

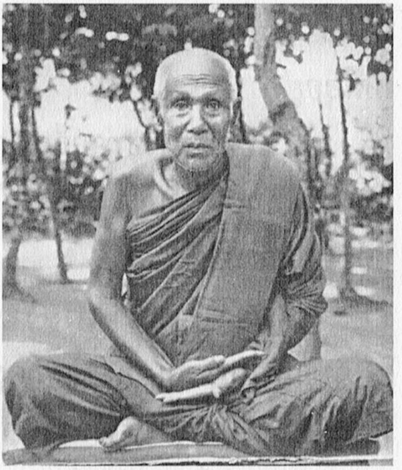

หลวงพ่อพุธ ฐานิโย ท่านได้ให้ความหมายของคำว่า **"บูรพาจารย์"** หมายถึง ***"อาจารย์ผู้เกิดก่อนเรา ท่านเกิดก่อนเรา ท่านบวชก่อนเรา ท่านสอนเรามาก่อน*** *จึงได้ชื่อว่า* ***พระบูรพาจารย์"*** และท่านได้เล่าเรื่องการสั่งสอนศิษย์ของ**พ่อแม่ครูบาอาจารย์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่ฝั้น**

(คัดมาบางส่วนจากหนังสือประวัติหลวงพ่อพุธ ฐานิโย)

...หลวงปู่เสาร์ทิพยจักษุกรรมฐานนี่ เครื่องรางของขลังรูปเหรียญหมู่นี้ไม่มี *"มีผู้บอกว่าเคยได้ฟังมาว่าหลวงปู่ฝั้นดูหมอเก่ง หลวงพ่อ (หลวงพ่อพุธ) แก้ว่า...ไม่มีน้า...ไม่เคยหรอกเหมือนๆ กับมีพระองค์หนึ่งว่าหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ไปตัด*

เหล็กไหลที่ถ้ำสระบัว ภูเขาควาย มันไม่ตรงกับความจริงเลยแม้แต่นิดหนึ่ง พระองค์นั้นชื่อพระอาจารย์จันทร์ เดี๋ยวนี้ก็ยังมีชีวิตอยู่ เขาบอกว่าตั้งแต่เขาเป็นเณรโน่น ทีนี้เหล็กไหลมันเป็นทรัพย์ในดินสินในน้ำ ท่านผู้เคร่งต่อพระธรรมวินัยท่านจะไปทำได้อย่างไร

หลวงปู่เสาร์ กันตสีโล

ขนาดหลวงพ่อเอาสีผึ้งใส่มาในย่ามนี่ท่านยังว่าเอาๆ ยังงงยังกะไก่ตาแตกเลย... โอ๊ย! หลวงปู่นี่มาค้นดูย่ามเราตั้งแต่เมื่อไร ตลับสีผึ้งนี่ มีโยมเขาทำให้ตั้งแต่เป็นเณรอยู่บ้านนอก เขาบอกว่าอันนี้จะไปเรียนหนังสือ มันเรียนหนังสือดี ก็เลยเอามา... หลวงปู่เสาร์ดุ จะมาภาวนาเอามรรคผลนิพพาน ยังเอาตลับสีผึ้งใส่ย่ามมาด้วยมันจะไปได้อย่างไร...

ว้า! หลวงปู่นี่มาค้นย่ามเราตั้งแต่เมื่อไร พอตื่นเช้ามาก็เอามัดติดกับก้อนอิฐ ปาลงแม่น้ำมูลเลย... ไม่มีหรอกกรรมฐานนี่เครื่องรางของขลัง รูปเหรียญ หมู่นี้ไม่มี”

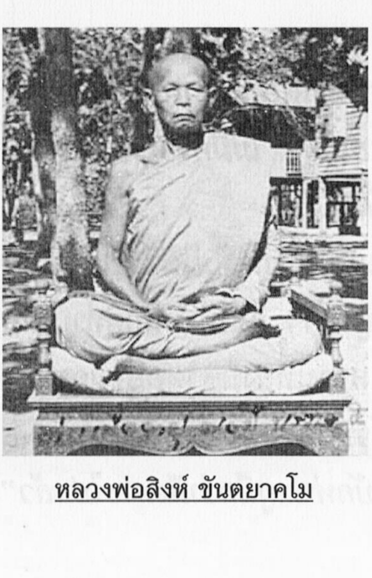
อุปัฏฐากหลวงปู่เสาร์ ปรนนิบัติท่าน ไม่ได้ติดสอยห้อยตาม ได้พบท่านเวลาท่านมาพักวัดบูรพาฯ ก็ได้ปรนนิบัติท่าน ไม่ได้ติดสอยห้อยตาม ผู้ติดสอยห้อยตามที่ยังมีชีวิตอยู่จนกระทั่งหลวงปู่ท่านสิ้นนี่ยังเหลือ**หลวงปู่บัวพา**องค์เดียว จากกันไป ๓๐ ปี พอท่านเห็นก็วิ่งมากอด *“โอ๊ย...บักห่า...กูนึกว่ามึงตายไปแล้ว”*

ท่านว่า *"ที่อยู่ใกล้ชิด ครูบาอาจารย์เสาร์นี่มีแต่เฮาสองคนเด๊ เหลืออยู่"*

งานที่ทำถวายท่านก็อุปัฏฐากนวดเฟ้น ซักสบงจีวรแล้วก็ ปัดกวาดที่นอน เทกระโถน อะไรทำนองนั้น เวลาแขกมาหาท่าน ก็คอยดูแลรับแขก

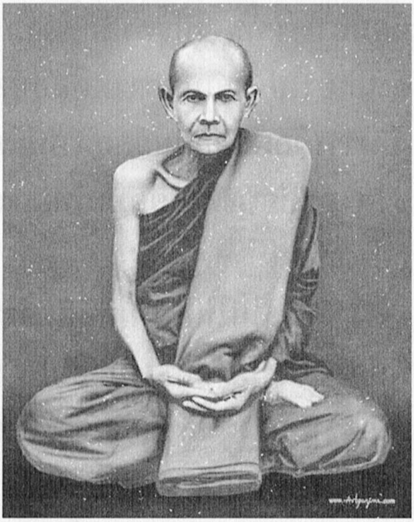
หลวงปู่เสาร์นี่เพียงแต่เวลาท่านไปมาพักนี่เราก็ได้ อุปัฏฐากท่านเท่านั้นเอง แต่ก็ครูบาอาจารย์ในสายนี้เขาถือว่าใคร ที่เป็นหัวหน้าใหญ่ เขาถือว่าเขาเป็นลูกศิษย์องค์นั้นแหละ รองๆ ลงมาอาจารย์เป็นลูกศิษย์ของอาจารย์ใหญ่ เราก็มาเป็นลูกศิษย์ ของอาจารย์รองลงมา แต่ศูนย์รวมจิตใจมันอยู่ที่อาจารย์ใหญ่ หลักปฏิบัติที่ครูบาอาจารย์ให้ไว้ อาศัยอยู่ตามถ้ำบ้าง ตามโคน ต้นไม้บ้าง

พระบูรพาจารย์ของเรา เราถือว่า **พระอาจารย์เสาร์ กนฺตสีโล** เป็นพระอาจารย์องค์แรกและเป็นผู้นำหมู่คณะลูกศิษย์ ลูกหา ออกเดินธุดงคกรรมฐาน ชอบพักพิงอยู่ตามป่าตามที่วิเวก อาศัยอยู่ตามถ้ำบ้าง ตามโคน ต้นไม้บ้าง และท่านอาจารย์มั่นก็ เป็นอีกท่านหนึ่งซึ่งเป็นลูกศิษย์ พระอาจารย์เสาร์

หลวงพ่อสิงห์ ขันตยาคโม

หลวงพ่อสิงห์ ขนฺตยาคโม ก็เป็นลูกศิษย์ของท่านอาจารย์ เสาร์และท่านอาจารย์มั่น โดย

หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต

เฉพาะอย่างยิ่งพระอาจารย์สิงห์เปรียบเหมือนหนึ่งว่าเป็นเสนาธิการใหญ่ของกองทัพธรรม ได้นำหมู่คณะออกเดินธุดงค์ไปตามราวป่าตามเขา อยู่อัพโภกาส อยู่ตามโคนต้นไม้ อาศัยอยู่ตามถ้ำ พักพิงอาศัยอยู่ในราวป่าห่างจากหมู่บ้านประมาณ ๕๐๐ เมตร

การธุดงค์ของ**พระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์มั่น พระอาจารย์สิงห์**จะไม่นิยมที่จะไปปักกลดอยู่ตามละแวกบ้าน ตามสนามหญ้า หรือตามบริเวณโรงเรียน หรือใกล้ๆ กับถนนหนทาง ในที่ซึ่งเป็นที่ชุมนุมชน ท่านจะออกแสวงหาวิเวกในราวป่าห่างไกลกันจริงๆ

บางทีไปอยู่ในป่าเขาที่ไกล ตื่นเช้าเดินจากที่พักลงมาสู่หมู่บ้านเพื่อบิณฑบาต เมื่อบิณฑบาตเสร็จแล้ว กลับไปถึงที่พักเป็นเวลา ๑๑.๐๐ น. หรือ ๕ โมงก็มี อันนี้คือหลักการปฏิบัติของพระธุดงคกรรมฐานในสายพระอาจารย์มั่น พระอาจารย์เสาร์ ซึ่งบางทีอาจจะผิดแผกจากพระธุดงค์ในสมัยปัจจุบัน ซึ่งไปปักกลดอยู่ตามสนามหญ้า หรือตามสถานีรถไฟ ตามบริเวณโรงเรียนหรือศาลเจ้าต่างๆ

พระอาจารย์เสาร์ พระอาจารย์มั่น พระอาจารย์สิงห์ ไม่

นิยมทำเช่นนั้น ไปธุดงค์ก็ต้องไปป่ากันจริงๆ ที่ใดซึ่งมีอันตราย ท่านก็ยิ่งไปเพื่อเป็นการทดสอบความสามารถของตัวเอง และเป็นการฝึกฝนลูกศิษย์ลูกหาให้มีความกล้าหาญเผชิญต่อภัยของชีวิต ตะล่อมจิตให้ยึดมั่นในคุณพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อย่างแน่แน่

เมื่อไปในสถานที่ที่คิดว่ามีอันตราย ไปอยู่ในที่ห่างไกลพี่น้อง เพื่อนฝูงสหธรรมิกก็ไปอยู่บริเวณที่ห่างๆ กัน ในเมื่อจิตใจเกิดความหวาดกลัวภัยขึ้นมา จิตใจก็วิ่งเข้าพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ยึดเอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นสรณะอย่างเหนียวแน่น เพราะในขณะนั้นไม่มีใครอีกแล้วที่จะเป็นเพื่อนตาย

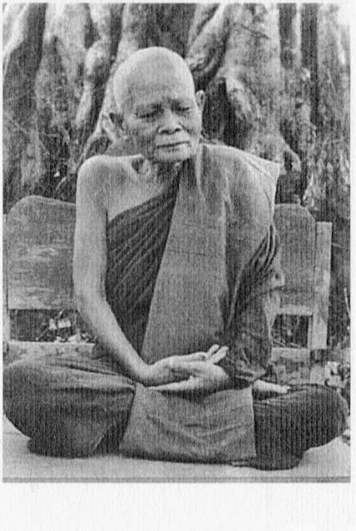
ดังนั้น ท่านจึงมีอุบายให้ไปฝึกฝนอบรมตัวเอง ฝึกฝนอบรมบรรดาลูกศิษย์ลูกหา ผู้ติดตาม ในสถานที่วิเวกห่างไกลเต็มไปด้วยภัยอันตราย เพื่อให้ลูกศิษย์ลูกหามีความกล้าหาญชาญชัย ในการที่จะเสียสละเพื่อบูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เพื่อบูชาพระรัตนตรัยอย่างแท้จริง การฝึกฝนอบรมหรือการอบรมสั่งสอนของครูบาอาจารย์ดังกล่าวนั้น ท่านยึดหลักที่จะพึงให้ลูกศิษย์ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวันดังนี้

ท่านจะสอนให้พวกเราประกอบความเพียรดังกล่าวตั้งแต่หัวค่ำ จนกระทั่งเวลา ๔ ทุ่ม พอถึง ๔ ทุ่มแล้วก็จำวัดพักผ่อนตามอัธยาศัย พอถึงตี ๓ ท่านก็เตือนให้ลุกขึ้นมาบำเพ็ญเพียร เดินจงกรม นั่งสมาธิ ภาวนาหรือทำวัตรสวดมนต์ก็ตามแต่ที่ถนัด แต่หลักที่ท่านยึดเป็นหลักที่แน่นอนที่สุดก็คือว่าในเบื้องต้นท่านจะสอนให้ลูกศิษย์หัดนอน ๔ ทุ่ม ตื่นตี ๓

ในขณะที่ยังไม่ได้นอนหรือตื่นขึ้นมาแล้วก็ทำกิจวัตร มีการสวดมนต์ไหว้พระ เดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา ท่านก็จะสอนให้ทำอย่างนี้ อันนี้เป็นหลักสำคัญที่ท่านจะรีบเร่งอบรมสั่งสอนและฝึกลูกศิษย์ให้ทำให้ได้ ถ้าหากยังทำไม่ได้ท่านก็ยังไม่อบรมสั่งสอนธรรมะส่วนละเอียดขึ้นไป เพราะอันนี้เป็นการฝึกหัดดัดนิสัยให้มีระเบียบ นอนก็มีระเบียบ ตื่นก็มีระเบียบ การฉันก็ต้องมีระเบียบ คือฉันหนเดียวเป็นวัตร ฉันในบาตรเป็นวัตร บิณฑบาตฉันเป็นวัตร อันนี้เป็นข้อวัตรที่ท่านถือเคร่งนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อฉันในบาตร ฉันหนเดียว อันนี้ท่านยึดเป็นหัวใจหลักของการปฏิบัติกรรมฐานเลยทีเดียว

หลวงปู่แหวน สุจินโน

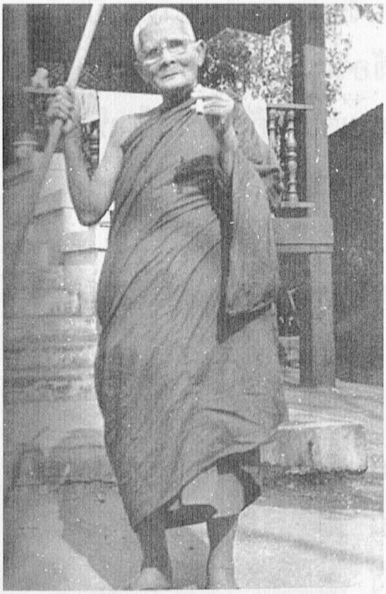
วัดดอยแม่ปั๋ง จ.เชียงใหม่

หลวงปู่แหวน สุจินฺโน ท่านสอนศิษย์ให้ระลึกถึงคำสอนของครูอุปัชฌาย์เมื่อตอนบวช ซึ่งเป็นกรรมฐานเบื้องต้น และยกตัวอย่างคำสอนของครูบาอาจารย์เรื่องของ**กาม**

"อุปัชฌาย์ท่านสอน ***เกศา โลมา นขา ทันตา ตโจ ปัญจกรรมฐาน****เป็นที่ตั้งของ****กาม*** กาม

พาหมุนอยู่ ทุกข์ก็เกิดขึ้นที่นี่ สมุทัยก็เกิดขึ้นที่นี่ ความเจ็บแข้งเจ็บขา เจ็บหลัง เจ็บเอว เวลามันเจ็บเราก็ไม่ชอบ แต่ก็ยังชอบมันอยู่ ถ้าไม่รู้เท่ามัน เสียเปรียบมันไม่ใช่น้อย **พวกเราตายเพราะกามมาแล้ว ตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ นับปี นับเดือน นับวัน นับภพ นับชาติไม่ได้ ตายก็เพราะกาม เกิดก็เพราะกาม ทุกข์ก็เพราะกามนี้** ความโกรธ ความเกลียด เกิดมาจากใจ มีใจมันก็เกิด

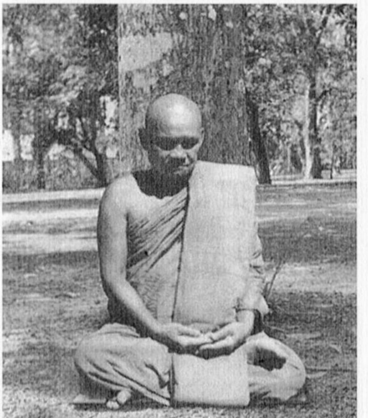
ความหลงก็เหมือนกัน ถ้าไม่มีใจมันจะเกิดมาได้อย่างไร ถ้าไม่มีใจมันไม่เกิด พวกความโลภ ความโกรธ ความถูก ความผิด ก็เหมือนกัน มันเกิดก็เพราะใจนี่แหละ ต้องกำหนดเข้ามาหาใจ ตัวต้นเหตุของมัน ถ้าเราไปแก้ที่ปลายเหตุไม่ได้ ยิ่งแก้ยิ่งเดือดร้อน การต่อสู้กิเลสเป็นสงครามอันใหญ่ ความพอใจไม่พอใจก็อันนี้เต็มโลกอยู่ รักษาตา หู จมูก ลิ้น กาย ของเราให้ดีๆ ต้องพิจารณาให้รอบคอบ ต้องน้อมเข้ามาหากายนี้ น้อมเข้ามาหาใจนี้

พระธรรมทั้งหลายท่านยกใจขึ้นเป็นหัวหน้าเป็น**มัคคาวรณ์ สัคคาวรณ์** มันเกิดขึ้นมาในนี้ทั้งสิ้น ชำระใจให้บริสุทธิ์ รักษาตา หู จมูก ลิ้น กาย ไว้ให้ดี รักษาศีล ก็รักษาตา หู จมูก ลิ้น กาย ของเรานี้แหละ รักษา**ธาตุ ๔ ขันธ์ ๕** นี้ไว้ ไปรักษาอย่างอื่นไม่

เป็นศีล ขันธ์ ๕ ธาตุทั้ง ๔ มันเป็นกองทุกข์พิจารณาอันนี้ ให้ชำนิชำนาญเข้าไป ท่านเจ้าคุณอุบาลีท่านว่า กามนี้อย่าไปอัศจรรย์ สัตว์ทั้งหลายเขาเสพกามกันอยู่เต็มโลก ก็ไม่เห็นวิเศษไปไหน มีแต่เพิ่มความทุกข์"

หลวงพ่อชา สุภัทโท

วัดหนองป่าพง จ.อุบลราชธานี

หลวงพ่อชา สุภทฺโท ท่านสั่งสอนลูกศิษย์ไม่ให้ยึดติดในตัวของครูบาอาจารย์ และให้มีปัญญาในการพิจารณาดังเช่น มีลูกศิษย์ถามเรื่องการขบฉันของหลวงพ่อชา ว่าหลวงพ่อชาสอนให้ลูกศิษย์เอาอาหารเทรวมลงในบาตรแต่ทำไมหลวงพ่อชาจึงไม่เอาอาหารของท่านเทรวมในบาตรด้วย หลวงพ่อชาท่านได้เมตตาอธิบายให้กับศิษย์ว่า

"ถูกแล้ว อาจารย์ควรจะทำเป็นตัวอย่างแก่ลูกศิษย์ของตน ผมไม่ถือว่าท่านติผม ท่านซักถามได้ ทุกอย่างที่อยากทราบ แต่ว่ามันก็สำคัญที่ท่านต้องไม่ยึดอยู่กับอาจารย์ ถ้าดูจากภายนอกผมปฏิบัติดี พร้อมหมดก็คงจะแย่มาก พวกท่านทุกคนก็จะพากันยึดติดในตัวผมยิ่งขึ้น แม้พระพุทธเจ้าเอง บางครั้งก็ตรัสให้บรรดา

สาวกปฏิบัติอย่างหนึ่ง และพระองค์เองกลับปฏิบัติอีกอย่างหนึ่ง ความไม่แน่ใจในอาจารย์ ของท่านก็ช่วยท่านได้ ท่านควรเฝ้าดูปฏิกิริยาของตัวเอง ท่านไม่คิดบ้างหรือว่า อาจจะเป็นไปได้ว่าที่ผมแบ่งอาหารจากบาตรใส่จานไว้เพื่อเลี้ยงดูชาวบ้านที่มาช่วยทำงานที่วัด

ปัญญาคือสิ่งที่ท่านต้องเฝ้าดูและทำให้เจริญขึ้น รับเอาแต่สิ่งที่ดีจากอาจารย์ จงรู้เท่าทันการฝึกปฏิบัติของท่านเอง ถ้าผมพักผ่อนในขณะที่พวกท่านทุกองค์ต้องนั่งทำความเพียรแล้ว ท่านจะโกรธหรือไม่ ถ้าผมเรียกสีน้ำเงินว่าแดง หรือเรียกผู้ชายว่าผู้หญิงก็อย่าเรียกตามผมอย่างหลับหูหลับตา

อาจารย์องค์หนึ่งของผมฉันอาหารเร็วมาก และฉันเสียงดัง แต่ท่านสอนให้พวกเราฉันช้าๆ และฉันอย่างมีสติ ผมเคยเฝ้าดูท่านและรู้สึกขัดเคืองใจมาก ผมเป็นทุกข์แต่ท่านไม่ทุกข์เลย

ผมเพ่งเล็งแต่ลักษณะภายนอก ต่อมาผมจึงได้รู้ บางคนขับรถเร็วมากแต่ระมัดระวัง บางคนขับช้าๆ แต่มีอุบัติเหตุบ่อยๆ อย่ายึดมั่นถือมั่นในกฎระเบียบและรูปแบบภายนอก ถ้าท่านใช้เวลาอย่างมากเพียงสิบเปอร์เซ็นต์มองดูผู้อื่น แต่เฝ้าดูตัวเองเก้าสิบเปอร์เซ็นต์

อย่างนี้เป็นการปฏิบัติที่ถูกต้องแล้ว

แรกๆ ผมคอยเฝ้าสังเกตอาจารย์ของผมคือ**อาจารย์ทองรัต** และเกิดสงสัยในตัวท่านมาก บางคนถึงกับคิดว่าท่านบ้า ท่านมักจะทำอะไรแปลกๆ หรือเกรี้ยวกราดเอากับบรรดาลูกศิษย์ของท่าน อาการภายนอกของท่านโกรธ แต่ภายในใจท่านไม่มีอะไร ไม่มีตัวตน ท่านน่าเลื่อมใสมาก ท่านเป็นอยู่อย่างรู้แจ้งและมีสติจนถึงวาระที่ท่าน มรณะภาพ

การมองออกไปนอกตัวเป็นการเปรียบเทียบแบ่งเขาแบ่งเรา ท่านจะไม่พบความสุขโดยวิธีนี้ และท่านจะไม่พบความสงบเลยถ้าท่านมัวเสียเวลาแสวงหาคนที่ดีพร้อม หรือครูที่ดีพร้อม พระพุทธเจ้าทรงสอนให้เราดูที่ธรรมะ ที่สัจจธรรม ไม่ใช่คอยจับตาดูผู้อื่น"

พระอาจารย์วัน อุตโม

วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม (ถ้ำพวง) จ.สกลนคร

พระอาจารย์วัน อุตโม ท่านได้เมตตาสอนศิษย์เรื่องการระวังรักษาศีล และการปลงอาบัติ

"เมื่อเราบวชมาแล้วมีศีลสำหรับเป็นเครื่องรักษาป้องกันความชั่วซึ่งเป็นวีติกกมโทษ โทษอันนี้สามารถที่จะไปสู่อบายภูมิได้ คือเป็นโทษส่วนหยาบ คือการ

ล่วงเกิน การทำให้ศีลของเราขาด ให้ศีลของเราทะลุ ให้ศีลของเราเศร้าหมอง ให้ศีลของเราด่างพร้อย นี้คือว่าทางที่จะให้เกิดโทษ เป็นโทษที่สามารถเข้าสู่อบายภูมิ เราต้องศึกษาเรื่องศีล ถ้าศีลไม่ดีเราก็เกิดความเดือดร้อน ศีลจึงเป็นเครื่องป้องกัน **วิปฏิสาร** คือความเดือดร้อนไม่ให้เกิดขึ้น เราต้องศึกษาแล้วตั้งใจปฏิบัติให้ถูกต้อง คือ ศีลแต่ละข้อพระวินัยแต่ละสิกขาบท เราต้องทำความเข้าใจ ในการปฏิบัติของเราจึงจะถูกต้อง คือบางอย่างเป็นอาบัติเพราะโดยเจตนา บางอย่างโดยไม่เจตนา ที่ท่านว่า สจิตตกะ อจิตตกะ **สจิตตกะ**มีเจตนา **อจิตตกะ**ไม่มีเจตนา และบางข้อบางสิกขาบท ทำเองก็ต้อง ใช้ให้คนอื่นทำก็ต้อง บางสิกขาบท ทำเองจึงต้อง ใช้ให้คนอื่นทำไม่ต้อง จึงเรียกกันว่า **สาณัตติกะ อนาณัตติกะ**

ฉะนั้นเราต้องรู้จักอาบัติ ว่าอันนี้เป็นอาบัติหนัก อันนี้เป็นอาบัติเบา รู้จักว่าสิ่งนี้เป็น ครุกาบัติ คืออาบัติหนัก ครุกาบัติจึง

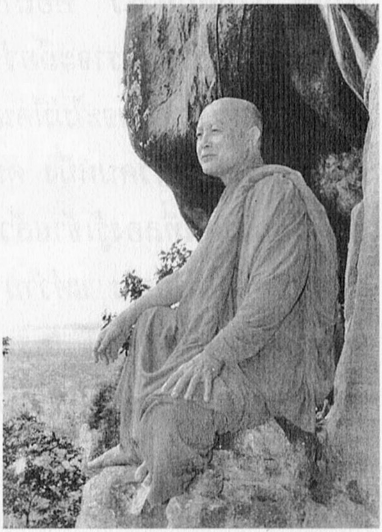

แยกออกเป็น ๒ อย่าง **ครุกาบัติ**ที่แก้ไขไม่ได้ก็มี ที่แก้ไขได้ก็มี ถ้าเป็น**ปราชิก ๔** ก็แก้ไขไม่ได้เรียกว่า **อเตกิจฉา** แก้ไขไม่ได้ ส่วน**สังฆาทิเสสเป็นครุกาบัติ** แต่ว่าแก้ไขได้ เรียกว่า **สเตกิจฉา** แต่รวมเรียกว่า ครุกาบัติ **ลหุกาบัติ**เป็น**ถุลลัจจัย ปาจิตตีย์ทุกกฎ ทุพภาษิต** นี้จะพ้นไปด้วยเทศนา

*คือการ**แสดงอาบัติ** เรียกว่า**เทศาอาบัติ** คือต้องแจ้งต้องบอกรับผิดที่เราได้ทำไปแล้ว แจ้งบอกเปิดเผยออกให้คนอื่นได้รู้ว่าเราผิด ถ้าเราไปปกปิดไว้ก็ยิ่งเสียหาย อย่างที่เรียกว่า "**ยิ่งเปิดก็ยิ่งปิด ยิ่งมิด ยิ่งปิดก็ยิ่งรั่ว**" คือถ้าเปิดมันก็มิดชิด ถ้าปิดแล้วมันก็รั่ว เพราะการทำชั่วนั้นเราจะถือว่าไม่มีใครรู้ไม่ได้ ก็ตัวของเราก็เป็นมนุษย์คนหนึ่ง ทำไมจะไม่มีคนรู้ ก็เราเป็นคนทำ เราก็เป็นคน คือเรานี้ต้องรู้ นี้รู้แล้วคนหนึ่ง คนที่สองผีสางเทวดาบุตรเทวดาเขาก็รู้ นี้เรียกว่าคนที่สองรู้เข้าแล้ว แล้วเราจะปิดได้อย่างไร คนด้วยกันคนอื่นยังไม่รู้ก็จริง แต่ว่านานๆ ไปก็ความร้อนของเรามันมีอยู่ เราก็ต้องทุรนทุรายอยู่ดี เพราะเราทำผิดทำชั่วแล้ว เราก็ต้องร้อน ต้องเดือดร้อนอยู่ในจิตในใจของเราอยู่ตลอดกาล ความร้อนนี้มันจะต้องทุรนทุรายมันก็ต้องมีการเปิดช่องอยู่ดี **คนที่รักษาศีลไม่รักษาให้ปกติเรียบร้อย** เรียกว่า**คนเน่าใน** ดีนอกเสียใน มันเหมือนกับลูกมะเดื่อข้างในมีแมลงหวี่เต็มไปหมด แต่ข้างนอกมันดูสดใส ท่านจึงว่า ข้างนอกสดใสข้างในเป็นโพรง คนเรามันก็เสียอย่างนี้ ถึงจะสวยสดงดงาม หากว่าศีลของเราไม่ดี ก็หมดความสวยงามเท่านั้น แล้วก็ขาดความเชื่อถือของคนอื่น เขาจะนับถือเราเท่าไร ถ้าเกิดความไม่ซื่อสัตย์ เสียศีล ของเราอย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ใครเขาก็ไม่ให้อภัย ใครรู้ก็เรียกว่าเบื่อ ก็เลยเป็นคนเหม็นจึงว่าเน่าใน มันก็เกิดความเหม็นขึ้นในตัวเอง เพราะความชั่วมีอยู่ในจิต"*

พระอาจารย์จวน กุลเชฏโฐ

วัดเจติยาคีรีวิหาร (ภูทอก) จังหวัดหนองคาย

"โยนตำราเผาไฟทิ้งเสียก่อน ทางพระกัมมัฏฐาน ท่านสอนให้ปฏิบัติไป ภาวนาไป วันหนึ่งรู้เอง เห็นเอง มัวไปคาดว่าอย่างโน้น คาดว่าอย่างนี้ รู้ก่อนเกิด มันก็เลยไม่เกิดซักที

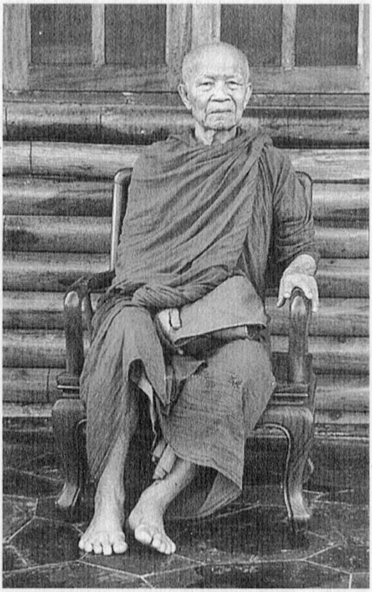
พวกเรียนมามากตามตำราแต่ไม่ปฏิบัติ กับพวกปฏิบัติแต่ไม่ได้เรียนตำรา มันก็เปรียบเหมือน... คนหนึ่งพูดเรื่องเชียงใหม่ อ่านแต่เรื่องเชียงใหม่ ภูมิประเทศเป็นอย่างไร ผู้คนเป็นอย่างไร ให้เขียนกี่เล่มสมุดไทก็ได้ แต่ก็เป็นตามตำรา ไม่เหมือนอีกคนหนึ่งไม่ต้องอ่านตำรา ออกมุ่งหน้าเดินทางไปเชียงใหม่ ไปถึงก็เห็นเอง รู้จักเอง พบกับคนที่อยู่เชียงใหม่ด้วยกัน ก็พูดกันรู้เรื่อง เชียงใหม่เป็นอย่างไร

หรืออีกนัยหนึ่ง เหมือนคนเรียนเรื่องปวดฟัน คนไม่เคยปวดฟัน ไม่เคยหาย อ่านตำรามาเท่าใดก็อธิบายไปอย่างนั้นเอง มันไม่เคยเป็น เป็นอย่างไร หายปวดฟันเป็นอย่างไร แต่คนเคยปวดฟัน พูดกันสองสามคำก็รู้ว่า มันปวดอย่างไรเวลาหายปวดแล้วมันโล่งอกสบายอย่างไร"

หลวงตามหาบัว ญาณสัมปัณโณ

วัดป่าบ้านตาด จ.อุดรธานี

(แสดงพระธรรมเทศนาในงานบำเพ็ญกุศลหลวงปู่ลิร ฐิตธมโม วันอังคารที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๔๘)

พ่อแม่ครูบาอาจารย์หลวงตามหาบัวได้เมตตาเล่าถึงเรื่อง**พระอาจารย์ถิร**กับท่านสนิทกันมานานและเป็นลูกศิษย์ของ**พระอาจารย์อุ่น**ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของ**หลวงปู่มั่น** สมัยที่โลกนาถเข้ามากรุงเทพ เขาไม่ฉันเนื้อปลา ท่านอาจารย์อุ่นก็ไปกับเขา ท่านอาจารย์ถิรก็ไม่ฉันเนื้อปลา ไปที่ไหนก็เห็นพระเป็นแร้งกา เป็นพระยักษ์ พระผีกินเนื้อกินหนัง

"พระอาจารย์มั่นท่านกระทบกระเทือนใจมาก ทำไมท่านอาจารย์อุ่นเรานี้น่ะก็ได้ศึกษาไปจากเราแล้ว หลักธรรมวินัยก็มีแบบฉบับ เต็มตัวอยู่แล้ว ก็พาปฏิบัติไปแล้ว ทำไมจึงไปหลงกับเขาอย่างนั้น"

นี่ท่านอาจารย์มั่นท่านรำพึงถึงท่านอาจารย์อุ่น เพราะเป็นลูกศิษย์ของท่าน พอดีจังหวะท่านอาจารย์อุ่นมาหาพ่อแม่ครูบาอาจารย์มั่นที่หนองผือ นี่ละที่จะได้คว่ำกันลงตรงนี้ล่ะ คว่ำเรื่อง

ไม่ฉันเนื้อปลา

พอขึ้นไปท่านก็ใส่เปรี้ยงเลยทันที เราก็อยู่ที่นั่น ฟังถนัดชัดเจนระหว่างลูกศิษย์กับครูบาอาจารย์ ท่านฝึกหรือท่านซักฟอกกันเอาอย่างหนักทีเดียว พอขึ้นมานั่งปั๊บ!... *"เอ๊า! อุ่น..."* ขึ้นเลยทันที *"พระพุทธเจ้าท่านฉันเนื้อฉันปลา ท่านเห็นไหมตามหลักธรรมวินัย พระพุทธเจ้าท่านเป็นยักษ์เป็นผีเหรอ?"*

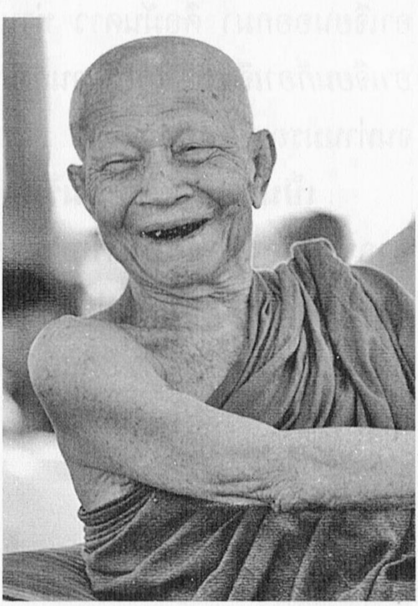
นั่น! ขึ้นเลยนะ *"นี่ผมก็ฉันเนื้อฉันปลา ผมก็เป็นยักษ์เป็นผี ท่านเป็นเทวบุตรเทวดามาจากไหน เอ๊า.. เอาความรู้ความวิชาที่ท่านไม่ฉันเนื้อฉันปลา มาสอนพระพุทธเจ้าแล้วมาสอนผมหน่อย เอ๊า! เอาเดี๋ยวนี้ เอา! สอน ถ้าผมควรจะกราบ ผมจะกราบท่านเดี๋ยวนี้ อาจารย์กราบลูกศิษย์ก็ไม่เคยเห็น ก็ให้ได้เห็นเสีย ว่าท่านอุ่นนี้เก่งกว่าผม ผมจะกราบท่านอุ่น"*

ว่าอย่างนี้เลยนะ ท่านเอาอย่างเด็ดที่หนองผือ ใส่เปรี้ยงๆ ก็ในฐานะลูกศิษย์กับอาจารย์ท่านสอนกัน เราจะไปถือสีถือสาไม่ได้นะ ควรจะหนักก็ต้องหนัก ควรจะเบาก็ต้องเบา ระหว่างลูกศิษย์กับอาจารย์ที่เป็นความสนิทติดพันกันนมนาน เป็นความห่วงใยถึงกันและกันนี่เพื่อเห็นโทษเห็นกรรมทั้งหลาย ท่านก็ซักเอาอย่างหนักๆ เลยที

เดี๋ยวนะ เอาอย่างเด็ดนี่ เราพูดมาอย่างย่อๆ นะ

พอออกจากนั้น ท่านอาจารย์อุ่นก็พลิกปุ๊บเลยทันที เพราะท่านเอาอย่างเด็ดนะ *"เอ๊า! ถ้าท่านเก่งกว่าศาสดาเก่งกว่าผมแล้ว เอ๊า! ให้ท่านไปสอนโลกดูซินะ แทนศาสดา"* ขึ้นทันทีเลย พอจากนั้น ท่านอาจารย์อุ่นท่านก็เป็นผู้มีเจตนาดี ตะเกียกตะกายนี่เพื่อความพ้นทุกข์ด้วยกัน เช่นอย่างอดอาหาร ท่านก็คิดว่าจะถูกทาง ท่านก็ต้องทำไป แต่ผู้ที่เหนือกว่าท่านยังมีนะ ก็พอดีท่านก็มีวาสนามากอยู่นะท่านอาจารย์อุ่น พอมาหา

ท่านอาจารย์มั่นนี่ ท่านใส่เปรี้ยงๆ นี่เลย ไม่รอนะ อยู่หนองผือนะ บอก *"เอา เอ๊า! สอนผมหน่อย ความรู้วิชาที่ท่านได้มาจากการไม่ฉันเนื้อฉันปลานี่นะ เลิศเลอยิ่งกว่าความรู้วิชาของพระพุทธเจ้าที่ตรงไหน เอามาอวดกัน"* ใส่เปรี้ยงๆ

พอออกจากนี้ไปแล้ว ท่านพลิกปุ๊บเลยทันทีนะ นั่นเห็นไหมล่ะ ลูกศิษย์ที่มีครู เมื่อครูเตือนเอาอย่างหนัก ท่านก็พลิกเอาอย่างหนักเหมือนกัน ท่านหยุดเลยการไม่ฉันเนื้อฉันปลาตั้งแต่วันนั้นมา...หยุด ทีนี้เริ่มฉันเนื้อ ฉันปลา ทีแรกเอาไข่มาใส่บาตร คาวแล้ว เหม็นคาว เอามาใส่บาตร อาเจียนออกมา ท่านก็

พลิก *"อ้าว! ตั้งแต่ก่อน แต่เกิดมาก็กินสิ่งเหล่านี้ พอมาอดไม่ฉันเนื้อฉันปลาเพียงสองสามวันเท่านี้ มาฉันแล้วจะมาแสดงอาการอย่างนี้อวดพระพุทธเจ้า ไม่เอา"* ว่างั้นเลย เวลาเอาไข่ใส่ปากอาเจียนออกมา คือมันคาว ท่านก็พลิกปุ๊บเลย เอาจนได้ *"เอาอาเจียนก็อาเจียน"* ใส่เสียจนกระทั่งปกติท่านฉันเนื้อฉันปลาปกติจนท่านมรณภาพไป

เป็นลูกศิษย์ที่ยอมรับครู เป็นลูกศิษย์ที่ดีหาได้ยาก อาจารย์ของท่านคือท่านอาจารย์มั่น ท่านกับอาจารย์ก็เป็นอาจารย์ที่สำคัญมาก โปรดลูกศิษย์ ลูกศิษย์ก็สำคัญ ยอมรับกันทั้งสองฝ่าย ลูกศิษย์ก็ยอมรับอาจารย์ อาจารย์ก็ยอมที่จะแนะนำสั่งสอนต่อไป

หลวงปู่สังวาล เขมโก

หลวงปู่สังวาล เขมโก พ่อแม่ครูบาอาจารย์ที่เคารพยิ่งของหลวงพ่อสนองท่านได้กล่าวสอนลูกศิษย์ว่า

"ศิษย์ที่ดีต้องเป็นหญ้าแพรก
ให้ครูบาอาจารย์เหยียบย่ำ"

หลวงปู่สังวาล เขมโก หอสวดมนต์ วัดเขาสารพัดดี จ.ชัยนาท

ที่สุดแห่งทุกข์

(สอนธรรม ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๒๑ 'วันอธิษฐานเข้าพรรษา')

การที่พวกเราเข้าสู่พระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ เพื่ออะไร เพื่อลาภ เพื่อยศ เพื่อเสียงสรรเสริญหรือ?

เปล่าเลยท่านทั้งหลาย

การที่พวกเราเข้ามาสู่พระพุทธศาสนานี้ ***"ก็เพื่อการทำดีที่สุดแห่งทุกข์ของทุกๆ คน คือความไม่เกิด ความไม่แก่ ความไม่เจ็บ ความไม่ตาย ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นที่ของน่ากลัว เป็นของทุกคนไม่ต้องการ แต่พวกเราก็หนีไม่พ้น"***

ขอให้พวกเราพยายามสร้างศีล สมาธิ ปัญญา ภาวนาให้เกิดให้มีขึ้นในจิต ในใจของตน ให้กระดูกของเรามันกองบนพื้นดินเป็นครั้งสุดท้าย ***"เออ.. พอเสียทีสำหรับการเกิด การตาย"*** เรายังหนุ่ม เรายังสาวอยู่ อย่าพากันประมาท ถ้าความแก่ ความเจ็บ ความตาย เข้ามาครอบงำสังขารร่างการของเราแล้ว เราจะเอาอะไรล่ะ เป็นที่พึ่งที่อาศัยของตนเอง

จึงขอให้พวกเราเร่งรีบขวนขวายเสียเมื่อยังหนุ่มสาว พากันเจริญสมถะภาวนา วิปัสสนาภาวนา ให้รู้ว่า ***"ตายแล้วเราจะไปไหน จะไปเกิดเป็นอะไร เป็นเทวดา เป็นพรหม เราก็รู้ หรือเป็นเปรต เป็นอสุรกาย เป็นสัตว์เดรัจฉานก็รู้"*** ทำให้มันรู้เสียเมื่อเรายังมีลมหายใจอยู่

"ทุกข์เกิดขึ้นมาก็ให้กำหนดรู้ สมุทัยเกิดขึ้นมา ก็ให้กำหนดรู้ นิโรธเกิดขึ้นมาก็ให้กำหนดรู้ มรรคเกิดขึ้นมาก็ให้กำหนดรู้" **จึงเรียกว่ารู้ในอริยสัจสี่** คือธรรมที่เป็นของจริง เป็นของไกลจากข้าศึกคือกิเลส การเรียนรู้จากหนังสือหรือตำราน่ะ มีจำนวนจำกัดรู้หน้านั้น หน้านี้ หมวดนั้น หมวดนี้ ใบนั้น ใบนี้ แล้วก็ต้องท่องจำให้ได้ อย่างนั้นเป็นเพียง**สุตะ**และ**จินตมยปัญญา** ยังไม่เป็น**ภาวนามยะปัญญา**

ความรู้ของ**ภาวนามยะปัญญา** ย่อมรู้ได้สารพัด เทวดาโลก พรหมโลก และขันธ์โลก โลกไหนก็รู้ได้หมด เช่นเราสวดกันอยู่ทุกวัน ***"โลกวิทู** เป็นผู้รู้โลกอย่างแจ่มแจ้ง **วิชาจรณสัมปันโน** เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยวิชชาและจรณะ"* คือพระองค์มีทั้งความรู้ มีทั้งจรณะความประพฤติอันดีงาม จึงของให้พวกเราเจริญรอยตามท่าน อย่าให้เสียทีที่บวชแล้วไม่ได้อะไรไปเลย

พระบวชใหม่ สามเณรบวชใหม่ก็ให้มีใจเคารพยำเกรง ในสามเณรผู้บวชก่อนๆ จึงควรเคารพยำเกรงในสามเณรผู้บวชใหม่ต่างองค์ต่างก็มีความเคารพยำเกรงซึ่งกันและกัน หมู่คณะของเราก็จะมีความสุข จึงจะไปกันรอด ดูสิข้อระเบียบที่เราเขียนกันไว้รอบหอสวดมนต์นี้ถ้าพวกเราไม่ทำตามข้อระเบียบกติกาที่เราเขียนไว้แล้ว ญาติโยมที่มาเที่ยววัดเราเห็นพวกเราปฏิบัติไม่ตรงกับข้อระเบียบวินัยที่เราเขียนไว้เลย เขาก็จะพากันติเตียนเอาได้ ถ้าพวกเราทำตามแล้วก็กลับเป็นที่เชิดชูของหมู่คณะของเราได้ พยายามอย่าขี้เกียจขี้คร้านต่องานของเรา งานของเราเป็นงานเบาๆ ไม่ต้องไปตากแดดตากฝน เพียงแต่เราทำจิตทำใจของเราให้

มีศีล สมาธิ ปัญญา จะได้รู้ จะได้เห็นเรื่องของความจริงในพระพุทธศาสนา ข้อระเบียบวินัยที่เราเขียนไว้นี้แหละ เป็นครูบาอาจารย์ของพวกเรา ผมเองเป็นเพียงกระบอกเสียง ช่วยพูดช่วยป่าวร้องแทนพระธรรมคำสั่งสอนของท่านเท่านั้น ขอให้พวกเรานำเอาไปพิจารณาดูก็แล้วกัน

นั่งญาณท่องกายนคร

(สอนธรรม ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานนี้ขอให้พวกเราพยายามใช้ญาณให้เที่ยวไปในกายของเรา หรือตรวจอาการสามสิบสอง เพื่อยังอสุภกรรมฐานให้เกิดขึ้น จะได้เห็นความเป็นจริงของสังขารว่า มันเป็นอย่างไร ***เรื่องมรรคผลนิพพาน ฌาน สมาบัติ ถ้าเรามีศีลดี สมาธิดี ปัญญาดีแล้วไม่ยากเลย*** *เวลาทำความเพียรพยายามทำให้สติ สมาธิ ปัญญา ดีพอกันแล้วมันจะเกิดความสงบและความรู้ขึ้นมาเอง ขอให้เรารู้จักปล่อยวางอารมณ์ชั่วๆ ทั้งหลายแล้วจิตใจของเราก็จะเข้าถึง***เอกัคคตารมณ์**

การเจริญภาวนานี้ก็คือ การนำจิตนำใจต่อสู้กับอารมณ์ชั่วร้ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันหรืออารมณ์อดีตที่ลวงมาแล้วมันค่อยจะฟูขึ้นเรียกว่า *“อารมณ์เดิมยังไม่ยอมดับทีนี้ถ้าหากว่าเราไม่มีหลักยึดถือ คือเอาความสงบเป็นตัวยืนอยู่แล้ว การต่อสู้กับอารมณ์เหล่านั้นก็ไม่ได้ผลดี ทีนี้เมื่อเกิดความสงบมากขึ้น ถ้าแม้ว่าเราจะมองสิ่งของต่างๆ แม้จะเป็นของที่ไม่มีวิญญาณก็จะเห็น “เป็น**อนิจจัง** เป็น**ทุกขัง** เป็น**อนัตตา**เหมือนกันหมด”* ความสงบสังเวชและความเบื่อหน่ายจากอารมณ์นั้นๆ สิ่งของนั้นๆ ก็จะเกิดขึ้นด้วยผลของศีล สมาธิ ปัญญา นั่นเอง

เพราะฉะนั้นอารมณ์ทั้งหลายมันจำเป็นจะต้องเกิด ที่มันหมดไปสิ้นไปก็เพราะอาศัยที่เราไม่เข้าไปยึดถือไว้มันก็หายไปสลายไปดับลงไป จึงขอให้พวกเราหมั่นพยายามพิจารณาให้เห็น *“ความเกิด ความดับของอารมณ์ไม่ว่าภายนอกภายใน”* ฝึกหัดให้ชำนิชำนาญจึงสามารถประหารนิวรณ์ได้ จึงไม่ติดข้องอยู่ในอารมณ์ทั้งหลายเรียกว่า แยกจิตออกจากอารมณ์ สมกับพระพุทธเจ้าท่านเทศนาเทศนาไว้ ***“สมาธิ ภิกฺขเว ภาเวถ สมาหิโต ยถาภูตํ ปชานาติ”*** ความว่า ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอทั้งหลาย*พึงยังสมาธิให้เกิดขึ้นเถิด เพราะว่าจิตที่เป็นสมาธิย่อมรู้เห็นตามความเป็นจริง ทุกข์มีจริง ไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตายก็มีจริง จึงขอให้พวกเราพากันพิจารณาดูเองเถอะ*

วิถีแห่งทิพย์สมบัติ

(สอนธรรม ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ 'เช้า')

การเจริญกรรมฐานนี้ ขอให้พวกเราระลึกถึงพระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ พระธรรมเจ้าอยู่ที่ใจพระสงฆ์เจ้าอยู่ที่ใจ *หายใจเข้าว่า* ***"พุท"*** *หายใจออก* ***"โธ"*** พุทโธๆ อยู่อย่างนี้ ร้อยครั้งพันครั้งให้จิตมีที่ยึดที่เกาะอาศัย จิตใจจึงไม่ถูกนิวรณ์เข้าครอบงำ ในเมื่อเราเผลอสติก็รู้ว่าขาดสติ แล้วตั้งสติอยู่กับลมหายใจเข้าออกใหม่ ท่านเรียกว่า **"อานาปานสติ"**

เป็นพระเป็นเณรต้องทำจิตใจให้ไกลออกจาก รูมูต รูคูต ของเขา ถ้าหากว่าไม่ทำจิตใจให้ไกลจากสิ่งเหล่านี้ เดี๋ยวเราก็ต้องเข้าไปอยู่ในท้องเขาอีก *"เป็นลูกเขาเป็นเมียเขาเป็นผัวเขาเป็นอยู่อย่างนี้"* เราปรารถนาขี้มันก็ได้ขี้ เราปรารถนาเยี่ยวมันก็ได้เยี่ยว ได้แต่สิ่งสกปรกโสโครกต่างๆ แม้แต่เจ้าของเขาเองยังไม่อยากได้ ยังไม่อยากมองเลย แล้วพวกเราจะต้องการเอามาทำอะไรของเน่าของเหม็นน่ะ

"อตฺตาหิ อตฺตโน นาโถ ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน" เรามีอะไรเป็นที่พึ่งแล้วหรือ ญาณ วิชชา ปัญญา มรรค ผล สมาบัติ มีอยู่แก่เราหรือยัง วันหนึ่งคืนหนึ่งคิดแต่จะไปรักคนโน้นคนนี้ ไปชอบคนโน้นคนนี้ ไปเกลียดไปชังคนโน้นคนนี้ อยู่แค่นี้เองจิตใจของคนเรา จิตใจโดนอกุศลเข้าครอบงำเลย ทำให้ไม่เห็นเรื่องของธรรมะ เรื่องของความไม่เกิดไม่แก่ ไม่เจ็บไม่ตาย *"เกิดเป็นทุกข์*

แก่เป็นทุกข์ เจ็บตายเป็นทุกข์ รู้ว่ามันเป็นทุกข์ก็อย่าไปเกิด” ถ้าเรามีความเชื่อความเลื่อมใสในคุณพระรัตนตรัยครูบาอาจารย์ เรื่องมรรคผลนิพพานอยู่ไม่ไกลเลย

ขอให้เรามี**ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา** ในการประกอบกรรมฐานของภาวนา ธรรมะของพระพุทธเจ้าที่เราไม่เคยเห็นก็จะได้เห็น ที่ไม่เคยได้ยินก็จะได้ยินจักเกิดขึ้นมีขึ้นใน *“จักขุวิญญาณ โสตวิญญาณ ฆานวิญญาณ ชิวหาวิญญาณ กายวิญญาณ มโนวิญญาณของเรา”* ขอให้พวกเราเพียรรักษา ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเราไว้อย่าให้อารมณ์ชั่วๆ เข้ามารบกวนได้

เมื่อก่อนนี้ผมไม่เคยพูดให้ใครฟังหรอกนะ เรื่องความไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายนี้ ผมมาอยู่นี้ ๒๗ กว่าปีมาแล้ว พึ่งมาบอกมาสอนพวกท่านนี้แหละ ***“อย่าให้พระพุทธเจ้าท่านฆ่าเราออกจากธรรมวินัยของท่านได้ ถ้าไม่อย่างนี้ทั้งชาติเราก็เอาดีไม่ได้เลย”*** การสวดมนต์ทำวัตรเช้า-เย็นนี้ บางคนทำไปๆ จิตใจสงบมากเข้าเลยสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็มี จึงขอให้พวกเราพิจารณาดูจิตใจของเราว่า มันสงบบ้างไหม ในขณะเวลาเราทำวัตรนี้ ***“อยากเป็นพระท่านให้ละกามอารมณ์ อยากเป็นพรหมท่านให้เพียรเรียนทำฌาน อยากไปนิพพาน ท่านให้เล่นวิปัสสนา”*** ถ้าเราแตกดับไปในขณะเราภาวนาอย่างน้อยเราก็ไปเกิดเป็นเทวดา ถ้าหากว่าได้ฌานก็เกิดเป็นพรหม มนุษย์เราถ้าไปเกิดเป็นลูกคนก็ขาดทุนแล้วอย่างน้อยต้องให้เป็นเทวดา

การเกิดเป็นมนุษย์ก็ไม่ใช่ของง่าย *“เพราะต้องอาศัย* ***น้ำกาม****เขาเกิด ถ้าไปโดนยาคุมกำเนิดก็ไม่ได้อีก”* น้ำกามของ

มนุษย์ยังพอพูดกันรู้เรื่องธรรมะธัมโมบ้าง ถ้าไปโดนน้ำกามหมา น้ำกามสัตว์เดรัจฉานละก็ เสร็จเลย ไม่มีโอกาสได้มรรคผลรู้จักธรรมเห็นธรรมได้เลย

ผู้ข้องในมูตรคูต

(สอนธรรม ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๒๑ 'เย็น')

ผู้รู้ธรรมน่าเบื่อหน่ายสลดสังเวชใจในความเกิดแก่ ความเจ็บตาย ผู้ที่ยังไม่รู้ธรรมไม่เห็นธรรม ก็ระเริงอยู่อย่างนั้นเมื่อไหร่ล่ะจึงจะพ้นทุกข์กันเสียที ***"สัตวะแปลว่าผู้ข้อง ข้องอยู่ในรูมูตคูต ในลูกเมีย ในสมบัติพัสถานต่างๆ วันหนึ่งคืนหนึ่งก็ข้องอยู่ในราคะโทสะโมหะ ที่รบราฆ่าอยู่ทุกวันนี้ก็เรื่องกามนี้เอง"***

ฉะนั้นท่านจึงให้พระฉันเพียงมื้อเดียว ไม่ต้องยุ่งยากในเรื่องกิน ก่อนกิน ก่อนฉัน ท่านก็ให้พิจารณาให้เป็นยารักษาโรค ไม่ใช่สัตว์ บุคคลว่างเปล่าจากสัตว์ จากบุคคล เรามองดูในบาตรที่เราสำรวมอาหารลงปะปนกันซิ พิจารณาดูแล้วก็เหมือนกับอาหารที่ในอยู่ในกระเพาะของเรา คือ เมื่อก่อนหน้านี้อาหารทั้งหมดนี้ไม่ใช่เป็นของน่าเกลียดมาแต่เดิม แต่ครั้นมาถูกเข้ากับน้ำลาย อันเน่าเหม็นอยู่เป็นนิตย์ จึงกลายเป็นของน่ารังเกียจไปด้วยกัน

คนเราไม่ชอบมูตไม่ชอบคูต แต่ต้องไปหลงกอดจูบกับกองมูตกองคูต ที่ท่านสมมติเรียกว่า "ขันธ์ห้า" หมายใจว่า

เป็นสุขสบาย ไม่เจ็บไข้ประมาทไป แต่ที่ไหนได้ต้องกินยาคือข้าวน้ำอยู่ทุกเช้าค่ำ เป็นอย่างนี้แหละคนเรา ที่พระท่านว่าไม่ดีล่ะก็ชอบใจกันจริง เรื่องกามเป็นอันว่าพระไปได้เรื่องหนึ่ง

เมื่อก่อนนี้ผมปิดกายวาจาใจไว้ไม่เคยแสดงให้ใครเห็นว่าเป็นอย่างไร นี้ ๒๗ กว่าปีที่ผมเปิดกาย วาจา ใจให้พวกท่านได้ดู เรื่องของธรรมะเป็นของที่มีจริง ผู้ทำตามปฏิบัติตามย่อมได้รับความจริงของธรรมะ คือความสุขสบายจากธรรมที่ตนประพฤติปฏิบัติ พอนิวรณ์ดับพระอริยมรรคก็เกิดแล้วประหารสังโยชน์ได้ด้วย ผู้ปฏิบัติย่อมรู้ได้ด้วยตนเอง สามเณรน้อยๆ ผมกลัวว่าจะไม่รู้จักครูบาอาจารย์ว่าเป็น "พระอย่างไร" เล่นกับครูบาอาจารย์เหมือนเล่นกับไฟ จึงให้พวกท่านช่วยตักเตือนสามเณรน้อยๆ บ้าง เพราะยังชอบเล่นชอบคุยยังไม่รู้เรื่อง ของธรรมะธัมโมเท่าไร เดี๋ยวจะเป็นอริยุปาวาทตัดมรรคผลของตนเองได้โดยไม่รู้สึกตัวเลย

พุทธบุตร

(สอนธรรม ๒๔ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

ตัวสมุทัยสัจเกิดขึ้นอีกแล้ว จึงต้องทำให้พรรคพวกเราออกไปโปรดสัตว์ เพื่อนำมาบรรเทาตัวสมุทัย ที่ทะเลาะวิวาทกันเพราะเรื่องกินก็มีเยอะไป การปฏิบัติธรรมก็เช่นเดียวกัน ถ้าหากว่าขาด**อาหารสัปปายะ**ก็ทำให้การปฏิบัติธรรมไม่สะดวกและต้องมี**เสนาสนสัปปายะ บุคคลสัปปายะ ธัมมสัปปายะ**อีกด้วย จึงจะมีครบทุกอย่างในของสัปปายะ แต่การที่จะมีสัปปายะพร้อมหมดทุกอย่างไม่ใช่ของหาได้ง่ายนัก บางแห่งมีทุกอย่างพร้อมแล้วก็ยังทะเลาะกันอีก ขอให้พวกเราอย่าได้เป็นอย่างนั้น

การไปบิณฑบาตท่านเรียกเป็นศาสนโวหารว่า ***"การไปโปรดสัตว์ไม่ใช่การไปล่าสัตว์ หรือการไปเบียดเบียนสัตว์"*** เป็นการทำงานจิตตภาวนากรรมฐานไปในตัว พยายามเดินสำรวมระวังอินทรีย์สังวรให้มาก อินทรีย์สังวรนี้โปรดคนให้บวชได้ ดูซิพระอัสสชิ โปรดพระสารีบุตรให้ออกบวชได้ก็อาศัยอินทรีย์สังวรนี้เอง คนที่ไม่เคยใส่บาตรก็ใส่บาตรได้ สร้างความเลื่อมใสให้แก่ผู้ที่ยังไม่เลื่อมใส ทำความเลื่อมใสของผู้ที่เลื่อมใสอยู่แล้วให้เจริญยิ่งขึ้น แล้วบุญกุศลที่เขาถวายทานแก่พระที่ท่านปฏิบัติปฏิบัติชอบ ปฏิบัติซื่อตรง ต่อธรรมวินัย ย่อมมีผลใหญ่ มีอานิสงส์ใหญ่ เพราะปฏิคาหก เป็นผู้มีกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรมอันบริสุทธิ์สมกับเป็น**พุทธบุตร เป็นเนื้อนาบุญของชาวโลก** การบริโภคปัจจัย ๔ ของทายกที่เขาถวายด้วยศรัทธาก็ไม่เป็นหนี้

ทีนี้เมื่อนักบวชเข้ามาบวชเรียนแล้ว ไม่มีการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติตรงต่อธรรมวินัย **ศีลก็วิบัติ อาจาระก็วิบัติ ทิฏฐิก็วิบัติ อาชีวะก็วิบัติ** เป็น**คนทุศีลไม่มีสังวรณ์** และการบวชจะมีค่าราคาตรงไหน การบวชก็เป็น**โมฆะ** เป็นหมันไม่ได้มรรคผลอะไร จิตใจมีแต่ยินดีอยู่กับความรักความชังตามประสาอารมณ์ของชาวโลก หนักเข้าก็เกิดความเบื่อหน่ายต่อหมู่คณะ เบื่อหน่ายต่อครูบาอาจารย์ แล้วก็อยู่เป็นพระเป็นสามเณรไม่ได้สึกหาลาเพศออกไป ไปไม่ไปเปล่าแถมเอากิเลสเข้าไปบ้านอีก เอากิเลสไปฝากพ่อไปฝากแม่ ญาติพี่น้องที่บ้าน

ขอให้พวกเราพยายามทำกรรมฐานให้มากจักได้รู้จักอารมณ์ของตนเองไว้ได้ จะได้อ่านตัวออกบอกตัวถูกในเรื่องของการปฏิบัติ จะรอแต่ให้ครูบาอาจารย์ตามสอนให้ทุกวันทุกเวลา มันก็ไม่ไหว พยายามหาความมั่นใจในงานกรรมฐานด้วย ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของตนเองบ้าง เมื่อไม่รู้หรือยังไม่เข้าใจ ครูบาอาจารย์ท่านมีหน้าที่ไว้ให้สั่งสอน ถ้าแม้เราไม่ได้มรรคผลเบื้องสูงก็พอให้เป็นนิสัยปัจจัยในภพต่อไป ช่วยทำให้เกิดความแก่ ความเจ็บ ความตายลดน้อยลงได้อีก *เอาละได้เวลาออกบิณฑบาตแล้ว ขอจบเพียงเท่านี้แหละ* **อายุ วัณโณ สุขัง พลัง** *ทุกๆ คน*

อย่าท้อถอย

(สอนธรรม ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานนี้ ต้องหมั่น**วิตก**คือยกจิตของเราที่มันหดหู่ท้อถอย ให้มี**ปีติ**ปราโมทย์ พร้อมกับให้มี**วิจารณ์** การพิจารณาอารมณ์ขณะนี้ อารมณ์อะไรดับลงไปบ้าง อารมณ์อะไรเกิดขึ้นมาบ้าง พิจารณาความเกิด ความดับของอารมณ์ของตนอยู่อย่างนี้

เมื่อ**วิตกวิจารณ์**ดับลงแล้ว มันจะเปลี่ยนองค์**ฌาน**ขึ้นไปตามลำดับ เป็น**ทุติยฌาน ตติยฌาน จตุตถฌาน** ผู้ปฏิบัติย่อมรู้ได้เองเลยว่า ***"อารมณ์ของฌานแต่ละชั้นนั้นมีลักษณะต่างกันอย่างไร มีวิธีเข้าออก วิธีทรงฌานอย่างไร"*** อุปกิเลส ๑๖ ข้อที่พวกเราสวดกันอยู่นี้ มีอยู่ในจิตใจของใครเขาก็รู้ ไม่มีอยู่เขาก็รู้ได้ตัวเองเลวกว่าเขาบอกว่า ดีกว่าเขา ดูซิเรื่องของอุปกิเลสเป็นอย่างนี้

ถ้าอุปกิเลสไม่มีแก่ผู้ใด พึงรู้เถอะว่า "พระอริยบุคคลนั้นเกิดขึ้นแล้ว" เวลาพวกเราทำวัตร "พยายามดูจิตใจให้มันรู้อยู่ในภายใน สงบอยู่ภายใน ให้มีแต่เรื่องของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เรากำลังสวดอยู่นี้" พุทโธแปลว่าผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ให้มันเบิกบานอยู่เสมอ อย่านั่งหลับ พยายามขับไล่ความหลับ ความเกียจคร้าน ความหดหู่ท้อถอยในการทำวัตรให้หมดไปจากหัวใจ ปล่อยชีวิตจิตใจให้ไปตามเสียงที่พวกเราสวด

สรรเสริญคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ให้เพลิดเพลินอยู่กับเสียงธรรมะ

เมื่อเราทำสติจนมีพลังสามารถควบคุมจิตใจไม่ให้เกิดความนึกคิดต่างๆ นานา ที่ทำให้จิตใจออกไปภายนอกได้แล้ว มันจะประชุมรวมลงเป็น เอกัคคตารมณ์จนได้เป็นเอกัคคตาจิต ปล่อยวางลงได้ซึ่งนิวรณ์ธรรมทั้งหลายเหลือแต่ผู้รู้ ผู้เห็น *"จึงเป็นผู้อยู่ด้วยธรรม"* มีธรรมะเป็นเครื่องอาศัย จิตใจก็ไม่เบื่อหน่ายในเนกขัมมะเพราะสภาพของธรรมะปรากฏอยู่ใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มีธรรมะไว้เป็นอาหารใจ เป็นการพ้นจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งไม่ต้องกลับมาวนเวียน มาเกิด มาแก่ มาเจ็บ มาตาย ซึ่งเป็นวิสัยของโลกิยะไม่หลุดพ้นเป็นโลกุตระไปจากโลกนี้ได้

ที่แสดงปฐมเทศนา สารนาท ประเทศอินเดีย

ประตูนิพพาน

(สอนธรรม ๒๗ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

กุญแจที่จะไขประตูนิพพานนี้มีอยู่ ๓ ดอกคือ ศีล สมาธิ ปัญญา ขอให้พวกเราพยายามทำให้เกิดขึ้นให้มีขึ้นในจิตใจ *"เราจะได้ไปนั่งนอนบนเทวโลกพรหมโลกได้นานๆ แล้วจะได้เลยไปนิพพานด้วย"* ท่านมัยนี้ยังไม่เที่ยงหรอก เมื่อมีศีล สมาธิ ปัญญา เมื่อไร เมื่อนั่นแหละจึงชื่อว่า *"เป็นผู้เที่ยงตรงต่อเทวโลกพรหมโลก"* ดูแต่เทวโลกอายุของเขา *"เก้าโกฏิหกล้านปี"* พิจารณาดูเถอะมากขนาดไหน โลกมนุษย์ของเราอย่างดีก็เพียงร้อยกว่าปีเท่านั้นเอง

คนเรามีอายุร้อยกว่าปี เป็นผู้ใหญ่ได้ครั้งเดียว แต่เป็นเด็กได้สองครั้ง เอาไหมล่ะโยม *"ขออย่าให้พวกเราเป็นคนแก้ผ้าไปแก้ผ้ามาอยู่เลย"* เวลาเราออกมาจากท้องแม่เรา เราได้เอาอะไรมาบ้าง ออกมาตัวเปล่า มือเท้าทั้งสองกำแน่น หมายความว่าข้าเกิดมาแล้ว จะยึดเอาสิ่งนั้น สิ่งนี้เป็นของตน แต่เวลาตายมือเท้าทั้งหลายกลับคลายออกเสมือนจะบอกว่า "ข้านั้นไม่ได้เอาอะไรไปเลย" ให้พากันพิจารณาดู

ขอให้พวกเราได้นุ่งทิพย์กลับกันไปเถอะจะได้ไม่ขาดทุน พากันศรัทธาในทาน ศีล สมาธิ ปัญญาให้มาก อาตมาเห็นแต่พากันศรัทธาในลูกในหลานกันมาก เขามีลูกได้คลานหลานได้คน มีลูกคนหลานคนก็นั่งเลี้ยง นอนเลี้ยงอยู่นั่นแหละ อยากไปสวรค์ดาวดึงส์ มัวแต่ดึงเปลลูกเปลหลานอยู่อย่างนี้ แล้วจะไปสวรรค์

ดาวดึงส์กับเขาได้อย่างไร เราเลี้ยงมันมาจนโตแล้ว ปล่อยให้ลูกเรามันเลี้ยงลูกของมันเองเถอะโยม เรามาแสวงหาที่พึ่งอาศัยดีกว่า *"สายแล้วรีบแจวรีบพายตลาดจะวายสายบัวจะเน่า"* โบราณท่านว่าไว้อย่างนี้ คนเราเมื่อยังไม่ตายวัดก็ไม่อยากเข้า ตายแล้วก็ไม่อยากเข้า ต้องให้ญาติพี่น้องช่วยกันหามเข้าวัด คนอื่นจูงหน้ามาก็ไม่ได้ต้องให้พระจูง เข้ามาแล้วก็หมดโอกาสที่จะสร้างคุณงามความดีกองบุญกองกุศลเสียแล้ว เอาสังขารร่างกายที่แตกดับแล้วมาทิ้งไว้ในวัด ทิ้งไว้ในป่าช้า ส่วนคนอยู่หลังพากันแย่งสมบัติพัสฐานกันให้ยุ่งให้หมด คนเราปลูกบ้านใหญ่โต แต่เวลาตายไม่ได้อยู่บ้านไปตายกันบนถนนบ้าง ในงานวัดบ้าง ในคลับในบาร์บ้าง เพราะอาศัยอะไรเป็นเหตุล่ะ ให้พากันพิจารณากันดู

จึงได้กล่าวว่า ขอให้พากันสร้าง **ทานมัย ศีลมัย ภาวนามัย ในเมื่อยังมีชีวิตอยู่ *"ทำบุญไว้ในวันนี้ ดีกว่าการอุทิศให้ในวันหน้า"* อย่ามัวแต่รอการทำบุญอุทิศให้ของลูกหลานเลย เวลาเรามีชีวิตอยู่ มันยังไม่อยากทำบุญเลย เราตายไปแล้วมันจะทำกันหรือเปล่าก็ไม่รู้ บางที่ทำบุญอุทิศให้ไปแล้ว ถึงเหมือนกันแต่เปื้อนดินเปื้อนฝุ่นหมด เพราะปฏิคาหกคือพระรับไทยทานข้าวน้ำของหมู่ญาติศีลไม่ดี พระที่นุ่งห่มผ้าสีเหลืองสีกรักมีเยอะไป แต่ภายในน่ะเป็นพระหรือเป็นคนไม่มีใครรู้นอกจากตนเอง**

"มันเป็นของยาก การเอาลูกสาวลูกชายชาวบ้านมาทำพระเนี่ย ดีไม่ดีไปเป็นลูกเขยทายกข้างวัดก็มีถมไป" เจ้าอาวาสเองก็เถอะ ถึงเดือนห้าหน้าแล้งทีไร ดูกางเกงแล้วดูกางเกงอีก

จวนๆ เจๆ อยู่หลายครั้งเต็มที่ *"เออลูกสาวก็จะแต่งงาน พวกบ้านก็จะมีผัว"* หลวงตาคิดไปแล้ว หน้ามันชักจะมืด เป็นอยู่อย่างนี้เองโลกมนุษย์เรา เอวํ เท่านี้แหละ ขอให้หมู่ญาติทั้งหลายมีความสุขกาย สุขใจ ให้ได้มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติ นิพพานสมบัติ ทุกๆ คน

นักปฏิบัติต้องอดทน

(สอนธรรม ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๒๑)

การที่พวกเรามาอยู่รวมกันนี้อีกไม่นานเท่าไหร่พวกเราก็จะตายจากกันแล้ว *"เราถูกความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายครอบงำแล้ว อย่ามัวเพลิดเพลินระเริงอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะอยู่เลย"* **สัตวะ** แปลว่า**ผู้ข้อง** ข้องอยู่ในเบื้องต่ำ ท่านจึงให้มีครูบาอาจารย์ไว้เพื่อสั่งสอนอบรม *"ชาวนาไม่พยายามเอาหญ้าออกจากนาก็ไม่ใช่ชาวนา นักปฏิบัติกรรมฐานก็เช่นเดียวกัน ถ้าไม่พยายามเอากิเลสออกจากใจ ก็ไม่ใช่นักปฏิบัติ"*

เราเป็น**นักปฏิบัติต้องมีความอดทน**ต่อความหิว ความร้อน *ความเย็นความหนาว อดทนต่ออารมณ์ชั่วๆ ที่มันเข้ามาย่ำเหยียบจิตใจของเราให้เศร้าหมอง* ***"นรก สวรรค์ นิพพานน่ะอยู่ไม่ไกลเราเลย นรกสวรรค์มันก็มีอยู่ในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเรานี้เอง นิพพานก็อยู่ที่การสละ การปล่อยวางการดับกิเลสโดยสิ้นเชิงนั่นเอง"***

นักปฏิบัติที่ไม่ได้มรรคผลก็เพราะศีลไม่ดี ศีลไม่บริสุทธิ์ เพราะขาดการสำรวมอินทรีย์สังวร ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อไม่มีอินทรีย์สังวร จิตก็มักไหลเข้าไปสู่อารมณ์โลกอยู่เสมอ *"อวิชชาก็เลยเข้ามาปิดบังตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ทำให้มีความเห็นผิดในของที่ไม่งามว่างาม ที่เป็นทุกข์เห็นว่าเป็นสุข ที่ไม่เที่ยงว่าเที่ยง ที่ไม่มีตัวตนเห็นว่ามีตัวตน ท่านเรียกว่ามิจฉาทิฏฐิ"*

เมื่อเราทำศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดขึ้นในจิตใจจนสมบูรณ์เต็มที่เป็นมรรคสมังคีแล้ว จิตใจย่อมถอนจากความรู้สึกความรู้ความเห็นผิดๆ ได้อย่างอัตโนมัติ โดยที่เราไม่ต้องบังคับเลย ***"ตัวสติเป็นตัวสำคัญมากถ้าหากว่าเราขาดสติเสียแล้วการยืนเดินนั่งนอนก็ไม่มีผู้รู้เหลืออยู่เลย มีแต่อวิชชาแล้วเราจะไปเห็นกิเลสตัณหาที่มันอาศัยอยู่ในอิริยาบถได้อย่างไร"***

ท่านจึงได้กล่าวไว้ว่า **สันตติ ความสืบต่อของสังขารร่างกายปิดบังความไม่เที่ยงของสังขาร** ฟันเก่าหลุดไปฟันใหม่ขึ้นมาแทน เล็บเก่าหลุดไปเล็บใหม่ขึ้นมาแทน การผลัดเปลี่ยนอิริยาบถที่ไม่มีสติกำหนดทำความรู้เสียก่อน ก็ปิดบังความทุกข์ของสังขารที่เป็นไปใน**อิริยาบถ ๔** คือ เมื่อยืนมากความเมื่อยเกิดขึ้นก็เดิน เดินมากเมื่อยก็นั่ง นั่งมากเมื่อยก็นอน ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันอย่างนี้ ความรู้ความเห็นผิดๆ ว่าสังขารร่างกายที่มีการประชุมพร้อมของ**ธาตุ ๔** ซึ่งไม่มีตัวตน ไม่มีแก่นสาร แต่เห็นผิดว่ามีตัวตนมีแต่แก่นสาร เมื่อญาณทัสสะเกิดขึ้น ในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ แล้ว ย่อมรู้แจ้งในสิ่งเหล่านี้ได้ไม่ต้องสงสัยเลย

มงคลอันสูงสุด

(สอนธรรม ๑ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การที่พวกเราสวดมนต์ทำวัตรแล้วแผ่ส่วนบุญไปให้พ่อแม่ครูบาอาจารย์ พรหมมารและอินทราชผู้ทรงคุณหรือสูงชาตินี้ พวกเขาเหล่านี้ย่อมปกปักรักษาพวกเราให้มีความเจริญ ความสุขกายสุขใจ ผู้ที่เป็นมารเป็นศัตรู ก็กลับเป็นมิตรเป็นสหายของเรา แล้วพวกสามเณรน้อยๆ ก็พลอยได้บุญกุศลไปด้วย เพราะสามเณรเป็นผู้มีสติปัญญาอ่อน ยังไม่รู้ไม่เข้าใจในเรื่องของพระผู้ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบได้ บางครั้งอาจพลั้งเผลอขาดสติกล่าวติเตียนพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ก็เป็นบาปเป็นอกุศลกรรม

เมื่อมีการทำวัตรเย็น สามเณรก็ได้โอกาสขอขมาโทษแก่พระรัตนตรัยที่ได้ว่ากล่าวล่วงเกินท่าน เพราะพระท่านผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ บางองค์มีฌาน มีสมาธิ มีสมาบัติ ถ้าสามเณรไม่รู้ไปกล่าวติเตียนท่านเข้า ก็เป็น***อริยุปาวาท***_ตัดมรรคผลของตน_ จึงขอให้สามเณรพยายามระมัดระวังการพูดการจาให้มาก สิ่งใดเห็นว่าไม่สมควรพูดก็อย่าพูดบาปมันเกิดขึ้นที่ปากที่ใจได้ง่าย สิ่งใดที่ท่านต้องการเห็นว่าไม่ผิดธรรมวินัย ควรขวนขวายหาให้ท่าน เราอยู่กับพระให้รู้จักการเอาบุญกุศลกับพระบ้าง

พระพุทธเจ้าท่านตรัสว่า *“ใครมาด่าลูกของเรามีศีลขาดยังไม่ถึงปราชิก ย่อมได้รับโทษบาปกรรมเพราะผลการด่านั้น”* เมื่อสามเณรไม่ฉลาด ไม่มีการอบรมชีวิตจิตใจให้ใกล้ชิดศีล สมาธิ ปัญญา จะเอามรรคผลที่ไหนไปโปรดญาติโยมให้พ้นทุกข์

ได้ละ *"ศีลท่านว่า เป็น**อาทิกัลยาณัง** งามในเบื้องต้น **สมาธิ**ท่านว่าเป็น**มัชเฌกัลยานัง** งามในท่ามกลาง **ปัญญา**ท่านว่าเป็น**ปะริโยสานะกัลยานัง** งามในที่สุด"*

เมื่อเรามีศีล สมาธิ ปัญญา เราจะปรารถนา มนุษย์สมบัติก็ได้ตามความปรารถนา เป็นสามเณรต้องมี**คารวตา** ความเคารพต่อพระภิกษุ มี**มัทฑวะ**ความอ่อนน้อม มี**โสวะจัสสะตา**ความเป็นผู้ว่าง่าย **นิวาโต**ไม่เป็นสามเณรจองหองพองกิริยา **ผุฏฐัสสะ โลกะธัมเมหิ จิตตัง ยัสสะ นะ กัมปะติ อะโสกัง วิระชัง เขมัง เอตัมมังคะละมุตตะมัง** *จิตใจของใครเมื่อโลกธรรมทั้งหลายถูกต้องแล้วไม่หวั่นไหว ไม่มีความเศร้าโศก ไม่มีธุลีมลทิน จิตของผู้นั้นเป็นจิตที่มีความสุขเกษมสำราญ ท่านว่า**อุดมมงคลอันสูงสุด***

ท้าให้มาพิสูจน์

(สอนธรรม ๒ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานทุกครั้ง ต้องระลึกถึง**พระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ พระธรรมเจ้าอยู่ที่ใจ พระอริยสงฆ์เจ้าอยู่ที่ใจ**อย่างนี้เสมอ ลมหายใจเข้ายาวก็ให้กำหนดรู้ ลมหายใจออกสั้นก็ให้กำหนดรู้ ตามดูลมที่เราหายใจเข้าออกอยู่อย่างนี้ นิวรณ์ธรรมสมุทัยสัจมันจะได้ดับ เมื่อนิวรณ์ธรรมสมุทัยสัจดับแล้ว **กายเบา** (กายลหุตา) **จิตเบา** (จิตตลหุตา) ก็ให้กำหนดรู้ **กายสงบ** (กายปัสธิ) **จิตสงบ** (จิตปัสธิ) ก็ให้กำหนดรู้ เมื่อกายสงบจิตสงบมากขึ้นจนเป็น

*"**กายวิเวก จิตวิเวก อุปธิวิเวก** แล้วญาณทัสสนะก็เกิดขึ้นใน **จักษุทวาร โสตทวาร ฆานทวาร ชิวหาทวาร กายทวาร มโนทวาร** แสดงว่าจิตใจขณะนั้นเป็น**ฌาน**"* ย่อมน้อมเข้าไปใน *"**จุตูปปาต-ญาณ ปุพเพนิวาสานุสติญาณ** และ**อาสวักขญาณ** ย่อมรู้ย่อมเห็น ย่อมเข้าใจในเรื่องของความ**ไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตาย**ได้"*

จึงได้กล่าวว่า จิตของคนที่ไม่เคยอบรมศีล สมาธิ ปัญญา ย่อมมีความรู้ ความเข้าใจที่ผิดเป็น**มิจฉัตตะนิยะตาธัมมา** ธรรมที่มีความเห็นผิดตามสภาวธรรมโดยเข้าใจในเรื่องมรรคผลนิพพาน เหมือนต้นไม้ ลูกไม้ ผลไม้ที่ออกลูก ออกดอก ออกผลตามฤดูกาลของมัน พอหมดฤดูของมัน ก็ไม่มีลูกไม่มีผล แต่ว่าธรรมที่แท้จริงนี้ มันให้ดอกออกผลไม่จำกัดกาลเวลา เป็น**อกาลิโก** และท้าให้พิสูจน์เรียกให้มาดูมาชมได้เป็น**เอหิปัสสิโก**

คนเราอยู่กับธรรมแต่มองไม่เห็นธรรม ธรรมมันก็มีอยู่ในตัวเองแต่ยังมองไม่เห็น **พระพุทธเจ้าท่านตรัสรู้ธรรมะ เรียนธรรมะ ท่านก็เรียนที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ การเคลื่อนไหวที่เป็นในอิริยาบถ ๔ ยืน เดิน นั่ง นอน ดื่มกินให้มีสติกำหนดรู้อยู่ทุกขณะที่เคลื่อนไหว ท่านชี้ให้เห็นของจริงที่มันมีอยู่ในตัวเรา แต่คนเรามองไม่เห็นเพราะปฏิบัติยังไม่ถึง จิตใจยังไม่สะอาด ไม่สงบ ไม่สว่าง ไม่ถึงความบริสุทธิ์ จึงมองไม่เห็นเรื่องของจริงแห่งอริยสัจได้เลย**

ทีนี้เมื่อตัว**นิวรณ์** ตัว**สมุทัย**ดับลงแล้ว จิตใจของเราย่อมได้รับความสุข เพราะสลัดจิตที่มันปรุงแต่งคลายจากอุปาทานผู้เข้าไปยึด เข้าไปยึดเอาอารมณ์ทั้งหลายมาเป็นตัวเป็นตนไม่รู้จบ

สิ้นในธรรมวินัย **ท่านได้สอนลูกของท่านให้พากันศึกษาในศีลสิกขา จิตสิกขา ปัญญาสิกขา ให้เป็นอธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา อธิปัญญาสิกขา สามารถเอามรรคผลได้โดยไม่ต้องไปเรียนเขียนอ่านตำราก็มีเยอะ**

อริยปฏิปทา

(สอนธรรม ๒ สิงหาคม ๒๕๒๑)

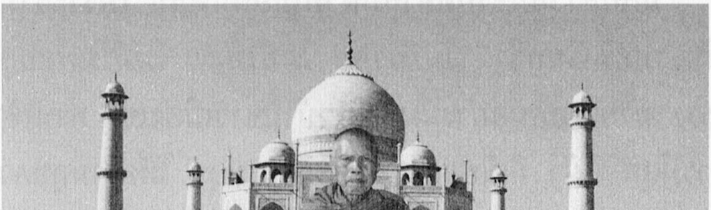
เรื่อง**ยถาปัจจะยัง**ที่เราสวดกันอยู่นี้พระองค์ท่านสั่งสอนให้พิจารณา (ปัจจเวกขณญาณ) อาหารที่เราสำรวมปะปนกันลงในบาตรเพื่อให้เห็นว่าเป็นของปฏิกูลทำไว้ในใจซึ่งเป็นปฏิกูลสัญญา *"พอเราทำ**สมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา** เกิดขึ้นแล้ว จิตก็เข้าถึง**อาหารปฏิกูลสัญญา เลื่อนชั้นปุถุชนธรรมดา** มาเป็น**พระอริยาคามี**เลย"* ความจริงเรื่องการสำรวมอาหารลงในบาตรนี้ ผมเองไม่ได้ทำเองหรอก **พระสนองท่านนำเอามาใช้ รู้สึกว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติมาก พิจารณาดูจิตที่มันเคยโลภอยากได้ในอาหารมันก็เบาบางลงไปมาก**

เพราะว่าจิตมันได้ผ่าน**อาหารปฏิกูลสัญญากรรมฐาน**จึงได้กล่าวว่า ***"การนุ่งห่มจีวรก็ทำแบบพระอริยเจ้า การบริโภคอาหารก็ให้ทำแบบพระอริยเจ้า การใช้สอยเสนาสนะก็ให้ทำแบบพระอริยเจ้า การบริโภคเภสัชบริขารก็ให้ทำแบบพระอริยเจ้า ยืน เดิน นั่ง นอน ดื่ม กิน พูด คิด ก็ให้ทำแบบพระอริยเจ้า** หมายความว่า **ให้มีสติควบคุมอยู่เสมอนี่แหละ เป็น***

อริยปฏิทาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า" ก็เพื่อเตรียมจิตเตรียมใจเดินทางเข้าไปสู่ความเป็นพระอริยเจ้าให้เป็นบัณฑิตให้เป็นสัตบุรุษ ไม่ใช่เป็นสัตวะ สัตวะท่านแปลว่า ผู้ติดผู้ข้อง วาจา ใจ อันอบรมดีแล้วมันต่างกันอย่างนี้

เช่นมีพระองค์หนึ่งท่านมีศีลบริสุทธิ์ ท่านทำได้ดีมาก เมื่อท่านใกล้จะแตกดับ ชาวบ้านประคองให้นั่ง ต่อจากนั้นท่านก็เอานิพพานเป็นอารมณ์ จิตของท่านก็มุ่งตรงต่อนิพพานเลยทีเดียว เห็นไหมล่ะแม้แต่ศีลยังไปนิพพานได้ บาลีท่านก็มีรับรองไว้ว่า **สีเลนะ นิพพุติง ยันติ** ดังนี้

ขอให้พวกเราพยายามกวดขันในเรื่องศีลให้มาก เรารู้ว่าเราต้องตายแน่ช่างมัน สังขารมันจะพังเราต้องทำความเพียรเรียนวิปัสสนา **ทำตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้เป็น พระอริยเจ้า**เสียก่อนเถอะ

ทัชมาฮาล ประเทศอินเดีย

ลาภอันประเสริฐ

(สอนธรรม ๔ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การที่จะให้เขาถึงธรรมะจริงๆ ไม่ใช่ของง่าย ต้องอบรมชีวิตจิตใจให้มี**สมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา** จึงจะรู้จึงจะเข้าใจในเรื่องของธรรมะที่ไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตายได้ (อมตะภาวนาและพุทธะภาวะ) *"พิจารณาดูเถอะ**คนเรามีราคะมีโทสะมีโมหะ เขาก็ให้ราคะให้โมหะ คนมีบุญกุศลเขาก็ให้บุญกุศล**"*

*ท่านได้กล่าวไว้ว่า **"อเสวนา จะ พาลานัง บัณฑิตตานัญจะ เสวนา ไงล่ะ"*** **ท่านไม่ให้คบคนพาลให้คบแต่บัณฑิต** เพราะคบคนพาล พาไปหาผิดหาความชั่ว ความอัปรีย์จัญไร คบไปทำไมกันคนชั่ว มีแต่ขาดทุนไม่มีกำไร แต่คบกับบัณฑิตพาไปหาผล

มีลูกสาวลูกชายอยากมีผัวมีเมียกันพิลึก เพราะว่าท่านไม่มีธรรมะที่เรียกว่า *"ไม่มีราคะ ไม่มีโทสะ ไม่มีโมหะอยู่ในตนเอง ท่านจึงสอนอย่างนั้น"* ชาวบ้านชาวเมืองเขา ท่านเข้าใจว่าการมีลูก มีผัว มีเมียแล้ว มันจะมีความสุข ให้ความสุขความสบายแก่ลูกสาวลูกชายของตน แต่หารู้ไม่ว่าการให้ลูกสาวลูกชายมีผัวมีเมียนั้นคือ *"การสร้างความทุกข์สร้างความลำบากสร้างพันธะ เครื่องผูกพันทางกายทางใจให้กับลูกสาวลูกชายของตนโดยตรงทีเดียว"* นี่แหละลักษณะหน้าตาของอวิชชาล่ะ

ดูป้ายที่ท่านสำรวม ให้คุณอุดมเขียนไว้ซิ ***"สามิกตา ปรมาทุกขา*** *การมีสามีเป็นทุกข์อย่างยิ่ง* ***อสามิกตา ปรมาลาภา*** *การ*

ไม่มีสามีเป็นลาภอย่างยิ่ง ***ภริยากตา ปรมา ทุกขา*** *การมีภรรยาเป็นทุกข์อย่างยิ่ง* ***อภริยากตา ปรมาลาภา*** *การไม่มีภรรยาเป็นลาภอย่างยิ่ง”*

ท่านสอนให้พวกเรานำ**จิต**ออกจาก**รูมูต รูคูต รูขี้ รูเยี่ยว**ทั้งนั้นเลย ธรรมะนี้เวลาเกิดก็มีเยอะหมด เวลามันจะไม่เกิดจะทำอย่างไรมันก็ไม่เกิด เพราะมันเป็น**สัพเพธัมมาอนัตตา** เมื่อเรานำจิตให้พ้นจากสิ่งนี้ได้แล้ว จิตใจของเราก็โอนโคตรของปุถุชนคนธรรมดา เข้าไปหาโคตรภูญาณเป็นโคตรของพระอริยเจ้า ตัดกระแสของปุถุชน พ้นจากการเวียนเกิด เวียนแก่ เวียนเจ็บ เวียนตาย ความเศร้าโศก ความพิไรรำพันทั้งหลาย

ผู้ที่เข้าถึงธรรมจริงๆ แล้ว อุปมาเหมือน **“ดอกบัว”** ***ถึงแม้ว่ามันจะจมอยู่ในโคลนตม แต่ว่ามันไม่ยอมอยู่ในโคลนตม พยายามชูดอกออกมารับแสงพระอาทิตย์จนได้***

พระพุทธเจ้าของเราก็เช่นเดียวกัน เมื่อก่อนท่านยังไม่ได้บรรลุมรรคผลอะไร จิตใจของท่านก็มีแต่กิเลสตัณหาราคะ เมื่อท่านบรรลุมรรคผลแล้ว กิเลสตัณหาราคะก็ไม่สามารถเปรอะเปื้อนจิตใจของท่านได้เลย *“กิเลสตัณหาราคะก็เป็นส่วนหนึ่ง เรื่องของจิตก็เป็นวิมุตติก็เป็นส่วนหนึ่ง”* แต่ทั้งหมดนี้มันก็มีอยู่ในกายอันยาววาหนาคืบนี้แหละ ท่านเรียกว่า ***“ตู้พระไตรปิฎก”*** เราจะเอาอะไรล่ะ ***สติปัฏฐาน ๔ ขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ โพชฌงค์ ๗ รวมทั้ง มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑*** **ก็มีอยู่ในกายนี้ทั้งนั้นเลย** ขอให้พวกเราพยายามทำไปเจริญไปเถอะ ถึงจุดหมายปลายทางที่เรากำหนดไว้จนได้แหละหนา

ธรรมนาวา

(สอนธรรม ๙ สิงหาคม ๒๕๒๑)

ควรเพ่งมองดู ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง อันเป็นมูลกรรมฐานที่ครูอุปัชฌาอาจารย์ให้พวกเรามาแต่วันบวช เมื่อพวกเราพยายามหมั่นตรวจดู **"ตจปัญจกกรรมฐาน" อยู่เสมอ จิตใจมันก็ค่อยๆ คลายออก ละออกจากอารมณ์ภายนอก ตัวสมุทัยที่**เรียกว่า**นิวรณ์**ก็ดับลงแล้ว **พระอริยมรรค**ก็เกิดขึ้นเจริญขึ้น ***"องค์ฌานก็เกิดขึ้น บรรลุปฐมฌาน ได้เป็นพระโสดาบันบ้าง บรรลุทุติยฌานได้เป็นพระสกทาคามีบ้าง บรรลุตติยฌานได้เป็นพระอนาคามีบ้าง บรรลุจตุถฌานได้เป็นพระอรหันต์บ้าง"***

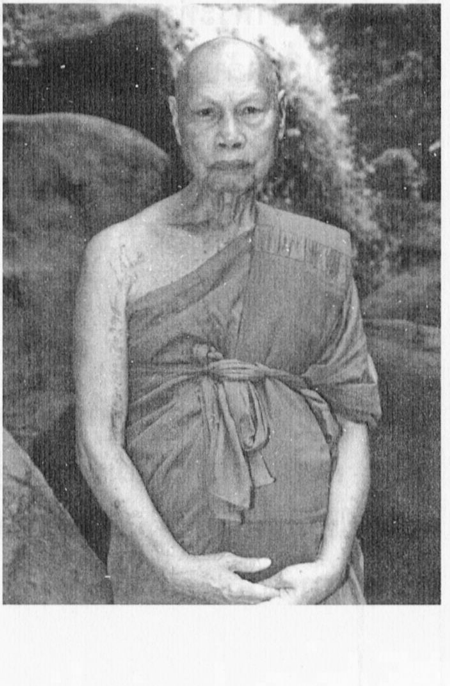
จึงได้กล่าวว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนังนี้เป็นของดีมีราคา ถ้าเรารู้จักเอามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพราะสามารถทำตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเราให้ไหล *"เข้าไปสู่ความเป็นพระอริยเจ้า โอนโคตรของปุถุชน เป็นโคตรของพระอริยเจ้า ก้าวเข้าไปสู่ความ ไม่เกิด ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตาย"*

การที่เราได้นั่งเจริญกรรมฐาน ถ้าเราไม่มีสติสัมปชัญญะย่อมไม่สามารถมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของธรรมะธัมโมได้เลย *"คนเราเวลาตายไปผม ขน เล็บ ฟัน หนังก็เอาไปไม่ได้ ถูกไฟไหม้หมด"* ส่วนจิตใจซิ ถึงแม้จะถูกไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะเผาไหม้อยู่เสมอก็ไม่ได้ตายลงไปตามร่างกายไม่ แต่กลับกลายไปเที่ยวก่อภพก่อชาติเพราะสังโยชน์ยังตัดไม่ขาดอยู่นั่นเอง

"ชีวิตสังขารร่างกายของคนเราย่อมแก่ลงไป ล่วงลงไปตามกาลเวลา ส่วนเจ้าตัณหาซิ มันยังหนุ่มสาวอยู่เสมอ ยังสวยอยู่เสมอ ตาก็สวย ปากก็สวย แก้มก็สวย มันสวยไปหมด นี่ก็กิเลสตัณหามันว่าสวยนะ"

ส่วนพระอริยเจ้าท่านรู้จักกลมารยาของกิเลสตัณหาเสียแล้ว หลอกท่านให้หลงไม่ได้เลย *"ท่านจึงสอนให้มีการเจริญกรรมฐานภาวนา เป็นยารักษาใจ ให้ญาณทัสสนะมันเกิดขึ้นภายในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ"* จึงสามารถรู้เรื่องความเป็นจริงของสิ่งเหล่านี้ได้

"สงครามคนหัวโล้นจะเกิดขึ้นแล้ว อีกหน่อยเถอะจะแบ่งกันเป็นพระป่า พระบ้าน พระของมึงพระของกู บาตรจะกองเท่าจอมปลวก อย่ามัวประมาทกันอยู่เลย" พยายามหาที่พึ่งที่อาศัยดีกว่าอีกไม่นานเท่าไร พวกเราก็จะตายจากกันแล้ว ให้มีความสามัคคี ชื่นชมยินดีต่อกันรักกันฉันพี่น้อง ประคองกันลงเรือธรรมนาวา พายข้ามความเกิดแก่เจ็บตาย หมายเอานิพพานเป็นที่พึ่งดีกว่า

(อย่า)ผูกพยาบาท

(สอนธรรม ๑๐ สิงหาคม ๒๕๒๑)

สามเณรพยายามเชื่อฟังพระท่านว่ากล่าวสั่งสอนน่ะ เพราะสามเณรน้อยๆ นี้เป็นผู้มีปัญญาอ่อน ท่านว่าสั่งสอนอย่าดื้อรั้น ที่พวกเราพากันเข้ามาบวชเรียนนี้ ก็เพื่อหวังสร้างความดี สร้างกองบุญกองกุศล ถ้าพวกเราเป็นสามเณรที่ดื้อรั้นเสียแล้ว เราจะเอาความดีที่ไหนล่ะ จะเอามรรคผลที่ไหนล่ะ ความขี้เกียจขี้คร้านนี้ มันซ่อนอยู่ในกายของพวกเรานี้แหละ

ชาวนา*ไม่พยายามเอาหญ้าออกจากนา หญ้ามันก็ข่มขี่ข้าวในนา ฉันใด* ***นักปฏิบัติ*** *ถ้าไม่หมั่นพยายามเอากิเลสออกจากกาย วาจา ใจ กิเลสมันก็ข่มขี่จิตใจให้เกียจคร้านให้หดหู่ท้อถอยได้ ฉันนั้น* ถ้าหากว่าพระท่านว่าเตือนแล้วยังดื้อรั้นอยู่ไม่เชื่อกันก็ให้กางเกงตัวเสื้อกล้ามตัว สึกออกไปหาพ่อแม่ที่บ้านโน้น เพราะอยู่ก็ไม่ได้มรรคผลอะไร

เขาลือกันว่า *"หน่อไม้ที่****เขาสารพัดดี****นี้ มันกินดีกว่าที่อื่น ฉะนั้นหน่อไม้มันยังทำความดีให้เขาสรรเสริญกล่าวขานได้ ทำไมล่ะพวกเราเป็นคนได้บวช ได้พบครูบาอาจารย์สั่งสอนกรรมฐาน ถ้าเอาดีไม่ได้ก็อายหน่อไม้"* ขอให้พวกเราทำตนให้เป็นพระที่ดี สามเณรที่ดี แม่ชีที่ดีให้สมกับที่อยู่ในเขาสารพัดดี

การผูกเวรหมายมั่นกันว่าผู้นี้ได้ด่าเรา ผู้นี้ได้ตีเรา ไม่สมควรให้มีในหมู่นักปฏิบัติ **เวรย่อมระงับด้วยการไม่เข้าไปจองเวร** พระองค์ตรัสไว้อย่างนี้

เหมือน**พระยามิลินทร์**กับ**พระนาคเสน**นั่นแหละ เมื่อก่อนนี้พระนาคเสนเป็นอาจารย์ ส่วนพระยามิลินทร์เป็นสามเณรน้อย วันหนึ่งอาจารย์กวาดลานวัด รวมเอาขี้ขยะไว้เป็นกองๆ แล้วใช้สามเณรน้อยให้มาเก็บขี้ขยะเอาไปทิ้งแม่น้ำ สามเณรน้อยกำลังวิ่งเพลินๆ อยู่ จะไม่ยอมมาเก็บขี้ขยะ ดื้อรั้นไม่ยอมทำตามคำสั่ง อาจารย์เลยเอาด้ามไม้กวาด (สัมมัชชนะ) ตีสามเณรน้อย สามเณรน้อยก็ร้องไห้จะไม่ทำตาม ก็กลัวอาจารย์จะตีเอาอีกจึงจำใจเก็บเอาขี้ขยะไปทิ้ง พอเสร็จเรียบร้อยแล้วก็สรงน้ำชำระร่างกาย ผุดดำผุดว่ายอย่างสบายใจ พลันแค้นใจอาจารย์ที่ตีตนด้วยไม้กวาด จึงตั้งสัจจาธิษฐานว่า *“ถ้าข้าพเจ้ายังไม่สามารถเข้านิพพานได้ ขอให้ข้าพเจ้ามีปัญญามาก เฉลียวฉลาดปราดเปรื่องเหมือนลูกระรอกน้ำกระทบฝั่งแม่น้ำอยู่ไม่ขาดสาย”*

ในขณะนั้นเอง อาจารย์กวาดลานวัดเสร็จ จึงได้มาสรงน้ำเช่นเดียวกัน ท่านได้ยินคำอธิษฐานของสามเณรน้อยชัดถ้อยชัดคำ จึงได้น้อมนำตั้งมโนกล่าวคำอธิษฐานว่า *“ถ้าข้าพเจ้ายังไม่สามารถเข้านิพพานได้ ขอให้ข้าพเจ้ามีปัญญากว้างใหญ่มากมายดังแผ่นดิน แม้ว่าลูกระรอกน้ำจะมากมาย แต่ก็ต้องพ่ายแพ้แก่ฝั่งแห่งแม่น้ำ ฝั่งแห่งแม่น้ำย่อมเก็บลูกระรอกน้ำได้โดยไม่เหลือฉันใด ขอให้ข้าพเจ้ามีปัญญามาก สามารถวิสัชชนาปัญหาได้โดยไม่เหลือฉันนั้น แม้ว่าจะพบปะกับสามเณรน้อยคราใด ชื่อว่าความปราชัยอย่าได้มี”*

ตั้งแต่นั้นมาอาจารย์และเณรน้อย ต่างก็เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในภพน้อย ภพใหญ่ ชาติสุดท้ายสามเณรได้เกิดเป็น

พระยามิลินทร์ ส่วนอาจารย์นั้นได้เกิดเป็นสมณะมีนามว่า**นาคเสน** ในกาลต่อมา พระยามิลินทร์ผู้เรืองปัญญาเที่ยวไต่ถามปัญหากับสมณะชีพราหมณ์ทั่วไป แม้พระอรหันต์ ๕๐๐ องค์ก็ยอมจำนนในปัญหาที่พระยามิลินทร์ทูลถาม ผลสุดท้ายไปพูดวาทะกับสมณะนาคเสน ปัญหาทุกประเด็นสมณะนาคเสนเฉลยให้เข้าใจได้ทุกข้อ ภายหลังเกิดความเบื่อหน่ายในเพศฆราวาส จึงได้มอบราชสมบัติแก่ราชโอรส แล้วเสด็จออกบรรพชา ต่อมาไม่นานก็ได้มรรคผลสมความปรารถนา

นี่แหละการเข้าไปผูกเวรหมายมั่นพยาบาทกันเป็นอย่างนี้แหละทีนี้เมื่อสามเณรผูกเวรกับพระ ทำให้ตัดมรรคผลของตนเอง ตายลงไปก็ไปทคุติ เพราะจิตใจประกอบด้วยโทสะพยาบาทนั่นเอง จึงได้กล่าวว่า สามเณรนี้เป็นพระโสดาบันก็ได้ เป็นพระสกทาคามีก็ได้ เป็นพระอนาคามีก็ได้ เป็นพระอรหันต์ก็ได้ ในครั้งพุทธกาลมีเยอะแยะไป เช่น**สุมนสามเณร สังกิจจสามเณร** บัณฑิตสามเณรเหล่านี้เป็นต้น *เมื่อโทสะมันเกิดขึ้นก็ให้มันอยู่ภายในใจ ก็อย่าให้มันระบายออกมาทางกายและวาจามันเกิดได้มันดับได้*

ขอให้พวกเราเห็นแก่พระพุทธศาสนากันให้มาก พระสมัยนี้ปากก็ว่ายกย่องพระศาสนา ส่วนว่าจิตใจนั้นซิ พากันย่องเหยียบพระศาสนา เปรียบเหมือนข้าทาสรับใช้ ไม่ทำตามธรรมวินัยเลย **พวกเรามาช่วยกันแบกมาช่วยกันหามพระพุทธศาสนาดีกว่า บ่าเดียวมันยังไม่พอ สองบ่าจึงสมควร** ที่ผมนำกล่าวในวันนี้ก็เพราะหวังดีต่อพวกท่าน

ขอให้พวกเราพยายามสร้างความดีเอาไว้ เหมือนคุณวันชัยสอนสามเณรก็เพราะเห็นแก่คุณค่าของพระพุทธศาสนา ถ้าหากว่าพวกเราไม่พากันศึกษาในภาคปฏิบัติแล้วนำมาปฏิบัติแล้ว ผลคือปฏิเวธจะเกิดมีแก่พวกเราได้อย่างไร อย่าเอาแต่ราคะโทสะโมหะมาอวดกัน นานๆ ไปก็อยู่ไม่ได้ พยายามเถอะ กรรมฐานนี้แหละช่วยให้พวกเราพ้นจากความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายได้

ตายก่อนตาย

(สอนธรรม ๑๔ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานทุกครั้งพยายามระลึกถึง**พระพุทธเจ้าอยู่ที่ใจ พระธรรมเจ้าอยู่ที่ใจ พระสงฆ์เจ้าอยู่ที่ใจ** เมื่อพระท่านอยู่เกิดขึ้นอยู่ที่ใจ แล้วให้หมั่นวิตกยกขึ้นสู่อารมณ์ของกรรมฐานประกอบด้วยวิจารณ์พิจารณาอารมณ์ของกรรมฐาน ให้มีความร่าเริงบันเทิงใจในลมหายใจเข้า ร่าเริงบันเทิงใจในลมหายใจออก

เมื่อเราพยายามทำอยู่อย่างนี้ แล้วจิตจะค่อยๆ รวมตัวเป็นเอกัคคตารมณ์ แล้วให้พิจารณาดูจิตใจในขณะนั้น เราจะเห็นชัดเลยว่า *“อาการของตัวสังขารหรือตัวสมุทัยที่เรียกว่าตัวนิวรณ์นั้นดับลงไปแล้วในขณะนี้ไม่มี”* พึงรู้เถอะว่า**ปฐมมรรค ปฐมฌาน**เกิดขึ้นแก่ผู้ปฏิบัติแล้ว พึงพยายามทำให้เป็นสิ่งชำนิชำนาญในการเข้าออกอยู่เสมอ *“ต่อไป**องค์ฌาน**มันจะค่อยๆ เปลี่ยนจาก**รูปฌาน**เป็น**อรูปฌาน**หรือจาก**รูปกรรมฐาน**เป็น*

อรูปกรรมฐาน” **เข้าถึงชั้นพรหมสำเร็จเป็นอนาคามีเลย บางองค์ได้แค่รูปฌาน หรือรูปกรรมฐานสำเร็จเป็นพระอรหันต์ก็มี**

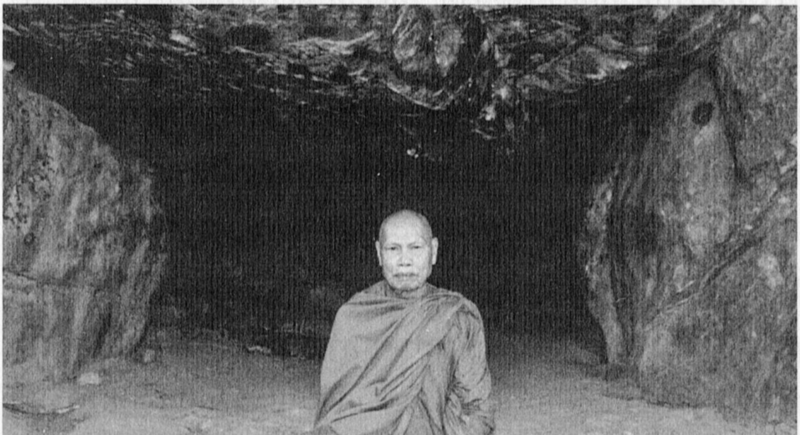
เรื่องของกรรมฐานนี้ ถ้าตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ สำรวมระวังไม่ดีแล้ว ไม่ได้เจอะง่ายๆ หรอกนะ พิจารณาดูเถอะ ***“หมามันก็มีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจเหมือนกับคนเรา แต่มันใช้ไม่เป็นเที่ยวไปดมแต่รูมูตรูคูตของเขา พยายามใช้วิจารณญาณให้ถ่องแท้เถิด”*** พวกหมามันก็ไปจากคนเรานี่เอง เที่ยวผิดลูกผิดเมียเขา ไม่รู้ว่าคู่ใครเป็นคู่ใคร แต่ยังดีบางคนเขามีความละอายความเกรงต่อบาปอยู่บ้าง จึงสามารถยับยั้งจิตใจของตนเองไว้ตามกรอบของศีลธรรม

จึงขอให้พวกเราพยายามฝึกหัดจิตใจ อย่าให้มันชอบมันชัง เวลาอารมณ์รักและอารมณ์ชังเกิดขึ้น ก็ให้มีสติสัมปชัญญะคอยระมัดระวังอย่าปล่อยไปตามอารมณ์ พยายามละพยายามปล่อยวาง อย่าไปเอามันมายึดถือว่าเป็นตัวตน เพราะว่า ถ้าไปยึดถือเข้าแล้ว ผลของมัน ก็คือความทุกข์นั่นเอง **ความแก่ความเจ็บความตายมันไม่เคยไว้หน้าใครเลยไม่ว่า คนหนุ่มหรือสาวเด็กหรือผู้ใหญ่ ถ้ามันพอใจจะเอาละก็ไม่มีใครห้ามมันได้เลย จึงขอให้พวกเราอย่าได้พากันประมาท**

พระองค์ตรัสว่า ***“ความประมาทเป็นหนทางแห่งความตาย”*** *คือตายจากกองบุญกองกุศล ตายจากคุณงามความดี* **เราพยายามทำให้กิเลสมันตายก่อนร่างกายมันจะตาย** ท่านเรียกว่า ***“ตายก่อนตาย”*** พวกเราเรียนก็เรียนปฏิบัติกรรมฐาน ก็ปฏิบัติย่อมทำให้ความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแก่พวกเรามาก

พยายามเถอะใครเป็นที่พึ่งของเราไม่ได้หรอก ผมเองก็เพียงแต่บอกแสดงสั่งสอนเท่านั้นไม่กี่วันพวกเราก็จะจากกันไปแล้ว สิ่งใดที่ผมพยายามทำอยู่ทุกวันนี้ ก็เพื่อหมู่คณะทั้งนั้นไม่ใช่ส่วนตัวเลย

สำหรับจิตใจของผมเองน่ะใครจะติจะด่าอย่างไร เราเองไม่เคยเสียใจเลย กลับดีใจเสียอีกที่เรายังมีคนคอยเตือนสติ แต่ถ้าหากว่าใครมาชมมาสรรเสริญเราพึงรู้เถอะว่าสักวันหนึ่ง เราเผลอสติทำอะไรไม่ถูกใจเขา เขาก็ด่าให้ว่าให้เรา ถ้าเรารักที่จะพ้นทุกข์จริงๆ ก็อย่าไปหลงอารมณ์ตนเอง เราไม่เชื่อมันอย่างเดียวยอมไม่รอดแน่มันจะทำท่าไหนกำหนดรู้เข้าไว้แต่อย่าไปปรุงแต่งมัน รู้แล้วท่านให้วางเสียปล่อยมันเสีย

ถ้ำสุกรขาตา ประเทศอินเดีย

เหตุแห่งความเสื่อม

(สอนธรรม ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๑)

"สังโฆ โหตุ สะมัคโค วะ อัตถายะ จะ หิตายะ จะ ขอพระสงฆ์จงมีความพร้อมเพรียงกันในอันทำซึ่งประโยชน์และสิ่งอันเกื้อกูลเถิด"

ขอให้พวกเรามีความสามัคคีปรองดองกันอย่างที่พวกเราสวดกันนี้เถอะ แม้งานมากก็เหมือนงานน้อย งานหนักก็เหมือนงานเบา เพราะพวกเรามีความสามัคคีกันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน *"เราอยู่บ้านท่านอย่านิ่งดูดาย ปั้นวัวปั้นควายให้ลูกท่านเล่น คำโบราณท่านกล่าวไว้อย่างนี้"* สามเณรได้ยินไหมล่ะ หรือว่าหลับกันหมด แล้วหญ้าตามหน้ากุฏิพระนั้นน่ะ มันรกขึ้นยาวมากแล้วช่วยกันเอาออกบ้าง อยู่กับพระให้รู้จักเอาบุญกับพระบ้าง

"สามเณรท่านแปลว่าเหล่ากอของสมณะหรือว่าลูกพระ" เมื่อลูกพระทำดีได้ พ่อพระก็พลอยยินดีมีชื่อเสียงไปด้วย จะทำอะไรควรปรึกษาผู้ใหญ่เสียก่อน เพราะทำลงไปแล้วถ้าผิดมันแก้ไขได้ยาก ลูกศิษย์ถ้าเป็น**สัมมาทิฏฐิ**ได้ละก็รักเราทุกองค์ ลูกศิษย์องค์ไหนเก่งกว่าอาจารย์ ฉลาดกว่าอาจารย์เราดีใจที่สุดเลย ถ้าเราเป็นศิษย์ ครูบาอาจารย์จะตีเราสักทีเราไม่เสียใจเลย เพราะดีแล้วทำให้เรามีความรู้เป็นคนฉลาดเราก็ดีใจ แต่หากว่าครูบาอาจารย์ไม่สั่งสอนเรานั่นแหละท่านฆ่าเราเสียแล้ว

พวกเราถ้ามีศีลดี สมาธิพอประมาณ ปัญญาพอประมาณแล้ว อย่างน้อยก็ได้เป็นพระโสดาบัน เราไม่ได้มรรคผลเบื้องสูงก็ขอให้ได้พระโสดาบันก็ยังนับว่าดี *"นรก เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉานไม่ไปเกิดแน่ เป็นผู้ที่เที่ยงตรงต่อพระนิพพานมีมรรคผลในเบื้องหน้า เป็นผู้ไม่ตกต่ำปิดประตูอบายได้เลย"* เรื่องของอายตนะภายในคือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจของเรานี้ ถ้าศีลเราไม่ดีสมาธิเราไม่ดี ปัญญาเราไม่ดี เราก็ปิดมันไม่ได้ ตัววิปัสสนาญาณก็เกิดขึ้นไม่ได้

ท่านจึงกล่าวว่า ***"เส้นผมของปุถุชนคนเรานี้ ท่านว่าผ่าออกเป็นสามเสี้ยวขนาดนี้แล้ว ยังแหย่ประตูพระนิพพานไม่เข้าเลย"*** พิจารณาดูเอาเองเถอะ พวกเราเป็นพระเป็นเณรมีกายออกจากกามไม่ได้แล้ว ยังเหลือแต่จิตใจเท่านั้น ที่มันยังมีการนึกคิดถึงเรื่องกามอยู่บ้าง ตามภาษาที่ผู้มีสติปัญญายังอ่อนยังไม่สมบูรณ์ จึงว่าคฤหัสถ์ที่ยังอยู่บ้าน ผู้ที่ยังออกจากบ้านไม่ได้ เรื่องของการออกจากกามนี้มันไม่ใช่ของง่าย สมัยพุทธกาล ฤาษีชีไพรได้ฌาน เหาะได้เดินอากาศได้ แต่ยังต้องกลับมาอยู่กับรูมูตรูคูตของเขาอีก

ขอให้พวกเราอย่าได้พากันประมาทในกรรมฐานที่เราได้แล้ว ของที่เราได้แล้ว ถ้าเราไม่รู้จักเก็บรักษาให้ดี ก็มีการหายไปได้เสื่อมลงไปได้ ท่านกล่าวไว้ว่า**เหตุที่กรรมฐานเสื่อมลงมี ๓ อย่าง** คือ **การยุ่งกับการงานมากเกินไปจนไม่มีเวลาทำกรรมฐาน ขี้เกียจขี้คร้านไม่ประกอบความเพียรบ่อยๆ ให้ติดต่อกัน** และ**กิเลสฟุ้งซ่าน** สองอย่างเบื้องต้นยังไม่เท่าไร ถ้า

แม้ว่าจะเสื่อมลงก็พอกู้ได้แก้ได้ แต่อย่างสุดท้ายขอให้พวกเราควรสังวรไว้ให้มากๆ เพราะว่าเจ้ากิเลสมันคอยหาโอกาสอยู่เสมอๆ ถ้าเราเผลอเมื่อไรเสร็จมันเมื่อนั้น เอาละสว่างแล้ววันทากราบพระกันเถอะ

พลังสามัคคี

(สอนธรรม ๑๖ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานพยายามเพ่งดู ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เพื่อเป็นอุบายทำให้จิตใจให้เข้าถึงความสงบแล้วยังสามารถทำ**ฌาน**ให้เกิดขึ้นได้ ถ้าไม่มีฌานก็ไม่มีสมถะ นักปฏิบัติเขารู้เรื่องของกิเลสได้ดี จึงพยายามเจริญสมถะภาวนาและวิปัสสนาภาวนามีความเพียรในการถอนกิเลสออกจากจิตใจ ท่านเรียกว่า ***"สัมมากัมมันตา*** *การงานชอบ และ**สัมมาวายมะ** ความเพียรชอบ เพียรในการถอนกิเลส คืออกุศลที่มันเกิดขึ้น และเพียรรักษากุศลที่เกิดขึ้นไม่เสื่อมลงไป"*

พร้อมทั้งมีสติสัมปชัญญะในเรื่องของความเกิดความดับของรูปและนาม จะได้เห็นรูปและนามตามความเป็นจริง นักปฏิบัตินี้พอมีความรู้ความเห็นในอารมณ์ของตนเองมาก หนักเข้าจิตใจก็จะปล่อยภาระต่างๆ ไม่กลับมาพัวพันกับอารมณ์ชั่วๆ ทั้งหลาย เมื่อสภาพของจิตใจมีการปล่อยวางอารมณ์แล้ว พึงรู้เถอะว่าในขณะนั้นกระแสของพระ**อริยมรรค**กล้า สามารถตัด**สังโยชน์**

ให้ขาดลงได้ เพราะว่าปัญญามากำหนดรู้ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เสียแล้ว

สามเณรทำกรรมฐานเป็นอย่างไรบ้างล่ะ นอนเพลียหรือไงล่ะ นั่งหลับหรือนอนหลับล่ะ นั่งกันได้ชั่วโมงไหมล่ะ อย่าทะเลาะกันน่ะ การทะเลาะวิวาทกันนี้มีศีลก็ไม่ดี สมาธิก็ไม่ดี แล้วปัญญาจะเกิดขึ้นได้อย่างไรล่ะ เวลาครูบาอาจารย์สั่งสอนอย่าโกรธน่ะ ถ้าโกรธบาปแน่ ครูบาอาจารย์พยายามสั่งสอนอบรมวิชาสมถะกรรมฐานวิปัสสนากรรมฐานให้ฟรีๆ หาได้ยากนะ บ้านไม่ต้องเช่าข้าวไม่ต้องซื้อ ภาษีไม่ต้องเสีย ลูกเมียไม่ต้องมีให้กวนใจ สบายไหมล่ะสามเณร

ผมสอนกรรมฐานวันนี้ได้ ๕ คนแล้วนะ โยมแอ๊ด สำอางกรรมฐานดี ขอให้พวกเราพยายามกันให้มากๆ เจริญกรรมฐาน พยายามทำความรู้ในเรื่องการเกิดความดับของอารมณ์ทุกๆ วัน จิตใจจะได้สลัดปล่อยวางกิเลสบ้าง ทีนี้เมื่อกรรมฐานเจริญขึ้นแล้ว ***“เปรต สัตว์เดรัจฉาน อสุรกายก็ไม่เป็นแล้ว นรกก็ไม่ไปแล้วไปไหนล่ะ ก็ไปสวรรค์นิพพานนะซิ”***

เรื่องของการสำเร็จนี้เป็นขั้นภูมิ สำเร็จขั้นศีล สำเร็จขั้นฌาน สำเร็จขั้นพระโสดาบัน ถึงพระอรหันต์ เป็นขั้นเป็นตอนไป แล้วใครเล่าจะเป็นผู้รู้ได้ นอกจากผู้ปฏิบัติเอง เรื่องของการทำกรรมฐานนี้ยืนอยู่ก็ทำได้ นั่งอยู่ก็ทำได้ นอนอยู่ก็ทำได้ ขอให้เรามีสติสัมปชัญญะ ทำความรู้ทุกอิริยาบถ ให้มีความรู้อยู่อย่างนี้จึงชื่อว่าเป็นนักปฏิบัติ **“ตัวรู้”** นี้แหละไม่ต้องกลับมาเวียนเกิด เวียนแก่ เวียนเจ็บ เวียนตายอีก

เวียนออกจากทุกข์

(สอนธรรม ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๑)

บรรดาหมู่ญาติทั้งหลาย วันนี้เป็นวันพระกลางเดือนเก้า คืนนี้อาตมาจะได้นำภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา เวียนเทียนบูชาคุณพระพุทธเจ้า คุณพระธรรม คุณพระสงฆ์ เพราะพวกเราเป็นพุทธศาสนิกชน ต้องอาศัยพระรัตนตรัยนี้แหละ จึงจะทำให้พวกเราถึงความพ้นทุกข์ พ้นจากความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายกันได้

ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายนี้ไม่มีใครอยากได้ ไม่มีใครอยากต้องการเลย แต่ธรรมชาติเขาก็โยนมาให้เรา เราไม่รับก็จำใจรับ ดูอย่างคนตายซิโยม เขานิมนต์พระไปจูงหน้าศพมาวัด ก็เพื่อจะให้คนที่มีชีวิตอยู่ได้รู้ได้เห็นได้เข้าใจว่า ***"คนตายเข้ามาวัดมันก็หมดโอกาสที่จะสร้างความดี สร้างกองบุญกองกุศลเสียแล้ว"***

อาตมาเองก็จูงญาติโยมให้มีทาน มีศีล มีภาวนาเท่านั้นขออย่าให้เป็นเหมือนเศรษฐีสองผัวเมียมีทรัพย์สมบัติตั้งแปดสิบโกฏิ แต่ต้องถือกระเบื้องเที่ยวขอทานคนอื่นกิน เปรียบประดุจดังว่า นกกระเรียนแก่ที่มีปีกและขนหลุดหมดแล้ว อยู่ในโคลนตมถอนตนเองช่วยเหลือตนเองให้ขึ้นจากเปลือกตมไม่ได้เพราะตนเองและเมียไปหลงเล่นกับอบายมุข

พระอานนท์จึงได้ทูลแก่พระพุทธเจ้าว่า *"ทำไมพระองค์ไม่ทรงช่วยเศรษฐีสองสามีภรรยานี้ละพระเจ้าข้า"*

พระองค์ตรัสว่า *"อย่าเลยอานนท์ เราตถาคตช่วยเขาไม่ได้แล้ว ในกาลก่อนนี้ ถ้าว่าเขาทั้งสองจักออกบวชในครั้งที่หนึ่ง สามีจักได้เป็นพระอรหันต์ ภรรยาจักได้เป็นอนาคามี ในครั้งที่สอง สามีจักได้เป็นพระอนาคามี ภรรยาจักได้เป็นพระสกทาคามี ในครั้งที่สามสามีจักได้เป็นพระสกทาคามี ภรรยาจักได้เป็นพระโสดาบัน ถ้าหากว่าสามีภรรยาทั้งสองจักประกอบการงานในปฐมวัย จักได้เป็นเศรษฐีที่หนึ่งในนครนี้ ในมัชฌิมวัยจักได้เป็นเศรษฐีที่สองในนครนี้ ในปัจฉิมวัยจักได้เป็นเศรษฐีที่สามในนครนี้*

ดูก่อนอานนท์ แต่บัดนี้เขาทั้งสองได้เสื่อมจากมรรคผลและความเป็นเศรษฐี แม้ในกาลทั้งสามเราตถาคตก็ช่วยเขาทั้งสองไม่ได้เสียแล้ว"

อาตมาก็เหมือนกัน พยายามช่วยหมู่ญาติให้ถอนคนออกจากกลุ่มโลกีย์ ที่มีแต่ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตายครอบงำอยู่ ทานศีลภาวนานี่แหละ ญาติโยมทั้งหลาย ทำมนุษย์ให้เป็นเทวดา ทำเทวดาให้เป็นพรหม ทำพรหมให้เป็นนิพพาน ไม่ต้องกลับมาเกิดแก่เจ็บตายอีกต่อไป

โอ..สุขจริงหนอ

(สอนธรรม ๑๙ สิงหาคม ๒๕๒๑)

นักปฏิบัติเวลา ยืน เดิน นั่ง นอน ดื่ม กิน พูด คิด พยายามสำรวมอินทรีย์สังวรณ์ให้มากเราเป็นผู้มีศีลแล้ว *"ศีลท่านแปลว่า **การสำรวม กาย วาจา ใจ ให้เรียบร้อยดีงาม** สมาธิท่านแปลว่า **การรักษาใจมั่น ความรอบรู้ในกองสังขาร**ท่านเรียกว่าปัญญา"* **คนเราถ้าขาดอินทรีย์สังวรณ์เสียแล้ว พระอริยเจ้า พระอริยมรรค พระอริยผล จะเกิดขึ้นได้อย่างไร พยายามหมั่นสำรวจดูตัวองว่าขาดตกบกพร่องตรงไหน**

เมื่อรู้แล้วก็พยายามปรับปรุงแก้ไข สิ่งใดไม่ดีก็ให้มันดีขึ้น เราจะได้ไม่เป็นที่รังเกียจของหมู่คณะ เมื่อหมู่คณะว่ากล่าวตักเตือนชี้โทษ ให้พยายามทำใจอย่าให้มีความโกรธ ควรดีใจที่เขาชี้ขุมทรัพย์ให้แก่เรา ถ้าหากเราคิดได้อย่างนี้ จิตใจย่อมมีแต่ความสุข ความสบายเพราะใจมีแต่ความเมตตา แม้ตา หู จมูก ลิ้น กายใจของเรา พยายามทำให้อยู่ใกล้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่เสมอ

จึงได้กล่าวว่า *ไม่ควรประมาทปล่อยจิตใจให้มันเที่ยวเพ่นพ่านออกไปนอกลู่นอกทาง ทำความยุ่งยากลำบากให้แก่จิตใจ แม้แต่เวลาเราจะนอนก็พึง**สังวรณ์สำรวมจิตบริกรรมภาวนาว่าพุทโธๆ จนหลับไปพร้อมกับองค์ภาวนา*** แล้วชีวิตจิตใจย่อมผ่องใส มองใครต่อใครไม่ว่าหญิงไม่ว่าชายเป็นเพื่อน

เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น นี่แหละ ผลของ**สมถภาวนา เมตตาเจโตวิมุตติ** ที่พระพุทธเจ้าท่านประทานแก่นักปฏิบัติ ความเบียดเบียนกันก็ไม่มี ความพยาบาท ความอิจฉาริษยากันก็ไม่มี เพราะทุกๆ คนมีเมตตาต่อกัน เกื้อกูลกันช่วยเหลือกัน ความสุขก็เกิดมีขึ้นเหมือนดังท่าน**พระมหากัปปินะ**เปล่งอุทานว่า ***"อโห สุขํ อโห สุขํ** โอ..สุขหนอสุขหนอ"* เพราะจิตใจของท่านได้กลายเป็นธรรมให้ความสุขแก่ท่าน ไม่เลือกสถานที่ว่าโลกนี้หรือโลกหน้าเพราะได้เข้าถึงธรรมอันแท้จริงเสียแล้ว อยู่ที่ไหนๆ มันก็ความสุข

ขอให้พวกเราพยายามพากันตักตวงเอาคุณงามความดีจากทานศีลภาวนาเสียแต่เมื่อชีวิตยังมีอยู่เถอะ

อริยมรรคอ่อนแรง กิเลสฆ่ามรรค

(สอนธรรม ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๑)

*"เรื่องของ**พระอริยมรรค พระอริยผล ๔ คู่ ๘ บุคคล**นี้ ขอให้พวกเราพยายามเจริญกันเถอะ อย่าให้ชีวิตสมณเป็นหมันว่างเปล่าจากมรรคผลที่ตนได้ควรถึงเลย"*

ไม่ใช่ว่าบวชแล้ววันหนึ่งคืนหนึ่งมีแต่เที่ยวเล่น เฮฮาโดยไม่ได้อบรมฝึกหัดชีวิตจิตใจของตนเองเลย *"**นิวรณ์ ๕** นี้เป็นเครื่องปิดบังปิดกั้นกระแสของพระอริยเจ้า"* เมื่อมันเกิดขึ้นแล้ว ทำให้**ศรัทธา วิริยะ** ความเชื่อความเพียรพยายามลดน้อยถอยลง

ไป เมื่อเราสามารถกำจัดนิวรณ์ห้านี้ได้แล้ว **พระอริยมรรค พระอริยผลสี่คู่ แปดบุคคล** ชั้นใดชั้นหนึ่งย่อมเกิดขึ้น พร้อมกันนั้นพระอริยมรรคก็ประหาร**สังโยชน์**อันเป็น**อนุสัย** ลงได้ตามภูมิตามชั้นของการปฏิบัติแต่ละบุคคล

ท่านอุปมาว่า ***สังโยชน์****นี้เป็นเหมือนโรคในกาย หรืออุปมาว่าเหมือนโจรในป่า พระอริยะเหมือนเจ้าหน้าที่คอยจับโจรนั่นเอง* ***"ขณะใดกิเลสกล้าแข็ง เพราะพระอริยมรรคสิ้นแรงอ่อนลง กิเลสก็ฆ่ามรรค แต่ถ้าหากว่าขณะใดพระอริยมรรคกล้าแข็งมีแรงมาก ก็สามารถประหารกิเลสอนุสัยลงได้"*** เป็นเรื่องไม่ได้มรรคผลเบื้องสูงก็ยังพอเป็นนิสัยปัจจัยแก่เราอีก พวกแม่ชีเขาได้กรรมฐานกันหลายองค์แล้ว

เราเป็นพระให้สมกับคำว่า *"พระผู้มีพระภาคเจ้า"* หน่อย ถ้าหากว่า**พระไม่มีการอบรมกรรมฐานก็เป็นผู้มีพระไม่ได้ เป็นแต่เพียงกิริยาอาการภายนอก ส่วนภายในใจยังไม่เป็นพระ จึงได้กล่าวว่า พยายามเจริญกรรมฐานกันเถอะ** *"เราอยู่ด้วยกันถ้าไม่เจริญกรรมฐาน เราก็ไม่รู้จักกัน แม้ว่าพวกเราจะกินนอนอยู่ด้วยก็ตาม แต่พวกเราไม่รู้จักกัน"*

เรื่องเหล่านี้มันเป็น**ปัจจัตจังเวทิตัพโพวิญญูหิ**ต่างหากล่ะ สามเณรเล็กๆ พยายามเจริญกรรมฐานกันนะ อย่าทะเลาะวิวาทกัน เราท่องอุปกิเลส ๑๖ อยู่ทุกวัน แล้วพยายามตรวจดูจิตใจของเราว่ามันมีบ้างไหม ถ้าหากว่ายังมีเป็นอันว่าเรายังใช้ไม่ได้ ถ้าไม่มีพึงรู้เถอะว่าเราเป็นพระอริยเจ้าชั้นใดชั้นหนึ่งแล้ว

เวลานอนควรทำความรู้ว่าเรานอนอยู่ในลักษณะใด แล้ว

เวลาตื่นขึ้นพยายามตรวจดู เพ่งดูร่างกายของเรา ตั้งแต่ปลายผมลงไป ตั้งแต่ปลายเท้าขึ้นมา ดูซิว่าเรานอนอยู่ในลักษณะเดิมหรือไม่ ทีนี้การที่เราจะเห็นจิตใจของตนได้นั้น ต้องเริ่มเห็นขณะเมื่อจิตก้าวลงสู่ความสงบ มีการละอารมณ์ การปล่อยอารมณ์ จนเหลือเพียงอารมณ์เดียว ให้เห็นละเอียดลงไปเป็นชั้นๆ ชั้นศีล ชั้นสมาธิ ชั้นปัญญา จนกระทั่งถึงวิมุตติ กิเลสหลุดพ้นจากใจแล้ว เราย่อมรู้ใจของเราเองว่าลักษณะของการหลุดนั้นน่ะเป็นลักษณะเช่นไร

อินทรีย์สังวรณ์

(สอนธรรม ๒๒ สิงหาคม ๒๕๒๑)

พยายามทำกรรมฐานให้มาก เพราะการเจริญกรรมฐานเป็นบุญใหญ่ เป็นอานิสงส์ใหญ่ เพราะเป็นงานที่ทำให้เราพ้นทุกข์ ต้องพยายามสำรวมอินทรีย์สังวรณ์ต้องสำรวมระวังให้มาก ***"แม้แต่กิริยาอาการที่เป็นไปในอริยาบถ คือ ยืน เดิน นั่ง นอน ก็ต้องให้มีสติสัมปชัญญะมากำหนดรู้อยู่ที่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพื่อไม่ให้บาปอกุศลเกิดขึ้นนั่นเอง"*** เราพยายามทำอยู่อย่างนี้แหละ เป็นเครื่องตรัสรู้ธรรมให้เข้าถึงความเป็นพระอริยเจ้า

เวลาที่พวกเราใส่บาตรกันทุกเช้า ก็ควรนำอินทรีย์สังวรณ์สำรวมระวังในขณะที่เราใส่บาตร ข้าวสุกก็จะไม่ตกหล่น ถ้าหากว่าเราใส่บาตรโดยไม่มีอินทรีย์สังวรณ์ ข้าวสุกตกหล่น คนอื่น

เห็นแล้วเขารู้เลยว่า *“ผู้นี้ไม่มีการฝึกอบรมอินทรีย์สังวรณ์ในการใส่บาตร”* ถึงแม้ว่าคนอื่นเขาไม่เห็น แต่ตนเองก็เห็นอยู่ก็รู้อยู่ว่า *“เรานี้ขาดการฝึกอบรมอินทรีย์สังวรณ์มาก”*

จึงกล่าวได้ว่า *“ถ้าขาดสติสัมปชัญญะเสียแล้ว เราจะไม่รู้เรื่องของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ได้เลย”* ทีนี้เมื่อเรามีการฝึกอบรมอินทรีย์สังวรณ์แก่กล้าแล้ว พระอริยมรรคก็เกิดขึ้น ทำให้ประหารสังโยชน์อันเป็นอนุสัย ทำให้เป็นอริยเจ้ามีความรู้ชัดในเรื่องของความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย ในเรื่องของทุกขสัจ สมุทัยสัจ นิโรจสัจ มรรคสัจ เรื่องของการเจริญกรรมฐานนี้จึงเป็นของดีงาม พระพุทธเจ้าและพระอริยสาวก ท่านได้พากันทำมาแล้ว เอาละขอให้มีความสุขกายสุขใจทุกๆ คน

รัตนวิมุตติ

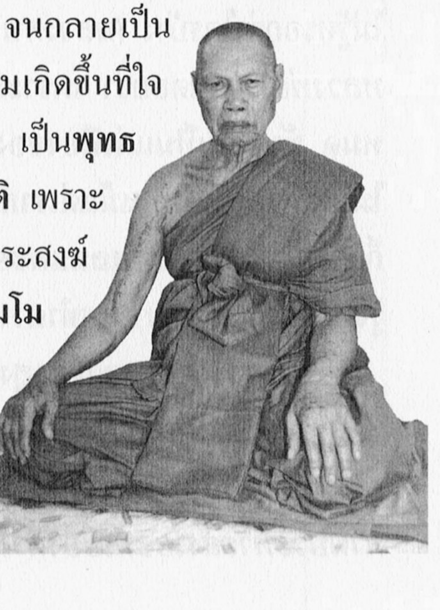
(สอนธรรม ๒๓ สิงหาคม ๒๕๒๑)

อุปกิเลส ๑๖ ข้อ พวกเราสวดกันอยู่นี้ ขอให้สามเณรระลึกไว้เสมอว่า อย่าให้มันเกิดขึ้นได้ เมื่อมันเกิดขึ้นกับภิกษุสามเณรรูปใด พึงรู้เถอะว่า ***“เราห่างไกลจากมรรคผล ห่างไกลจากความเป็นพระอริยเจ้าแล้ว”*** ขอให้พยายามฝึกอบรมจิตใจของตนให้พ้นจากอารมณ์โลกทั้งหลาย **สัตวะ** ท่านแปลว่าผู้ข้องข้องอยู่ใน รูป เสียง กลิ่น รส โผฐัพพะ ***“เมื่อผู้ข้องดับ สัตบุรุษหรือบัณฑิต ผู้รู้ก็เกิดขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่***

หลงใหลไปตามรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ”

แล้วเรื่อง “ยะถาปัจจะยัง” ที่พวกเราสวดกันนี้ **ก่อนที่จะบริโภคท่านก็ให้พิจารณาอาหารให้เป็นธาตุ ๔ ดิน น้ำ ลม ไฟ เสียก่อนว่า ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล ว่างเปล่าจากความหมายแห่งความเป็นตัวตน ทำให้ความโลภอยากได้ในอาหารดับลง เพราะบริโภคอาหารขบฉันเพื่อยังอัตตภาพให้เป็นไปเพื่อการประพฤติพรหมจรรย์** จึงได้กล่าวว่า ก่อนบริโภคอาหารควรมีการพิจารณาเสียก่อน ถ้าไม่เช่นนั้น เราก็บริโภคโดยความเป็นหนี้ เราก็ขาดทุนขาดกำไรอยู่เสมอ

พยายามทำให้งามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด ปฏิบัติให้เป็น **สุปะ อุชุ ญายะ สามีจิปฏิปันโน** ให้ได้จึงได้ชื่อว่าเป็นการตามรอยพ่อของเรา น้อมเอา **พุทโธ ธัมโม สังโฆ** ไว้ในจิตใจ เอาท่านมาเป็นทุนเป็นเครื่องชี้ทางก่อน จนกระทั่งมีความรู้ความเข้าใจตั้งตนเองได้ จนกลายเป็นพระพุทธที่เกิดขึ้นที่ใจ พระธรรมเกิดขึ้นที่ใจ พระสงฆ์เกิดขึ้นที่ใจของเราเอง เป็น**พุทธวิมุตติ ธัมมะวิมุตติ สังฆะวิมุตติ** เพราะการที่เอาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นต้นทุนนั่นเอง เมื่อ**พุทโธ ธัมโม สังโฆ** เกิดขึ้นแล้วก็เป็น **สันทิฏฐิโก** รู้เอง เห็นเอง ตามภูมิตามสามารถของตน

หมดความสงสัย

(สอนธรรม ๒๔ สิงหาคม ๒๕๒๑)

การเจริญกรรมฐานทุกครั้งเราต้องระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้าอยู่ที่ใจเสมอ เพื่อให้ใจมีที่ยึดเหนี่ยว เมื่อเรามีพระอยู่ที่ใจแล้ว กิเลสที่มันเคยครอบงำจิตใจย่อมถอยหนีไป ทีนี้เมื่อกายเราตั้งเป็นสมาธิแล้ว ก็เหลือแต่ใจเท่านั้นที่เราจะต้องดัดแปลงให้เป็นองค์พระ ขณะนี้ราคะของเรามันไม่มี ขอให้เราจำอารมณ์นี้ไว้ แล้วหมั่นเข้าหมั่นออกไปในอารมณ์นั้น ***"คือจำในอารมณ์ที่มันว่างจากกิเลสตัณหานั่นเอง"*** คราวนี้ก็ให้รู้จักความเกิดความดับของมัน ราคะเกิดขึ้นมีใจเป็นอย่างไร ราคะดับมีใจเป็นอย่างไร ก็ให้มีสติสัมปชัญญะกำหนดรู้อยู่เสมอ

เหมือนผมกำลังพูดกับพวกท่านอยู่นี้แหละ บางทีผมก็ไม่รู้หรอกว่าใครบ้าง *(หลวงตาเรียนถามท่านว่า เพราะเหตุใดครับหลวงพ่อ)* ท่านตอบว่า **เพราะมันเป็นสภาพเสมอกันเหมือนกันหมด มันเห็นเป็นแต่เพียงของว่างๆ เปล่าๆ เท่านั้น ไม่มีชายไม่มีหญิงอยู่ในที่นี้ แม้แต่เรากำลังทำงานอยู่ พระอริยมรรคมันก็ทำหน้าที่ประหารกิเลสและอนุสัยอยู่มิได้ขาด** คราวนี้เมื่อเรารู้จักอารมณ์แล้วพยายามทำความเพียรให้มาก

เรื่องของธรรมะเบื้องสูงยังมีมาให้เราได้รู้ได้เห็นอีก อย่างท่านเป็นโสดาบันแล้ว ผมให้เมียผมไปนอนกับท่าน ท่านจะทำอะไรเมียผมไหม ไม่ทำครับเพราะอะไรล่ะ เพราะว่า**พระโสดาบัน** *ท่านประหารสังโยชน์เบื้องต่ำได้แล้ว ท่านจึงยินดีแต่ในคู่ครอง*

ของตน ไม่เกี่ยวข้องกับคนอื่น เพราะอย่างนั้นแหละ ท่านจึงกล่าวรับรองคติของโสดาบันไว้ว่า มีความเกิดอีกเพียง ๗ ชาติเท่านั้น

ทีนี้เมื่อเราได้**ญาณ** มีญาณแล้ว เราสามารถหยั่งรู้จิตใจของเราได้เลยว่า เราเป็น**พระโสดาบัน** เป็น**พระสกทาคามี** เป็น**พระอรหันต์** หรือว่าเวลาตายลงไปแล้วจะเกิดเป็น**เปรต อสุรกาย สัตว์เดรัจฉาน**ก็รู้ได้ ญาณมีอยู่ สมาธิจึงมีอยู่ แล้วที่ชั่วๆ มันก็ไม่ไป อย่างน้อยก็เป็น**เทวดา** เป็น**พรหม**โน้น ทำความเพียรอีกหน่อยหนึ่งก็เข้านิพพาน

แล้วนิพพานอยู่ที่ไหนล่ะ นิพพานก็อยู่กับคนที่ไม่มีกิเลสนั่นแหละ เราไม่ต้องสงสัยหรอก พยายามทำให้มันถึงเถอะถึงที่สุดแล้วมันรู้เองเห็นเอง มีทั้งความรู้ความเห็นด้วยจึงสมควร อย่างคุณจิตเห็นแม่ชีบิณฑบาตมีน้ำเลือดน้ำหนองเต็มไปหมด เมื่อมองเห็นอย่างนี้ กิเลส ตัณหา ความรัก ความชอบใจในตัวเขาจะเกิดขึ้นได้อย่างไร

เพราะอย่างนั้นแหละท่านจึงสอนให้สาวกพิจารณาถึงขันธ์ห้าอยู่เสมอว่า ***"ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตาอยู่เสมอ ผู้ใดพิจารณาถึงความตายอยู่ทุกขณะจิต"*** ผู้นั้นย่อมไม่กลับมาเกิด แก่ เจ็บ ตายอีก ย่อมมีความเกิด แก่ เจ็บ ตายเพียงชาตินี้ชาติเดียว

มีเพียรมีหมั่น

(สอนธรรม ๒๕ สิงหาคม ๒๕๒๑)

ภิกษุที่ว่ากล่าวสั่งสอนอบรมสามเณรนี้ ขอให้สามเณรพึงระลึกเสมอว่า *"ภิกษุทุกรูปเป็นครูเป็นอาจารย์ของเรา"* พยายามอย่าโกรธเคืองภิกษุที่ว่ากล่าวตักเตือน ที่ท่านอุตสาห์สอนนักธรรมนี้เป็นโชคลาภของเรา ที่ได้เข้ามาศึกษาเล่าเรียนในพระธรรมของพระอริยเจ้า ***"พระพุทธเจ้าท่านเข้านิพพานแล้ว แต่ท่านไม่ได้เอาธรรมวินัยของพระอริยเจ้าเข้านิพพานไปด้วย"*** ธรรมวินัยของท่านยังมีอยู่ ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นภัยอันน่ากลัวสำหรับพวกเรา เมื่อโลกถูกไฟราคะ ไฟโทสะ ไฟโมหะ ไหม้อยู่เป็นนิตย์ พวกเรายังมีหน้ามาหัวเราะกันอยู่อีกหรือ ทำไมไม่พากันแสวงหาที่พึ่งที่อาศัยสำหรับตนเองเล่า

พยายามสร้าง***ฉันทะ****ความพอใจ* สร้าง***วิริยะ****ความพากเพียรบากบั่น* หมั่นพยายามในกรรมฐาน สร้าง**จิตตะ***มีใจฝักใฝ่ในกรรมฐาน* ไม่เป็นคนปล่อยใจให้ห่างไกลกรรมฐานจนกลายเป็นเรื่องขี้เกียจขี้คร้าน แล้วให้มี***วิมังสา*** *หมั่นพิจารณาตริตรองด้วยปัญญาในกรรมฐาน*ที่เรากำลังเจริญอยู่ว่า**นิวรณ์ ๕** มันดับหรือยัง เรามีญาณ มีสมาธิ มีปัญญา แล้วหรือยัง หรือว่าเรามีญาณ มีสมาธิ มีปัญญา มันเสื่อมไปหมดแล้ว ให้พยายามพิจารณาอย่างนี้

เมื่อเรามีการอบรมชีวิตจิตใจจนดีพอสมควรแล้ว ถึงแม้ว่าเรายังไม่สามารถบรรลุมรรคผลขั้นสูงสุดมีวิมุตติและนิพพานแล้ว ยังเป็นนิสัยปัจจัยให้เกิดในภพที่ดีๆ ได้ ***“คุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์นี้ มีอานุภาพมาก ถ้าเราขาดคุณของพระรัตนตรัยเสียแล้ว เราจะปฏิบัติเพื่อเอามรรคผลมันก็ยาก”***

สามเณรน้อยพยายามเชื่อพระท่านสั่งสอนนะ อย่าดื้อรั้น อย่าพากันให้ราคะ โทสะ โมหะ เข้ามาสิงอยู่ในจิตใจ พากันเบื่อหน่ายในคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เราออกมาจากบ้านมาก็เพื่อหวังว่าจะมาสร้างคุณงามความดี กองบุญกองกุศล สร้างมรรคผลให้เกิดขึ้นแก่ตนเพื่อช่วยเหลือตนเอง อย่าให้เสียที่เป็นสามเณรเขาสารพัดดีพยายามสร้างความดีไว้ สิ่งใดไม่รู้ให้เรียนรู้จากครูบาอาจารย์จะได้เข้าใจ

ขอให้มีอภัยซึ่งกันและกัน นักปฏิบัติยังโกรธกันอยู่เป็นนักปฏิบัติไม่ได้ ยามเด็กเราต้องหมั่นเพียรเจริญกรรมฐาน เมื่อเติบโตขึ้นมาจะได้มีความสุขความเจริญ การได้เกิดเป็นมนุษย์สมบัติไม่ใช่ของหาได้ง่ายแล้ว การได้บวชได้เรียนในพระพุทธศาสนา เจริญสมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา ก็ไม่ใช่ของหาได้ง่ายไหนๆ เราก็ได้เจอะมาเจอกันมา อยู่ร่วมกันแล้วควรสร้างมรรคผลให้เกิดขึ้นในตัวเอง

ดูแต่**หัวมนุษย์**ซิ เราจะเอา**หัวหมา หัวแมว หัววัว หัวควาย หัวยักษ์ หัวมาร**ใส่ได้ทั้งนั้น **แต่จะเอามนุษย์ไปใส่หัววัวหัวควายไม่ได้** มันติดเขาบ้าง ติดหน้าแงบ้าง

จึงได้กล่าวว่า ***มนุษย์เรานี้เป็นยักษ์ก็ได้ เป็นมารก็ได้***

เป็นอสุรกายก็ได้เป็นได้ทั้งนั้น แต่มันเป็นไปในทางที่ไม่ดี ไม่มีมรรคผล แต่เกิดเป็นคนแล้วจะเป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ก็ได้ ขอให้พากันพิจารณาดูเถอะ

หนี้ข้าวน้ำญาติโยม

(สอนธรรม ๒๙ สิงหาคม ๒๕๒๑)

สามเณรพึงดีใจเถอะ ที่พระท่านสอนกรรมฐานให้แก่พวกเรา ท่านได้นำเอาพระอริยเจ้ามาให้พวกเราแล้ว การเจริญกรรมฐานนี้ได้บุญกุศลมาก จิตสงบจากนิวรณ์เพียงช้างสะบัดหู งูแลบลิ้น ไก่กระพือปีกก็ได้บุญมากแล้ว แต่นี่สามเณรเจริญกรรมฐานตั้ง ๑ ชั่วโมง ได้บุญไม่รู้เท่าไหร่เลย เรื่องขาดการเจริญกรรมฐานก็ดี ขาดการทำวัตรเช้าวัตรเย็นก็ดี พึงรู้เถอะว่าเราเป็นหนี้ข้าวน้ำญาติโยมแล้ว เพราะว่าบางขณะเราขาดสติ เผลอสติ ***"บริโภคปัจจัย ๔ ของทายกทายิกา โดยไม่ทันได้พิจารณาด้วยอำนาจตัณหา ความโลภะในอาหาร ทำให้ไฟไหม้ตนเอง ตายแล้วไปเกิดเป็นไอ้ทุยไถนาใช้หนี้เขา"*** พยายามเถอะ พยายามเจริญกรรมฐานไว้แลกข้าวน้ำญาติโยมชาวทับนา หันคา บ้านไร่ สวนลาว ดอนกอก ดอนโก หนองสระกูเขาบ้าง บุญกุศลที่เขาถวายข้าวน้ำแก่พวกเราเป็นของมีผลมาก มีอานิสงส์มาก

พวกเราออกจากบ้านเข้ามาวัดก็เป็นคนจนขัดสนอยู่แล้ว จนทั้งทาน ศีล สมาธิ ปัญญา ฌาน สมาบัติ มรรคผล จำต้อง

อาศัยคุณของพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า จึงทำให้พวกเราเป็นคนรวย เป็นคนเจริญด้วยทาน ศีล สมาธิปัญญา สมาบัติมรรคผล แต่เป็นคนจนความชั่ว ความอัปรีย์จัญไร

แล้วเรื่องการเล่าเรียนนักธรรม ก็ขอให้พยายามศึกษาเล่าเรียนกันให้จริงๆ เมื่อเวลาสิกขาลาเพศไปจะได้เอาใบประกาศไปฝากโยมพ่อโยมแม่ คุยกับเขาได้ว่า *"เมื่อเราอยู่เขาสารพัดดี* ***หลวงพ่อใหญ่****ท่านสอนสมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา นักธรรม ท่านก็ให้ศึกษาเล่าเรียน"* แล้วคุณอุดม คุณวันชัย เณรมหาก็อุตส่าห์ช่วยสั่งสอนให้พวกเราโดยไม่คิดสินจ้างรางวัลของตอบแทนอะไรเลย เพราะอยากให้พวกเรามีวิชาความรู้ ติดตัวไปในภายภาคหน้าหาได้ไม่ง่ายหรอกนะ ครูบาอาจารย์ที่สอนความรู้ในเรื่องความไม่เกิดไม่แก่ไม่เจ็บไม่ตายนี้ ท่านสอนให้ฟรีๆ เปล่าๆ โดยไม่เสียเงินเสียทองอะไรเลย เพียงแต่เรานั่งเฉยๆ เอาเท้าขวาทับเท้าซ้าย มือขวาทับมือซ้ายกำหนดลมหายใจเข้าออก ภาวนาว่า ***"พุทโธๆ"*** เท่านี้ เราก็ได้ทุนกำไรแล้ว

สมมุติบัญญัติ

(สอนธรรม ๓๑ สิงหาคม ๒๕๒๑)

เมื่อเราเจริญกรรมฐาน ภาวนาจนได้สมถะ หรือได้สมาธิแล้ว พยายามทำให้เป็น**วสี ชำนาญในการเข้าออก** เมื่อมีความชำนาญแล้ว อารมณ์ที่มันเคยเกี่ยวข้องกับโลกก็ดับลง เป็นเหตุให้ถอน**อัตตานุทิฏฐิว่า เรามีตัวตนออกเสียได้** ในขณะเมื่อจิตถอนจากอัตตานุทิฏฐิได้แล้วนั้น พึงกำหนดรู้เถอะว่า ***"พระไตรลักษณ์ได้ปรากฏให้เขารู้เห็นแล้ว"*** พยายามใช้สติสัมปชัญญะกำหนดพิจารณาต่อไปอีกว่า ***"อารมณ์ของเราขณะนี้เป็นอย่างไร อารมณ์อะไรมันดับลงไปบ้าง อารมณ์อะไรมันเกิดมาบ้าง เราจักได้รู้จักอารมณ์ของตนเอง จะได้เป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์กับเขาบ้าง"***

ทีนี้เมื่อพระอริยเจ้าท่านเกิดขึ้นแล้ว ก็สามารถดับไฟ ๓ กองที่เป็นอนุสัยนอนกันอยู่ใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ลงได้ ความจริงแล้ว ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของเรานี้มันไม่ใช่ของร้อนอะไรเลย แต่อาศัยเหตุแห่ง**ไฟ ๓ กอง** คือ **เจ้าราคะ เจ้าโทสะ เจ้าโมหะ** นี้แหละ ทำให้เป็นของร้อน ตาได้สัมผัสสะกับรสที่อร่อยๆ ก็ร้อน กายได้สัมผัสสะของเย็นร้อนอ่อนแข็งก็ร้อน ใจคิดถึงอกุศลวิตกตาก็ร้อน ถ้าหากว่าขณะที่เราได้รับสัมผัสสะไม่มีสติสัมปชัญญะ หรือว่าเกิดเผลอสติสัมปชัญญะไป จิตใจก็เลยเป็นไปตามอำนาจของมันเลย

ทีนี้ที่พวกเรามาปฏิบัติกัน ***"เพื่อสละคืน** (ปฏินิสสคโค)* ***ละปล่อยวาง** (มุตติ) **ราคะโทสะโมหะนั่นเอง"*** ถ้าหากว่าเราสละคืนปล่อยวางได้แล้ว **"ราคะโทสะก็เป็นไปตามสภาพของมัน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ก็เป็นไปตามสภาพของมัน"** เป็นไงล่ะ...ทีนี้สบายไหม เออ...พระธรรมแปดหมื่นสี่พันพระธรรมขันธ์ พูดให้เข้าใจกันง่ายๆ ก็มีเพียงสามเท่านั้นคือ **"ศีล สมาธิ ปัญญา หรือว่า อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ให้ง่ายเข้าอีก เรียกว่า นามรูป ให้ง่ายเข้าอีก เรียกว่า จิตหรือใจ"**

จุดประสงค์ของนักปฏิบัติคือการปฏิบัติต่อใจ ฝึกหัดใจ แต่งจิตแต่งใจ รักษาใจให้รู้จักตัวใจแท้ๆ นั่นเอง ใจแท้ๆ คือตัวสะอาด ตัวสว่าง ตัวสงบ ตัวรู้นั่นเอง เพราะอย่างนั้นตัวสมมติจึงต้องมีไว้คู่กับโลก ***"ถ้าหากว่าไม่สมมติบัญญัติเราก็ไม่มีในโลกนี้ และไม่มีในโลกหน้า และไม่มีในโลกไหนๆ ไม่มีจริงๆ"*** ทีนี้เมื่อเรารู้จัก**สมมุติบัญญัติ** พยายามทำจิตใจไม่ให้ไปติดข้องกับโลกเสีย ก็เข้าถึงปรมัตถ์ แต่ต้องอาศัยสมมติบัญญัติอยู่ก่อน

เหมือนอย่างพระอรหันต์ท่านดับกิเลสขันธ์เสียแล้ว เหลือแต่เบญจขันธ์ ชาวโลกเขาจะว่ากล่าวกันอย่างไร ท่านก็ว่าไปตามชาวโลก แต่ไม่หลงไปตามอารมณ์ ท่านดับเบญจขันธ์แล้วก็หมดรูปหมดนาม ไม่มีความเกิดความแก่ ความเจ็บความตายอีกต่อไป บ้านเก่าท่านก็พังมันแล้ว รื้อมันแล้ว บ้านใหม่ท่านก็ไม่สร้างมันขึ้นมาอีก

พรหมวิหารธรรม

(*สอนธรรม ๔ กันยายน ๒๕๒๑*)

สมถภาวนา **เมตตาเจโตวิมุตติ**นี้เป็นภาวนาอย่างหนึ่ง ทำให้นักปฏิบัติสามารถทำจิตใจให้หลุดพ้นจากกิเลส ตามภูมิตามชั้นของตน เมตตา ความรักใคร่ตนเองและผู้อื่นอยากให้เพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย มีความสุข มีความ**กรุณา** มีความสงสารตนเองและผู้อื่นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ให้พ้นจากความทุกข์ **มุทิตา** มีความพลอยยินดี ในเมื่อตนเองและผู้อื่นที่ได้มรรคได้ผลเป็นพระอริยบุคคล ไม่มีความอิจฉา ความริษยา ทั้งในต่อหน้าและลับหลัง **อุเบกขา**มีความวางเฉยในเมื่อตนเองและผู้อื่นเพื่อนเกิด แก่ เจ็บ ตาย ถึงภัยความตาย ความแตกดับแห่งชีวิต เพราะเขามีกรรมเป็นผู้ลิขิตให้เป็นไปตามอำนาจของกฎแห่งกรรม หรือว่าทำใจให้วางเฉย ต่ออารมณ์อกุศลไม่ยอมทำตนเป็นคนโอนเอียงไปตามอารมณ์ของมันนั่นแหละเป็นพรหมวิหารธรรม อันเป็นเครื่องอยู่ของพรหมผู้มีชีวิตอยู่ก็คือภิกษุสามเณรแม่ชี ผู้มี**พรหมวิหารธรรม**อยู่ในจิตใจนั่นเอง

จึงได้กล่าวว่านักปฏิบัติกรรมฐานนี้ ***"กินข้าวของชาวบ้านทำงานของตนเอง ถ้าไม่รวยด้วยศีล สมาธิ ปัญญาก็ไม่รู้ว่าจะรวยเอาตอนไหนล่ะ"*** ทีนี้เมื่อเรารวยแล้วพอแล้วอย่าเป็นคนตระหนี่ จงเที่ยวแจกจ่ายแก่หมู่ญาติที่อยู่ในบ้าน เป็นการทำการ**กตัญญูกตเวทีแก่ผู้ที่มีบุพการี**แก่เราก็ว่าได้ ไม่ต้องสึกออกไปทำงานๆ เพื่อหวังตอบแทนบุญคุณของท่านเลย เพราะมีมาตั้งแต่

สมัยพุทธกาลมี**พระนันทิยะ**ไงละ คุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ที่เราน้อมเอามาไว้ในจิตใจจึงเป็นที่พึ่งที่อาศัยของพวกเรา มีสัมมาทิฏฐิเป็นกองหน้า มีสัมมาสมาธิเป็นกองทัพหลัง จนกว่าเราจะเข้านิพพานเราจะทิ้งคุณของพระรัตนตรัยไม่ได้เลย

มรรคสมังคี

(สอนธรรม ๗ กันยายน ๒๕๒๑)

ทำให้สมาธิเกิดได้เร็ว เมื่อเรามีสมาธิแล้ว สมาธินั่นแหละมันละกิเลส เป็นของปุถุชน ทำให้คนเป็นพระอริยเจ้า "พยายามตรวจดูจิตใจของเราอยู่เสมอว่ามันเลื่อมใสในคุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มากไหม จิตใจมันหนักแน่นในการปฏิบัติกรรมฐานซึ่งเป็นงานของเรามากไหม เรามี ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ พยายามใช้ให้เป็นประโยชน์ เมื่อเราใช้มันเป็น ความสุขความสงบไม่มีบาปอกุศลทั้งปวงก็เกิดขึ้นแก่เรา"

ความสุขความสงบไม่ใช่ว่ามันจะเกิดขึ้นได้ลอยๆ โดยที่เราไม่ต้องสร้างเหตุแห่งความดีนั้นไม่ได้ เราต้องพยายามสร้าง**ฉันทะ** ความพอใจในการสร้างเหตุความสุขความสงบเสียก่อน แล้วก็ลงมือปฏิบัติ ผลของมันจะตามมาในภายหลัง พระพุทธเจ้าท่านสั่งสอนสาวกให้แสวงหาความสุขความสงบจากตนเอง

*"**เบื้องต้นท่านก็สอนให้มีศีล** คือการสำรวมกายวาจาให้เรียบร้อย เรียกว่าเป็นคนงามในเบื้องต้นแล้วให้มีการฝึกอบรม*

จิตใจให้สงบจากอารมณ์โลกที่มันฟุ้งซ่านทั้งหลาย ให้มีอารมณ์เดียวทำให้เป็น***สมาธิท่านเรียกว่าเป็นคนงามในท่ามกลาง*** ต่อมาให้มีสติสัมปชัญญะรู้เท่านั้น การปรุงแต่งของสังขารอันเป็น***ปัญญาท่านเรียกว่าเป็นคนงามในที่สุด***”

เพราะอย่างนั้นแหละท่านเรียกว่า ***“มรรคสมังคีความประชุมพร้อมขององค์มรรคหรือญาณเป็นเครื่องตรัสรู้ธรรม”*** มรรคมีกำลังกล้าทำปัญญาให้ละวางอุปาทานที่มันยึดถือในขันธ์ห้าว่าเป็นของเราตามภูมิปัญญาของแต่ละบุคคลที่เป็นโสดาบันบ้าง เป็นพระสกทาคามีบ้าง เป็นอนาคามีบ้าง เป็นพระอรหันต์บ้างเพราะอย่างนั้นแหละ

นักปฏิบัติจึงต้องพยายามตรวจดูจิตใจของตนอยู่เสมอว่า ***“เราถูกไฟราคะไฟโทสะโมหะ มันไหม้เอาหรือเปล่า”*** ไฟมันไหม้บ้านไหม้เรือนเราเห็นแล้วยังไม่น่ากลัวเท่าไรนัก เพราะเรายังพอแสวงหาทรัพย์สมบัติที่ถูกไฟไหม้หมดไป เรายังหามาใช้ใหม่ได้ เพราะมันเป็นการถูกไฟภายนอกไหม้ ส่วนไฟภายใน คือราคะ โทสะ โมหะ เป็นไฟที่ไม่มีควัน

ถ้าหากว่ามันไหม้ใครเข้าแล้วหมดเนื้อหมดตัวเลย ไหม้คุณงามความดีที่เราอุตส่าห์สั่งสมอบรมไว้หมดไม่ว่าจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ ถ้าหากว่าเรายังพอใจต้องการให้มันไหม้อยู่เราก็ถูกมันไหม้อยู่อย่างนี้ไม่รู้กี่ร้อยชาติพันปี เมื่อเราออกจากบ้านมาเจอะของดีมีค่า คือพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ แล้วควรน้อมรับเอาไว้ประพฤติปฏิบัติเพื่อดับไฟราคะ โทสะ โมหะ

เพราะอย่างนั้นแหละพระองค์จึงตรัสว่า ***“ดูก่อน ภิกษุ***

ทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงทำจิตใจให้เป็นสมาธิเถิด เพราะจิตที่เป็นสมาธิย่อมรู้เห็นตามเป็นจริง ทุกข์ก็เป็นของจริง สมุทัยก็เป็นของจริง นิโรธก็เป็นของจริง มรรคก็เป็นของจริง คุณของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ก็เป็นของจริง ไม่แก่ ไม่เจ็บ ไม่ตายก็เป็นของจริง เกิดแก่เจ็บตายก็เป็นของจริง แต่ก็เป็นของจริงในเรื่องของความทุกข์"

พยายามทำกรรมฐานให้มากเถอะแล้วของจริงมันจะปรากฏขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของพวกเราจะได้มีญาณทัสสะ ความรู้ ความเห็นอันเป็นปัจจัตตังเกิดขึ้นเฉพาะตัวเองว่าเรานี้เป็น*พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์* โดยไม่ต้องไปถามคนอื่นเลย ขอให้มีความสุขกายสุขใจให้ได้มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ ทุกๆ คน

เรือนกายเรือนใจ

(สอนธรรม ๙ กันยายน ๒๕๒๑)

"น้ำ" นี้มันไม่เคยง้อใครเลย ใครจะกินหรือไม่กิน จะอาบหรือไม่อาบ มันไม่เคยเรียกไม่เคยเชิญใครเลย หรือว่าใครจะนำมันไปล้างกระโถน ซักผ้าขี้ผ้าเยี่ยว มันก็ไม่เคยบ่น **"ธรรม"** ก็เหมือนกัน มันมีอยู่ตัวเรา ใครจะประพฤติปฏิบัติ ธรรมก็ไม่เคยเชิญใครไม่เคยง้อใคร ใครอยากพ้นทุกข์ อยากได้มรรคผลก็พยายามประพฤติปฏิบัติเองเถอะ

แล้วการ**สำรวมระวังอินทรีย์ทั้ง ๖ เป็นเบื้องต้นของพรหมจรรย์** พรหมจรรย์ของเราจะบริสุทธิ์ได้ก็อาศัยการสำรวมอินทรีย์นี่แหละ นักปฏิบัติควรทำความเจริญขึ้นในจิตใจให้มาก เมื่อเขาสำรวมใจดีแล้ว กายและวาจาก็ถูกสำรวมไปด้วย ยืนก็ให้มีสติสัมปชัญญะ เดินก็ให้มีสติสัมปชัญญะ นั่งก็ให้มีสติสัมปชัญญะ นอนก็ให้มีสติสัมปชัญญะ

เมื่อเราทำ**อินทรีย์สังวรณ์**ดีแล้ว จะเห็นความเกิดความดับของนามและรูป ที่ปรากฏขึ้นทางตาหูจมูกลิ้นกายใจ แสดงธรรมะภายในออกมาให้เราได้รู้ได้เห็นอยู่เสมอ กายก็สะอาด วาจาก็สะอาด ใจก็สะอาด กายก็บริสุทธ์ วาจาก็บริสุทธิ์ ใจก็บริสุทธิ์ สามารถทำใจเป็นสมาธิได้ไว จิตใจก็ถอนออกจากอารมณ์ภายนอก และมารวมเข้าเป็นอันเดียว ปล่อยวางสัญญาคือความจำที่ผ่านมาแล้วในอดีต และไม่ยอมไว้ซึ่งอนาคต จะมีปรากฏแต่ผู้รู้คู่กับอารมณ์ปัจจุบันอันเรียกว่า**เอกัคคตารมณ์**เท่านั้น วิปัสสนาญาณก็เกิดขึ้น ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เห็นสภาพธรรมทั้งหลายตกอยู่ในกฎของพระไตรลักษณ์ คืออนิจจังทุกขัง อนัตตา พร้อมกันนั้นมันก็ถอนจิตที่วิปลาสเห็นผิดเป็น**มิจฉัตตาธรรม** เกิดนิพพาน วิราคะ เบื่อหน่ายในรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ปรากฏเป็น**เบญจขันธ์วิมุตติ** เป็น ***"วิมุตตัสมิง วิมุตตะมิติ ญาณัง โหติ"*** ที่แม่ชีเขาสวดกันอยู่ในอนัตตลักษณ์สูตรนั่นแหละ

นักปฏิบัติผู้มารู้ชัดในความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ปฏิบัติเพื่อความเบื่อหน่ายจากกองแห่งขันธ์ห้า เพราะมันเป็นที่มาแห่ง

ความทุกข์ ถูกๆ ไฟ ๓ กอง พาไหม้อยู่ทุกภพทุกชาติ เพราะอวิชชาพาให้หลงไม่รู้ไม่เห็นเป็นสัตตะวะผู้ข้องในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ไม่รู้จักธรรมะที่เป็นเครื่องพ้นทุกข์ได้เลย

***พุทธศาสนา**ของเรานี้ ที่แท้จริงมีเพียง **๒ พันปี** พันปีที่ ๓ พระอริยสงฆ์ท่านขอรักษาไว้ พันปีที่ ๔ เทวดาจะไม่รู้จักธรรม หลงระเริงอยู่ในกามคุณ แต่พวกพรหมจักรักษาไว้ได้ตลอด ๕ พันปี แล้วต่อจากนั้นพระธาตุก็จักทำสันนิบาตประชุมกัน ที่โคนไม้ศรีมหาโพธิ์ สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าให้พวกเหล่ามนุษย์ เทวดา เอามรรคผลจนครบ ๗ วัน ต่อจากนั้นท่านก็อันตรธานหายไป ในยุคนั้นเกิดว่างพุทธศาสนาอยู่พักหนึ่ง จนล่วงถึงศาสนาของ**พระศรีอาริยเมตตรัย** ทำให้พุทธศาสนารุ่งเรืองขึ้นมาได้อีกครั้งหนึ่ง*

จึงขอให้พวกเราพยายามทำความเพียร เจริญสมถภาวนา วิปัสสนาภาวนา แต่เมื่อพุทธศาสนายังมีอยู่ **อย่าได้เป็นโมฆะภิกษุผู้ว่างเปล่ามรรคผลเลย** เมื่อกิเลสตัณหามันเกิดขึ้นในตาหู จมูกกายใจ ให้มีสติสัมปชัญญะทำความรู้ให้เท่าทัน แล้วก็วางเฉยเสีย ***"เพราะกิเลสตัณหามันกลัวคนเฉย"***

เช่น อย่าง ๖ องค์ องค์ที่หนึ่งบอกว่าตาสำคัญ องค์ที่สองบอกว่าตาไม่สำคัญ หูซิสำคัญ องค์ที่สามบอกว่า ตา หู ไม่สำคัญ จมูกซิสำคัญ องค์ที่สี่บอกว่า ตา หู จมูก ไม่สำคัญ ลิ้นซิสำคัญ องค์ที่ห้าบอกว่า ตา หู จมูก ลิ้นไม่สำคัญ กายซิสำคัญ องค์ที่หกบอกว่า ตา หู จมูก ลิ้น กายไม่สำคัญ ใจซิสำคัญ เลยตัดสินกันไม่ได้ พากันเข้าเฝ้าทูลถามพระพุทธเจ้า พระองค์ตอบว่า ***"ภิกษุทั้งหลายที่พวกเธอกล่าวมานั้น ล้วนแล้วแต่มีความ***

สำคัญทั้งนั้น การสำรวมรักษาอินทรีย์ทั้ง ๖ นั้นเป็นการดี ย่อมยังประโยชน์ให้สำเร็จได้ทุกเมื่อภิกษุทั้งหลาย"

พวกเราผู้ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือน พยายามทำอย่างที่ท่านกล่าวมาเถอะ ไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนอะไรล่ะ ***"เรือนกายเรือนใจคือ รูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะของผู้ชายก็เป็นที่รักเป็นที่พอใจของผู้หญิง รูปเสียงกลิ่นรสโผฏฐัพพะของผู้หญิงก็เป็นที่รักที่พอใจของผู้ชาย"*** เมื่อชายและหญิงมารู้จริงอย่างนี้แล้ว ก็พยายามทำจิตใจไม่ให้ข้องกับมันเสีย ก็ทำให้เจริญธรรมวินัยของพระอริยเจ้าได้

จิตที่ดำริถึงกามเป็นจิตที่ต่ำทราม

(สอนธรรม ๑๐ กันยายน ๒๕๒๑ 'เช้า')

การทำวัตรเช้าเย็นนี้เป็นตัวธรรมะทั้งนั้นเลย คนพูดธรรมะไม่ได้ แต่มีการสำรวม**อินทรีย์สังวรณ์**ดี ผู้นั้นเป็นคนมีธรรมะแล้ว เมื่อไม่มีอินทรีย์สังวรจะรู้จักเรื่องของธัมมะธัมโมได้ อย่างไรล่ะ ***"เรามีศีลเป็นข้าวกล้า มีศรัทธาเป็นคันไถ นำชีวิตจิตใจออกจากกิเลสตัณหา*** *นำ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้รู้จักกับธรรมภายในให้พ้นออกจากกาม"* **สังกัปโป**ความดำริในกาม ***"จิตที่ดำริถึงกามนั้นเป็นจิตที่ต่ำทราม"*** เมื่อจิตมันดำริคิดนึกถึงกามอย่างนี้ เราควรอบรมจิตใจให้มันอยู่ในธรรมะ ให้มันพ้นจากอารมณ์เหล่านั้น **เพราะอย่างนั้นแหละจึงต้องอาศัยคุณของ**

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวของใจ

พวกเราก็ท่องกันอยู่ทุกเช้ามิใช่หรือว่า ***"สัทธา อคารัสมา อนคาริยัง ปัพพชิตา เป็นผู้มีศรัทธาออกจากเรือนไม่เกี่ยวข้องด้วยเรือนแล้ว*** *ผู้ชายก็ไม่หลงในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะของผู้หญิง ส่วนผู้หญิงก็ไม่หลงในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะของผู้ชาย"* เท่านี้ก็ไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องด้วยเรือนไม่เกี่ยวข้องด้วยกามแล้ว ทีนี้เมื่อจิตใจของเราออกจากกามได้แล้ว ก็เป็น***สัมมาสังกัปโป*** *ความดำริออกจากกามได้* เป็นจิตที่ประกอบด้วยศีลธรรม จิตก็จัดเข้าสู่ภวังค์ ในขณะที่จิตเข้าสู่**ภวังค์**นั้น ทุกสิ่งทุกอย่างมันเป็นเรื่องของจิตอย่างเดียวจิตปล่อยวางจากอารมณ์ภายนอกหมด แต่ว่าขันธ์ห้ายังอยู่ในขณะนั้นเป็นอยู่ในลักษณะเป็นนายของขันธ์ห้า ไม่ใช่เป็นขี้ข้าหรือลูกน้อง

โดยมากแล้วนักปฏิบัติยังเข้าถึงภวังค์ไม่ได้ จึงได้ถูกสังขารหลอกลวงให้เกาะเกี่ยวอยู่กับอารมณ์ภายนอกอยู่เสมอ กิเลสมันก็ได้ใจขี่ตบหน้าเอาได้ เราลองพิจารณาดูซิว่า ความโลภ ความโกรธ ความหลง มันเกิดขึ้นที่ไหน มันเกิดขึ้นที่ใจมิใช่หรือ ในขณะที่มันเกิดขึ้นเราเข้าไปยึดมันไว้ เลยทำให้ความทุกข์ความไม่สบาย ความไม่สบายใจเกิดขึ้นแก่เรา ก็เพราะไม่มีปัญญา ผู้มีปัญญาเมื่อราคะโทสะโมหะเกิดขึ้นแล้ว เขาไม่มีตัวยึดถือไว้จึงทำให้จิตใจของเขามีแต่ความสุขความสบาย

จึงได้กล่าว **อายตนะภายในภายนอก**นี้แหละเป็นเครื่องรู้ธรรม เป็นบ่อเกิดเป็นสื่อสัมพันธ์ของกุศลและอกุศลที่มีใจเป็นผู้รู้รับอารมณ์ ถ้าหากว่าอารมณ์ดีก็ติดใจชอบอยากได้อารมณ์นั้น

อีก เมื่อได้อารมณ์ไม่ดีละก็เกิดโทสะ ปฏิฆะความขัดเคืองไม่อยากได้ ไม่ต้องการอารมณ์เหล่านั้นอีก นี่แหละอารมณ์ของปุถุชนเป็นอย่างนี้ พระอริยเจ้าเท่านั้นที่เป็นผู้มีจิตคงที่ไม่ไหลใน**อิฏฐารมณ์** และ**อนิฏฐารมณ์** จึงได้กล่าวว่า ***"สุสฺสูสํ ลภเต ปญฺญํ ผู้ฟังด้วยดีย่อมได้ปัญญา"*** แม้ว่าปุถุชนคนธรรมดาก็สามารถปฏิบัติธรรมเข้าถึงธรรมได้ พระธรรมทั้งหมดก็มาจากใจดวงเดียวเท่านั้นเอง

พยายามเถอะสมถภาวนาวิปัสสนานี้แหละเป็นทางให้เราเข้าถึงวิมุตติอันเป็น**ปฏิเวธธรรม**แห่งการอบรมจิตใจ จนวิปัสสนาปัญญาเห็นตามสภาวะเป็นจริง **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค** ปรากฏแจ้งประจักษ์แก่นักปฏิบัติทั้งหลายทั้งชายและหญิง พากันทอดทิ้ง**นิวรณ์ ๕ ธาตุ ๔** ดิน น้ำ ไฟ ลม ปล่อยให้เป็นไปตามธรรมชาติของมัน *เอาละขอให้**พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์** เกิดขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้เห็นของจริงกันสักที*

มัดจิตติดไว้กับกาย

(สอนธรรม ๑๐ กันยายน ๒๕๒๑ 'เย็น')

พึงตั้งสติระลึกถึงพระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้าอยู่ที่ใจ พยายามทำอยู่อย่างนี้เสมอ อย่าให้จิตใจเผลอจากองค์ภาวนา ให้ร่าเริงบันเทิงใจในลมเข้า ร่าเริงบันเทิงใจในลมออก ย่อมถอนตนอออกจาก**นิวรณ์**ทั้ง ๕ ทำตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ

ให้มีความรู้อยู่ภายใน ***อานาปานสติกรรมฐานนี้*** *เป็นกรรมฐานตรงต่อจริตของปุถุชนสามัญทั่วไป*

ที่นี้พอจิตใจมันสงบได้ที่ดีแล้ว ก็จะหลบกิเลสเข้าสู่ภวังค์ ทิ้งไว้แต่ความหลังคือสัญญาในอดีตที่ผ่านมา และไม่ยอมทำไว้ข้างหน้าซึ่ง**อนาคตารมณ์** มีแต่ผู้รู้อยู่คนเดียวกิเลสชนิดใดเมื่อมากระทบแล้วก็ดับไป หาได้กล้าอยู่สู้หน้ากับเอกัคคตารมณ์ได้เลย เพราะเหตุที่เราได้สร้างฐานพระสมาธิไว้ดี ย่อมไม่แคล้วที่จะได้มรรคผลที่ตนตั้งความปรารถนาเอาไว้ สภาวะแห่งชีวิตจิตใจของนักปฏิบัติเท่านั้นที่เข้าไปสัมผัสสะกับมันได้ เพราะบัณฑิตชนทั้งหลายได้กล่าวไว้ว่าเป็น ***"ปัจจัตตังเป็นพลังที่สามารถเข้าไปสัมผัสสะได้เฉพาะผู้เดียว"***

เพราะอย่างนั้นแหละผู้เบื่อหน่ายในการเกิดเจ็บตาย พิจารณาดูสังขารร่างกายแล้วว่ามันไม่น่าเสียดาย **ก่อนจะตายก็ต้องเอามรรคผลมาชมเล่นเป็นขวัญใจ** พยายามทำความพอใจในกรรมฐานมุ่งหน้าทำงานสมถและวิปัสสนา มีองค์ภาวนาเป็นเพื่อน เชื่อมั่นในคุณของพระรัตนตรัยทำจิตใจเพลิดเพลินอยู่ในงานของตน ทำให้เข้าถึงวิมุตติหลุดพ้นจากกิเลสอันเป็นภัยคุกคามต่อความสุขของตน

ให้เจริญใน**วสีทั้ง ๕** คือชำนาญในการพิจารณาอารมณ์อย่างหนึ่ง ให้**ชำนาญในการเข้าฌาณหรือสมาธิ**ไม่ติดข้องในอารมณ์ แม้ว่าเราจะอยู่ในที่ไหนๆ นึกถึงแล้วสามารถเข้าได้ทุกขณะอย่างหนึ่ง ให้**ชำนาญในการทางไว้ซึ่งจิตเมื่อเราดำริคิดว่าจะเข้าสมาธิจะให้จิตตั้งอยู่ในภูมิไหนช้านานเท่าไร** ก็ได้ตามใจ

ปรารถนาอย่างหนึ่ง ให้**ชำนาญในการตรวจตราภูมิของจิต**อย่างหนึ่ง แล้วให้**ชำนาญในการถอนจิต** เมื่อจิตเข้าฌาณเข้าสมาธิให้รู้จักวิธีในการถอนออกมา ไม่ใช่ว่านึกพอใจจะถอนก็ถอนออกมาตามความพอใจ โดยมิได้ใส่ใจทำความรู้ถึงอาการเข้าออกของฌานและสมาธิที่ตนได้ถอนออกมาเลย เพราะอย่างนั้นแหละการชำนาญในวสีทั้ง ๕ ท่านจึงได้กล่าวว่า เธอทั้งหลายจงทำให้มาก เจริญให้มากย่อมเป็นไปเพื่อความรู้ เพื่อความดับทุกข์ ได้รับความสุขอันเห็นผลในปัจจุบัน

เพราะอย่างนั้นแหละพวกเราอย่าได้ประมาทขาดสติ หลงลืมองค์ภาวนา เพราะสิ่งที่เข้ามายั่วยวนตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ มันปรากฏเป็นไปรอบด้าน พยายามทำความรู้ให้เท่านั้น ย่อมชนะอารมณ์ทั้งหลายเหล่านั้นได้

การฆ่าของพระพุทธองค์

(สอนธรรม ๑๑ กันยายน ๒๕๒๑)

การที่พวกเราเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนาของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็เพื่อที่จะเจริญสมถภาวนา และวิปัสสนาภาวนา เราต้องอบรมต้องพยายามในเรื่องศีล สมาธิ ปัญญา ให้มาก เราเป็นคนจนมาจากบ้านแล้วจึงต้องเข้ามาในพระพุทธศาสนา น้อมถวายเครื่องสักการะบรรณาการของคนยากทั้งหลายแด่พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระสงฆ์เจ้า เพื่อหวังว่าจะอาศัยท่านเป็นที่พึ่งที่

อาศัยทางใจให้ออกจากความทุกข์

เมื่อเราเข้ามาบวชเรียนกันแล้วท่านก็ไม่ได้บังคับใคร จะบวชอยู่ตลอดไป หรือว่าจะสิกขาลาเพศออกไปก็ตามใจ ท่านไม่ว่าได้ยินไหมล่ะ เราสวดมนต์ทำวัตรว่า *"พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นนายมีอิสระเหนือข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเป็นทาสของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์"*

สามเณรควรทำให้ดี สามเณรเปรียบเสมือนต้นไม้น้อยๆ ต้องอาศัยคนช่วยรดน้ำพรวนดินจึงสามารถเจริญงอกงามเป็นต้นไม้ใหญ่ มีกิ่งก้านสาขาให้หมู่ฝูงวิหค นกกาอาศัยอยู่ได้ เมื่อสามเณรไม่เชื่อพระ พระว่ากล่าวว่าตักเตือนเถียงพระบ้าง ด่าว่าพระบ้าง **ระวังจะไปด่าเอาพระอริยเจ้าเข้าล่ะ เป็นอริยุปาวาทโดยไม่รู้สึก ทำให้ตัดมรรคผลของตนอีกด้วย ครูบาอาจารย์ท่านมีหน้าที่สั่งสอนวิชาความรู้ความฉลาดให้แก่ลูกศิษย์**

เราเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า เราลองพิจารณาดูชีวิตของเราซิว่า *"อะไรทำให้เราเป็นสาวกของพระพุทธเจ้า ถ้าไม่อย่างนั้นเราบริโภคข้าวน้ำของหมู่ญาติโยมโดยความเป็นหนี้เขาเหมือน**กินก้อนเหล็กแดง**ทำลายตนเอง เพราะไม่มีคุณธรรมให้เขาได้อานิสงส์ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์มีอยู่ในเราหรือยัง เมื่อไม่มีเราก็พยายามปฏิบัติให้มันมีขึ้น แม้ว่าเราจะเป็นภิกษุสามเณรสมมุติยังไม่มีวิมุติ ยังไม่เป็นพระอริยเจ้า แต่เราสามารถรักษาศีลให้บริสุทธิ์ได้ ตายลงไปเราก็ไม่ไปอบาย"*

เรามีอะไรในกายในใจ เราพยายามเปิดเผยเอาออกมาให้

พวกท่านได้ดูได้รู้เห็น ๒๗ ปีกว่าแล้วที่ผมไม่เคยเปิดให้ใครได้รู้เลย แม้แต่การทำวัตรเช้าเย็นบางครั้ง สังขารร่างกายมันจะมาไม่ไหว แต่ผมก็พยายามฝืนใจมาทำกับพวกท่าน สอนกรรมฐานแม่ชีแล้ว ก็เพื่อหมู่คณะทั้งนั้น หวังว่าจะให้พ้นจากความเกิด แก่ เจ็บ ตาย ถ้าหากว่าเอาดีกันไม่ได้ก็ต้องฆ่ากัน

เหมือนพระพุทธเจ้า ท่านตรัสกับนายเกสีว่า

"เกสีเธอมีวิธีฝึกม้าอย่างไรบ้าง?"

นายเกสีทูลว่า *"ข้าพระองค์มีวิธีฝึกอยู่ ๓ วิธีพระเจ้าข้า"*

คือ *"ใช้วิธีละมุนละม่อมอย่างหนึ่ง วิธีรุนแรงอย่างหนึ่ง วิธีละมุนละม่อมและวิธีรุนแรงอย่างหนึ่ง"*

"ถ้าเธอใช้ ๓ วิธีนี้แล้วยังฝึกไม่ได้ล่ะ เธอจะทำอย่างไร?"

นายเกสีทูลว่า *"ก็ฆ่ามันทิ้งเสียพระเจ้าข้า"*

"ทำไมถึงฆ่ามันทิ้งเสียล่ะเกสี?"

นายเกสีทูลว่า *"เพื่อไม่ให้เสียชื่อครูบาอาจารย์พระเจ้าข้า"*

"ตถาคตก็เช่นเดียวกันเกสี ใช้วิธีละมุนละม่อมบ้าง รุนแรงบ้าง ทั้งละมุนละม่อมและรุนแรง เมื่อยังฝึกไม่ได้ เราก็ฆ่าทิ้งเสีย"

นายเกสีทูลว่า *"ศาสนาของพระองค์ก็มีการฆ่าด้วยหรือพระเจ้าข้า"*

*"มีซิเกสี **การไม่ว่ากล่าวสั่งสอนตักเตือนอีกต่อไปนี้แหละเกสี คือวิธีการฆ่าอย่างดีในธรรมวินัยของพระอริยเจ้าทั้งหลาย**"*

พวกเราพยายามจำเอาไว้ พวกท่านทำดีเท่าไรผมก็ดีใจเท่านั้น **ผู้ที่ทำดีไว้มากๆ เวลาใกล้จะแตกดับจากโลกนี้จะมี**

เทวดาตามมาแวดล้อมคอยรักษา เหมือนอย่าง**พระพุทธเจ้าเข้านิพพานมีเทวดาตามมาแวดล้อมอารักขา**อย่างนั้นแหละ ผมเห็นสามเณรประพฤติปฏิบัติไม่ดี ผมก็สลดใจ เวลาตายก็ไปตกนรก เพราะเหตุนี้แหละจึงได้พยายามช่วยว่ากล่าวสั่งสอนให้พากันตั้งกายกรรม วจีกรรม และมโนกรรม อยู่ในคุณงามความดี

"อาหารมันอยู่ในบาตร เราหิวเราไม่กินไม่ฉัน แล้วข้าวปลาอาหารมันเคยเรียกร้องให้เราฉันบ้างไหม ฉันใด เรื่องมรรคผลนิพพานก็ฉันนั้น ใครต้องการก็พยายามทำเอาเองเถอะ ทำที่ไหนล่ะ ทำที่ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ นี่แหละ" อย่านึกว่ามาอยู่กับเราแล้ว จะมีความดีความสุข ความเจริญน่ะ ถ้าไม่ทำความดีแล้วจะยิ่งกว่าเก่าอีกนะ ไฟเย็นนี้มันไหม้ยิ่งกว่าไฟร้อนอีก ไฟร้อนเรารู้สึกว่ามันร้อนก็ถอยออกมาเสีย มันก็หายร้อน แต่ว่าไฟเย็นมันไหม้อย่างเงียบเฉียบ กว่าเราจะรู้ก็หมดตัวเสียแล้ว

"อย่าทำเป็นเล่นกับไฟนะ ไฟโสดาบัน ไฟสกทาคามี ไฟอนาคามี ไฟอรหันต์ ถ้าได้ไหม้ใครแล้วหลายร้อยหลายกัปป์เลยน่ะ แต่มันไหม้เฉพาะคนชั่วเท่านั้น พิจารณาดูพระเทวทัตซิ เล่นกับใครไม่เล่น ไปเล่นกับพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้า เลยต้องไปเล่นไฟในอเวจีมหานรกโน้น เดี๋ยวนี้ยังไม่พ้นกรรมเลย"

บุพการีชน

(สอนธรรม ๑๒ กันยายน ๒๕๒๑)

"เมื่อนิวรณ์ไม่มีในจิตใจ ดับลงแล้ว สมาธิก็เกิดขึ้น นิวรณ์ห้ามันเป็นเครื่องปิดกั้นให้สมาธิไม่ให้สมาธิเกิด ทีนี้เมื่อสมาธิไม่เกิดปัญญาที่จะรู้เห็นอริยะสัจจ์ก็เกิดขึ้นไม่ได้" จึงได้กล่าวว่าอย่าได้พากันขี้เกียจขี้คร้านในงานกรรมฐาน *"เพราะ**ฌาน**ย่อมไม่มีแก่ผู้ไม่มีปัญญา ปัญญาย่อมไม่มีแก่บุคคลผู้ไม่มีฌาน"*

พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็นนายเราก็ขอให้ท่านเป็นนายของเราจริงๆ เถอะ ไม่ใช่ว่าเป็นนายแต่ในคัมภีร์ตำราหรือในกระดาษ สมัยพุทธกาล สามเณรอายุ ๗ ขวบ บรรลุเป็นพระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี พระอรหันต์ก็มีมาก พระเป็นผู้ช่วยแนะนำพร่ำสอนสามเณร เพื่อให้สามเณรมีวิชาความรู้ เมื่อสามเณรไม่เชื่อพระที่ท่านอุตสาห์สั่งสอนก็เป็น**สามเณรทุวโจ** *เป็นสามเณรว่ายาก* แล้วญาณทัสสนะจะเกิดขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ของสามเณรได้อย่างไร ทีนี้เมื่อสามเณรเชื่อฟังคำสั่งสอนของพระก็**เป็นสามเณรสุวโจ เป็นสามเณรโสวจัสสตา เป็นสามเณรพุทธคารวตา ธรรมคารวตา สังฆคารตา** หมู่เทพเทวดาก็รักษา ญาณทัสสนะก็เกิดขึ้นในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจอีกด้วย

พวกเราที่มาวัดก็เพื่อหวังว่าปฏิบัติหาความสุขให้กับตนเอง ไม่ได้ทำให้คนอื่นเลย สุขอื่นไม่เท่าความสงบที่เราได้จากสมาธิ เพราะว่าจะเป็นค่วามสุขอะไรก็ตามเช่นว่าความสุขจากการ

มีลูกมีเมีย ใจมันบอกว่าเป็นของมีความสุขอย่างที่สุด แต่ธรรมะของพระพุทธเจ้าท่านบอกว่าเป็นการยอมแพ้อย่างน่าละอายที่สุด แพ้ต่อเจ้าตัณหาที่มี อยากได้ใน**รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ** ทำให้ต้องจมอยู่ใน รูมูต รูคูตของเรา *"ดูซิผู้หญิงแต่งตัวเสียสวย พอไม่นานเอาความสวยไปให้ผู้ชายขี้เยี่ยวรดเสียแล้ว ยังบอกว่าดีอีก เห็นอุ้มท้องโตๆ โย้ไปเย้มา ใครเห็นก็ไม่ต้องการ กว่าท้องมันจะหายโตก็นานถึง ๙ เดือน ๑๐ เดือน อย่าว่าแต่ ๙ เดือน ๑๐ เดือนเลย ในครั้งพุทธกาลนานถึง ๗ ปี ๗ เดือน ๗ วัน มันกลัวไหม บางคนลูกยังไม่ทันออกมาเลย แม่ตายเสียแล้ว หรือไม่ก็ตายทั้งแม่ทั้งลูก นี่แหละ ท่านเรียกว่า* ***"ตัวสมุทัย"*** *ที่ผู้หญิงนิยมชมชอบดีนัก อวิชชามันโหดร้าย มันฉลาดในการสร้างบาปอกุศลมาก ถ้าหากว่าไม่มีสติปัญญาเป็นเพื่อนของจิตใจแล้ว เราก็ต้องไหลไปตามอารมณ์ของมัน"*

จึงได้กล่าวว่าให้มีการพิจารณาเสียก่อน จึงค่อยบริโภคอาหารไม่บริโภคด้วยอารมณ์ของตัณหา แล้ววิปัสสนาญาณก็จักเกิดขึ้นในบาตรขณะที่เราฉันข้าวนั่นเอง ฉันอาหารก็ไม่ขาดทุนได้กำไรอยู่เสมอ ผิดกับผู้บริโภคด้วยอำนาจของตัณหาวิปัสสนาญาณก็เกิดขึ้นไม่ได้ เราจะเป็นเทวดา เป็นพรหมแล้วเข้านิพพานได้ ก็ต้องอาศัยคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ครูบาอาจารย์ได้นำมาว่ากล่าวสั่งสอน

ถ้าหากว่าไม่มีการสั่งสอนเสียแล้ว นักบวชก็จักเกิดความเบื่อหน่ายในครูบาอาจารย์เกิดการดูหมิ่นในครูบาอาจารย์ว่า ***"ไม่มีวิชาความรู้อะไร เป็นพระหลวงตาธรรมดา"*** เราจะรู้ได้

อย่างไรล่ะ ว่าท่านไม่มีวิชาความรู้อะไร ในเมื่อ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่มีญาณทัสสนะ เพราะเรื่องของจิตใจมันไม่ใช่วัตถุเงินทอง ***"ถ้าท่านทำได้ทำถึง มรรค ผล เบื้องสูงแล้ว ท่านไม่อวดไม่โชว์เราจะว่าอย่างไรท่านล่ะ"*** จึงขอให้พวกเราพิจารณาถึงธรรมะที่ไม่มีกิเลส ที่ไกลจากกิเลสแล้วนำมาประพฤติปฏิบัติย่อมมีญาณทัสสนะรู้ว่าครูบาอาจารย์ได้ว่าเป็นพระอย่างไร

ผมเองหนังสือก็ไม่รู้ อ่านก็ไม่ออกเขียนก็ไม่ค่อยได้ แต่ทำไมพวกเจ้านายผู้ใหญ่ชอบเข้ามาหาอยู่เสมอ ขนาดอยู่กับพื้นดินเปล่าๆ เขายังพากันกราบไหว้ได้ นี่แหละผู้ใดเชื่อมั่นในธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้วประพฤติปฏิบัติตาม จะไปทางไหนก็มีคนนับหน้าถือตา สรรเสริญสักการะ เหมือนปุ๋ยที่ใส่บ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรือง ผิดกับคนพาล เข้าไปบ้านใด เมืองใด หมู่คณะใดไม่มีใครต้องการเพราะเป็นขยะรกบ้านเมือง กลัวบ้านเมืองของเขาจะฉิบหาย ใครอยากได้ดีอย่างเรา ก็พยายามทำอย่างเรา ไม่มีวันขาดทุน มีแต่กำไร ไหนๆ พวกเราก็ได้มาเจอมาเจอะกันแล้ว อย่าให้ว่างเปล่าจากมรรคผลเลย พยายามเอามรรคผลจากคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าที่เราสั่งสอนไปบ้างจะได้เป็นคนมีวิชาความรู้เป็นบัณฑิต

พ่อแม่เรานี้เปรียบเสมือนพระอรหันต์ของลูก คุณของพ่อแม่นั้นมากมายกว่าแม่น้ำในมหาสมุทรสุดที่จะคณานับได้ว่าเท่านั้นเท่านี้ ให้พวกเราเอาดินเป็นกระดาษ แล้วเอาน้ำในมหาสมุทรเป็นน้ำหมึกวาดเขียนจารึกคุณของพ่อแม่ชาตินี้ก็ไม่หมด พ่อแม่เป็น "บุพการีชน" แก่พวกเรามาก่อน ควรที่พวกเรา

จะสังวรในคุณของพ่อแม่ให้มาก พยายามบำเพ็ญตนเป็นคนกตัญญูกตเวทีแก่พ่อแม่ครูบาอาจารย์ ศิษย์ต้องบำรุงอาจารย์ด้วย ๔ สถาน ด้วยการลุกขึ้นรับใช้ด้วยการฟังคำสั่งสอน ด้วยการอุปัฏฐาก ด้วยการศึกษาเล่าเรียนด้วยความเคารพ แล้วศิษย์จักพบจุดจบของพระพุทธศาสนา ไม่ต้องกลับมาเวียนเกิดเวียนแก่ เวียนตาย อีกต่อไป

รู้เห็นตามความเป็นจริง

(สอนธรรม ๑๓ กันยายน ๒๕๒๑)

กรรมฐาน ๕ คือ ***เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ*** นี้เป็นเหตุทำให้นักปฏิบัติให้ได้**รูปฌาน**และ**อรูปฌาน** ทีนี้เมื่ออารมณ์ของนักปฏิบัติผ่านถึงฌานชั้นนี้ จิตย่อมดับจากอารมณ์เก่าๆ เป็นอารมณ์หยาบๆ มาเป็นอารมณ์ละเอียดถึงความผ่องใสแห่งจิต ที่มีสภาพรู้อยู่อารมณ์เดียว แล้วต่อจากนั้น จิตมันก็มีอาการดับวูบหายลงไป คล้ายๆ กับว่าเราขาดสติหรือเผลอสติ แต่บางครั้งถ้าเรามนสิการกรรมฐานไม่ดี มันก็มีอาการขาดสติได้เหมือนกันแต่นักปฏิบัติย่อมมีสติระลึกอยู่เสมอย่อมมีความรู้ตัวอยู่ทุกขณะนี้แหละท่านเรียกว่า ***"จิตเข้าสู่ภวังค์"***

จึงได้กล่าวว่าผู้ที่เจริญกรรมฐาน *จนได้วสี ชำนาญแล้ว ย่อมผ่านอารมณ์ของ**รูปฌาน**ได้โดยไม่ยากเลย* ทีนี้เมื่อเจริญรูปฌานจนได้วสีชำนาญแล้ว อารมณ์ของรูปฌานจะเปลี่ยนเป็น

อรูปฌาน เป็นฌานที่ไม่มีรูป มีอารมณ์ละเอียดกว่ารูปฌานหลายเท่าสามารถแยกธาตุทั้ง ๔ ให้ปรากฏแก่นักปฏิบัติได้รู้ได้เห็นตามความเป็นจริง *(ยถาภูตญาณทัสสนะ)* อย่าว่าแต่นักธรรม ตรี โท เอกเลย ต่อให้ประโยค ๙ อีกนะคุณ ถ้าหากว่าไม่มีการปฏิบัติจิตใจให้อยู่ในศีล สมาธิ ปัญญาละก็ ไม่สามารถรู้เห็นในเรื่องของ**ยถาภูตญาณทัสสนะ**ได้เลย จะมีได้ก็เพียงแต่สัญญาปริยัติที่ตนได้ศึกษาเล่าเรียนมาเท่านั้น จึงเป็นสัญญาอุปาทานที่เกิดจากคัมภีร์ตำรา หาใช่เป็นมโนบัญญัติที่เป็น*ยถาภูตญาณทัสสนะ*ปรากฏขึ้นทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจไม่

อารมณ์ของสมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานต่างกัน **สมถกรรมฐาน** *มีการสงบจากนิวรณ์ทั้ง ๕ เป็นอารมณ์* **วิปัสสนากรรมฐาน** *มีปัญญาเป็นสภาพรู้เท่าทันความปรุงแต่งของตัวสังขารที่ปรากฏขึ้นทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจหรือสภาพของปัญญาที่รู้ชัดในรูปในนามอันเป็น**อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา** เป็นอารมณ์*

คราวนี้มาพูดถึงอารมณ์ของสมถกรรมฐาน เมื่อนิวรณ์ดับลงแล้ว **โอภาส** แสงสว่างก็จักเกิดขึ้นพร้อมทั้งนิมิตก็จักเกิดขึ้นที่นักเรียนตำราเรียกว่า ***"วิปัสสนูกิเลส**นั่นแหละ"* ถ้าหากว่าเรากำหนดทำความรู้ไม่ละเอียดหรือพิจารณาไม่ดีแล้ว ก็เกิดทิฏฐิมานะขึ้นมาในจิตใจว่า ***'เอ เรานี่สำเร็จแล้วนี่หนา ใครสู้เราไม่ได้แล้ว'*** เลยกลายเป็น**อุปกิเลส**ไปได้

แต่หากว่าเรากำหนดทำความรู้พิจารณาดีแล้ว ถูกแล้วก็กลายเป็นวิปัสสนาปัญญาได้ ทำให้นักปฏิบัติสามารถแยกแยะ

นิมิตต่างๆ ที่ปรากฏอยู่เฉพาะหน้า เป็นอุบายเครื่องดับทุกข์ได้ เพราะนิมิตเป็นเครื่องหมายของกรรมฐานอย่างหนึ่งเพราะอย่างนี้แหละผู้ที่ได้กรรมฐาน ได้ฌาน ได้สมาธิ ท่านจึงให้มีการเจริญ**พรหมวิหารธรรม ๔** ได้เป็นเครื่องอยู่ของจิตใจ ถ้าไม่อย่างนั้นอุปกิเลสเข้าครอบงำได้ง่าย มีความสำคัญว่าตนเป็นพระโสดาบันบ้าง เป็นพระสกทาคามีบ้าง เป็นพระอรหันต์บ้าง กลายเป็น**มิจฉาทิฏฐิ**ไปเลย

การสอนกรรมฐานมันต้องยืนยันตำราได้ซิ ถ้าไม่เช่นนั้นก็ผิดทางสอน เป็นการสอนโดยความเห็นของตนเอง เพราะอย่างนั้นแหละท่านจึงตรัสว่า ***"ผู้เจริญศีลดีแล้ว ย่อมมีสมาธิเป็นผลเป็นอานิสงส์ ผู้เจริญสมาธิดีแล้ว มีปัญญาเป็นผลเป็นอานิสงส์ ผู้เจริญปัญญาดีแล้ว จิตย่อมหลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง ท่านสอนไว้อย่างนี้"*** อย่าไปสอนตามความรู้ความเห็นของตน

สุตมยปัญญาที่เกิดจากการได้ฟังได้ยินจากครูบาอาจารย์อบรมสั่งสอน หรือการท่องจำศึกษาเล่าเรียนจากคัมภีร์ตำรา ๑ **จิตตมยปัญญา** ปัญญาที่เกิดจากการอบรมจิตใจด้วยสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนา ตามมัชฌิมาปฏิปทา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ๑

จึงขอให้พวกเราหมั่นเตือนตนของตนให้เจริญกรรมฐานไว้ พยายามทำให้เป็นที่พึ่งของตนให้ได้ **"ความเพียรอันบุคคลควรทำเสียในวันนี้ทีเดียว ก็ใครล่ะจักรู้ว่าความตายนะมันจักมีมาในวันพรุ่งนี้"** เรารู้ว่า เราต้องตายแน่ ใครก็หนีความตายไปไม่พ้น ก่อนที่มันจะตายพยายามสร้างมรรคผลให้ได้เสียก่อนเราจะได้ไม่ขาดทุนไม่เป็นโมฆะภิกษุ ผู้ไม่ว่างเปล่าจากมรรคผล

สวากขาตธรรม

(สอนธรรม ๑๔ กันยายน ๒๕๒๑)

เรื่องของ**อุปกิเลส ๑๖** นี้ไม่มีแก่ผู้ใดเลย **“ผู้นั้นเป็นพระอริยเจ้า”** ใครมีอยู่ก็รู้ ไม่มีอยู่ก็รู้ พยายามตรวจดูตัวเองจะได้เห็นได้ การเจริญกรรมฐานนี้ เวลาเรานั่งทำวัตร หรือเวลาเรานั่งเจริญกรรมฐาน พยายามกำหนดรู้ทุกขณะไม่ว่าอิริยาบทใด กายเบาจิตเบาก็ให้กำหนดรู้ ขณะนี้นิวรณ์ดับแล้วก็ให้รู้ พยายามทำอยู่อย่างนี้แล้วจิตมันจะรวมเป็น**เอกัคคตารมณ์** ถ้าหากว่าเราไม่หมั่นเจริญบ่อยๆ คือไม่พยายามทำให้เป็นวสีแล้วมันก็เสื่อมลงได้

ถ้าหากว่าเราไม่ได้เจริญกรรมฐานแล้ว เราจะไปสอนคนอื่นก็ไม่ได้ *“เพราะไม่รู้จักอารมณ์ของกรรมฐานว่าเป็นอย่างไร”* **เจโตวิมุติ**มีอารมณ์เป็นอย่างนี้**ปัญญาวิมุติ**มีอารมณ์เป็นอย่างนี้ **กายเบาจิตเบา**เป็นอย่างนี้ **นิวรณ์ดับ**มีอารมณ์เป็นอย่างนี้ **ฌานสมาบัติ**มีอารมณ์เป็นอย่างนี้เราก็รู้ได้ ก็เพราะเราได้ผ่านได้เรียนได้เข้าไปสัมผัสสะกับมันมาแล้ว

*เรื่องของ**กิเลสตัณหา**มันเป็นของเที่ยง ไป**นรก**ก็เที่ยง เป็น**สัตว์เดรัจฉาน**ก็เที่ยง เป็น**อสุรกาย**ก็เที่ยง แต่มันเที่ยงไปทางที่ชั่ว เรื่องของ**ศีลธรรม**ก็เป็นของเที่ยง เป็น**เทวดา**ก็เที่ยง เป็น**พรหม**ก็เที่ยง ไป**นิพพาน**ก็เที่ยง เป็นทางเที่ยงที่ดี* อย่างที่เราสวดกันทุกเช้าว่า**รูป**ไม่เที่ยง ***เวทนา**ไม่เที่ยง **สังขาร**ไม่เที่ยง **วิญญาณ**ไม่เที่ยง* คือไม่เที่ยงของ**ขันธ์ ๕** รูปไม่เที่ยงเป็นส่วนของ**รูปธรรม**

คือ***กายเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ****ไม่เที่ยง เป็นส่วนของ* ***นามธรรม****คือใจ*

*ถ้าหากว่า****สมาธิที่เรืองด้วยปัญญา*** *ย่อมทำให้อารมณ์ละเอียดลงอีกว่า รูปก็ว่างเปล่า เวทนาก็ว่างเปล่า สัญญาก็ว่างเปล่า สังขารก็ว่างเปล่า วิญญาณก็ว่างเปล่า* เมื่อสภาพของญาณทัสสนะมันปรากฏขึ้นอย่างนี้ ใครเล่าจะยินดีอยู่ในขันธ์ห้า หลงกอดจูบขันธ์ห้า หวังว่าขันธ์ห้าจะยืนยงคงอยู่ได้ตามความปรารถนาเช่นปุถุชนที่ยังไม่ได้มรรคปฏิปทาเลย

เพราะอย่างนั้นแหละจึงควรพยายามทำให้มาก เจริญให้มาก ทำให้เป็น**อิทธิบาท ๔** ถ้าเราไม่ทำเราจะทำอะไรล่ะ เป็นพระอริยเจ้า เป็นสามเณรอริยเจ้า ไหนๆ เราก็ได้บวชได้เรียนกรรมฐานแล้วจะได้แทนคุณพ่อแม่ พ่อแม่อยู่ไร่ไปนา นึกถึงลูกชายทีไรเป็นบุญเป็นกุศลทุกที ถ้าหากว่าลูกชายเป็นคนเกเรเที่ยวลักของเขา พ่อแม่นึกถึงลูกทีไรเจ็บใจปวดใจทุกที เพราะลูกมันไม่รักดีไม่เอาความดี ไม่เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่ ครูบาอาจารย์ ทีนี้เมื่อพ่อแม่เอาสิ่งนี้มาเป็นอารมณ์ตายไปก็ไป**อบาย** ตรงกันข้ามกับพวกที่ *ได้****ฌาน*** *ได้****สมาธิ*** *ตายไปแล้วก็ไม่ไปอบายเพราะมี****สมาธิฌาน*** *เป็นเครื่องรับรองเป็น****โอปาติกะ*** *เพราะอาศัยคุณแห่ง****ปุญญาภิสังขารนั่นเอง***

พวกอุบาสิกา แม่ชี เขาได้กรรมฐานกับหลายคนแล้ว เขาเตรียมตัวเตรียมใจที่จะไม่มีผัวไม่มีสามีกันแล้วนะ เพราะทุกคนมีจิตใจมุ่งไปสู่จุดเดียวกันด้วยการเตรียมตัวเข้าไปสู่ความเป็นพระอริยเจ้าด้วยกันทุกองค์ ***ไม่มีวันไม่มีคืน มีแต่กิริยาที่ยืน เดิน นั่ง***

นอน ดื่ม กิน พูด คิด สถิตอยู่ใน‘สวากขาตธรรม’

พวกเราล่ะไม่อยากเป็นพระอริยเจ้ากันบ้างหรือ เรื่องของมรรคผล เมื่อมีขึ้นแล้วพยายามประคับประคองเอาไว้ เพราะมรรคผลเป็นที่พึ่งแห่งชีวิตของเรา ***“ความเกิดแก่เจ็บตายเป็นภัยอันน่ากลัวพยายามระลึกไว้อย่างนี้เสมอจะได้เป็นคนไม่ประมาท”*** พวกเราเรียนนักธรรมก็เรียนกรรมฐานเราก็เจริญ วันคืนผ่านไปมีแต่ทุนมีแต่กำไร เป็นโอกาสของเราแล้ว พยายามรีบตักตวงเอามรรคผลจากท่าน ศีลสมาธิปัญญา

อริยขันธ์

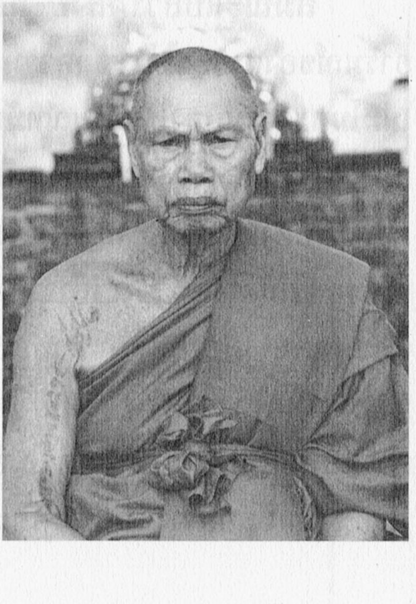
(สอนธรรม ๑๘ กันยายน ๒๕๒๑)

เป็นอย่างนี้แหละ คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า พระเถระก็ดี ผู้ปานกลางก็ดี ผู้บวชใหม่ก็ดี ท่านสอนให้มีความสามัคคีพร้อมเพรียงกัน อ่อนน้อมต่อกัน ***“ถ้าผู้บวชใหม่ไม่อ่อนน้อมต่อผู้บวชปานกลาง ผู้บวชปานกลางไม่อ่อนน้อมต่อท่านผู้เป็นเถระ จะเอามรรคผลที่ไหนล่ะ”*** พยายามอย่าปล่อยจิตใจให้เป็นไปตามอารมณ์ของตนเอง ***“ผู้ใดปล่อยจิตใจให้เป็นไปตามอารมณ์ของตน ผู้นั้นชื่อว่าปล่อยจิตใจให้เป็นไปตามความทุกข์ห่างไกลจากมรรคผล”***

พยายามทำตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจให้ห่างไกลจากบ่วงแห่งมารที่มันคอยล้างผลาญคุณงามความดี ***“เรามีตาก็ให้เป็น***

ตาอริยะ มีหูก็ให้เป็นหูอริยะ มีจมูกก็ให้เป็นจมูกอริยะ มีลิ้นก็ให้เป็นลิ้นอริยะ กายก็ให้เป็นกายอริยะ มีใจก็ให้เป็นใจอริยะ” ไม่ใช่ว่ามีตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจก็เป็นสัตวะ เมื่อเป็นอย่างนี้แล้ว เมื่อไรจะเป็นพระอริยะเจ้ากับเขาสักที พยายามสร้างสัจจะบารมีให้เกิดขึ้นในศีลสิบประการที่เราได้สมาทานไว้ดีแล้ว เมื่อเรามี**เวรมณี**ก็**สัจจะ**ประกอบเข้าด้วยทำให้เป็น**สัจจะบารมี** ให้เป็น**สาวกเวรมณี** เมื่อได้**สัจจะบารมี**แล้ว **อธิษฐานบารมี**ก็ตามมาเอง

ดูอย่างพระพุทธเจ้า ท่านขึ้นไปเทศนาโปรดพระพุทธมารดาบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ถึง ๓ เดือนเท่านั้นเทศนาหมดเลย พวกเทวดาได้มรรคผลเป็นโกฏิๆ ถ้าเราเปรียบเทียบเวลาของสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ๓ เดือนแล้ว เท่ากับเวลาในเมืองมนุษย์เพียง ๑๕ นาที เดือนละ ๕ นาทีเท่านั้น มากกว่ามนุษย์เราหลายเท่าแล้วพวกเราจะเอากันเพียง ๕๐ ปี ๑๐๐ ปีเท่านี้เองหรือ อีกไม่เท่าไรเราก็ต้องตายแล้ว เราจะเอาอะไรกับสังขารที่มันผุๆ ที่เน่าเปื่อยอยู่อีกล่ะ **ศีลของเราไม่มี สมาธิของเราไม่มี ปัญญาของเราไม่มี เราก็ควรทำให้มันมีขึ้น ให้เกิดขึ้น เราถนัดปฏิทาอย่างไรก็ควรทำเสีย จะได้ชื่อว่าเป็นพระเณรที่ไม่ว่างเปล่าจากมรรคผล**

อายตนะนิพพาน

(สอนธรรม ๒๓ กันยายน ๒๕๒๑)

พยายามเจริญกรรมฐานให้มาก ตัวขี้เกียจขี้คร้านเป็นตัวไม่ให้ได้มรรคผล เช่นเสียงที่มันเกิดเราก็ได้ยินเสียงนั้นด้วย ท่านเรียกว่า **"โสตวิญญาณ"** ตัววิปัสสนาที่แท้ต้องไม่ยึดถือในเสียงที่มันเกิดขึ้น เสียงมันก็ว่างๆ เปล่าๆ ไม่มีตนอะไร **เสียงดีก็ผ่าน เสียงร้ายก็ผ่าน ถ้าไม่มีอุปาทานมันเป็นเพียงสักว่าลม** มันเป็นอยู่อย่างนี้ **ผู้มีปัญญารู้แล้วก็ปล่อยว่างเสียก็เป็นเบญจขันธ์วิมุตติ ความหลุดพ้นจากขันธ์ ๕** ขันธ์ ๕ มันก็เป็นอยู่มีอยู่แต่ว่า *"จิตใจที่เข้าไปยึดถือในขันธ์ ๕ ว่าเป็นตนของเราเป็นตัวของเรามันไม่มี"*

สมณะแปลว่า*ผู้สงบ* ผู้ลอยบาปเสียแล้ว เป็นผู้ชนะอารมณ์ของตนเองได้ รู้จักความเกิดความดับในอารมณ์ของตน ไม่มีโมหะความหลงในอารมณ์ที่มันเกิดขึ้น **โมหะ** หรือว่า**อวิชชา** สภาพความหลงไม่รู้ตามความเป็นจริงในกองแห่งรูป กองแห่ง**เวทนา** กองแห่ง**สัญญา** กองแห่ง**สังขาร** กองแห่ง**วิญญาณ** มันเป็นของไม่มีตัวตน ว่างเปล่าจากความหมายแห่งเป็นตัวตน จากสัตว์บุคคล เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็แปรปรวนไปในท่ามกลาง มีการเสื่อมไปในที่สุด ใครเอาจิตไปยึดถือกับมัน ผู้นั้นก็มีความทุกข์ความเศร้าโศกพิไรรำพัน ใครไม่ยึดถือใน**ขันธ์ห้า** เป็นคนฉลาดรู้จักละรู้จักปล่อยวางเสียได้ ผู้นั้นก็มีความสุข

เรื่องของสมณะไม่มีอะไรมาก นอกจากทำกายวาจาใจให้เป็นพระ สมณะควรทำจิตใจให้เป็นเอกัคตตารมณ์ ประกอบด้วยอุเบกขารมณ์ เหลือแต่สภาพรู้ สภาพที่ถูกรู้ สภาพที่ละสภาพที่ถูกละ ให้มีญาณทัสสนะ ความรู้ความเข้าใจอย่างนี้

พิจารณาดูเถอะชาวบ้านชาวเมืองเขามีลูกมีเมีย โดนเมียด่าแทบทุกวัน เขายังอดทนอดกลั้นอยู่ได้ เราเป็นพระก็ควรมีอดทนอดกลั้น ในเมื่อตาสัมผัสสะกับรูป หูสัมผัสสะกับเสียง จมูกสัมผัสสะกับกลิ่น ลิ้นสัมผัสสะกับรส กายสัมผัสสะกับความเย็นร้อนอ่อนแข็ง ใจสัมผัสสะกับความพอใจและไม่พอใจ ถ้าเราไม่ทำอย่างนี้จะเป็นพระอริยเจ้า ได้มรรคผลได้อย่างไร ก็คำสอนของพระองค์เป็นอย่างนี้ ***"ขนฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา*** *ขันติความอดทน เป็นธรรมเครื่องเผากิเลสอย่างยิ่ง"* พูดกันจัง แต่ไม่เอามาใช้ให้เป็นประโยชน์บ้าง ผู้ไม่มีขันติจะเป็นตบะได้อย่างไร นักปราชญ์ก็เป็นไม่ได้ บัณฑิตก็เป็นไม่ได้ เป็นได้แต่คนพาล

เราทำวัตรเช้าเย็นต้องทำไว้ในใจ จึงจะรู้จักคุณของศีล ของสมาธิ ของปัญญา พิจารณาดูเถอะ เราไปบิณฑบาตไปถึงบ้านก็ได้ข้าวปากหม้อเลย ***"นี่แหละคุณของศีล ของสมาธิ ของปัญญา เวลาแตกดับไปก็ไม่เกิดเปรต อสุรกายสัตว์เดรัจฉาน เป็นเบญจขันธ์วิมุตติหลุดพ้นจากเบญจขันธ์เข้าถึงนิพพานเลย"***

เพราะอย่างนี้แหละ พระองค์ตรัสว่า ***"อตฺถิ ภิกฺขเว ตทายตนํ*** *ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นิพพานมีอยู่ในอายตนะนั้น"* หลักของอายตนะภายใน ภายนอกท่านก็บอกไว้แล้วว่า เป็น

สักว่าเท่านั้น ไม่ต้องมีตัวสังขารเข้าไปปรุงแต่งในตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจด้วย ท่านสอนให้มีการละการปล่อยวางทำให้ให้เป็นกลางๆ มีอารมณ์คงที่ไม่หวั่นไหว ใครนินทา ใครสรรเสริญรู้หมด แต่ผู้มีปัญญาย่อมไม่ถือเอาในสิ่งเหล่านั้น **“รู้ก็ปล่อยวางได้ นั่นแหละเป็นลักษณะของวิชชา รู้แล้วยังยึดถืออยู่ไม่ปล่อยก็ยังเป็นอวิชชา”**

พวกเราเป็นผู้ปฏิบัติ อย่าทำเป็นคนอ่อนแอ คนที่มีใจอ่อนแอโลเลไม่สามารถเอามรรคผลได้ พยายามทำใจให้เข้มแข็งสู้กับมัน แต่เราต้องสู้อย่างพระจึงจะมีชัยชนะ เอาอย่างพ่อของเราซิ ท่านปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ปฏิบัติเพื่อออกจากทุกข์ ควรที่พวกเรายึดเอาไว้เป็นแบบอย่างที่ดี เราเรียนนักธรรมหลักสูตรไม่มีบ้างหรือ ***ธรรมอันเป็นโลกบาล*** *ธรรมที่คุ้มครองโลกน่ะ*

ถ้าเราไม่เอามาใช้ เราจะเป็น**พุทธบุตร**ได้อย่างไรล่ะ ใครจะว่าใครจะชังก็ช่างเขา พ่อค้าแม่ขายเขายังมีตาชั่งไว้ชั่งของขายเลย ถ้าเขาไม่มีตาชั่งเขาก็รวยไม่ได้ ถูกลูกค้าโกงกินหมด *พวกเรานักแต่งจิตแต่งใจก็ต้องมีตาชั่งไว้ พยายามทำอย่างนี้ บนหน้าอกของคนเราไม่ว่าหญิงหรือชายมี**องค์เจดีย์**อยู่ทุกคน ทำไมเราไม่นำเอามาใช้เราอย่าไปทำลายองค์พระเจดีย์เสียหมดล่ะ*

เข้าถึงความหลุดพ้น

(สอนธรรม ๒๖ กันยายน ๒๕๒๑)

เรื่องของการปฏิบัตินี้เป็นวิบากที่ไม่มีใครทำให้ใครหลุดพ้นได้ เราต้องทำเอง *"ผมพยายามปฏิบัติอยู่ใน**สติปัฏฐาน ๔** ถ้าไม่ได้มาปฏิบัติกรรมฐาน ป่านนี้เสร็จไปนานแล้ว อายุมันยืดมาได้ก็เพราะอาศัยการปฏิบัติกรรมฐานนี่แหละ"* จิตใจที่ได้สัมผัสสะกับ**สมาธิ**หรือ**ฌาน** ก็เพราะจิตใจไม่ถูกตัวสังขารปรุงแต่ง ตัวสมุทัยก็ดับด้วย *เมื่อ**สมุทัย**ดับ พระ**อริยมรรค**ก็เกิด แล้วประหาร**สังโยชน์*** เพราะอย่างนี้แหละเราจึงต้องอาศัยมรรคเป็นเครื่องมือที่จะดำเนินไปสู่จุดหมายปลายทาง

ท่านว่า **"ทุกข์ควรรู้ สมุทัยควรละ นิโรธควรทำให้แจ้ง มรรคควรทำให้เจริญ"** เรารู้ทุกข์ ละสมุทัย ทำนิโรธให้แจ้ง ทำมรรคให้เจริญแล้วหรือยัง พยายามทำให้มีเสีย เพราะเรื่องความรู้ความเห็นใน **ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค** เป็นปัจจัตตัง สามารถเข้าไปผัสสะได้เฉพาะคนเดียว พวกเราถูกเบญจขันธ์กัดกินอยู่ กัดกินมานานแล้ว จะกัดกินต่อไปอีกข้างหนึ่ง ตราบใดที่เรายังพอใจปล่อยให้มันกัดกินอยู่

เพราะอย่างนั้นแหละเราจึงต้องเข้ามาเปลี่ยนจิตใจกันใหม่ จึงต้องอาศัยสมถภาวนาและวิปัสสนาภาวนาให้จิตใจ ให้จิตใจมันปล่อยวางจากสมุทัย จะได้ปล่อยวาง สละคืนความเป็นปุถุชนมาเป็นพระอริยเจ้ากันเสียที ตัดกระแสของ ***"หีโน คัมโม อนริโย อนัตถสัญหิโต"*** ให้หมดสิ้นลงไปเลย พยายามเพ่งเข้าไปกำหนดรู้

อยู่ภายในอาการสามสิบสอง แล้วเราจะเป็นสังขารร่างกายที่อาศัยเหตุปัจจัยปรุงแต่งขึ้นเท่านั้น เมื่อเหตุปัจจัยยังมีอยู่ รูปธรรม นามธรรม มันก็ยังดิ้นรนขวนขวายกันต่อไป เมื่อเหตุปัจจัยดับแล้ว สังขารร่างกายก็จักรวมเป็นไปตามสภาพของมัน

นี่แหละ *"ตัว**วิปัสสนาญาณ**ที่มันเกิดขึ้น ให้นักปฏิบัติได้รู้ได้เข้าใจเป็น**เจโตวิมุตติ**หลุดพ้นทางใจ"* เป็นเหตุให้ได้**ตาทิพย์ หูทิพย์** รู้จักใจคนอื่น **ระลึกชาติ**ได้ **แสดงฤทธิ์**ได้ จนกระทั่งถึง**อาสวักขยญาณ**ด้วย แต่ว่าการได้เข้าถึงนั้นไม่เหมือนกันเสมอไปหรอกนะ บางองค์ไม่มีหูทิพย์ ตาทิพย์ มีแต่อาสวขยะญาณเพียงอย่างเดียว ก็สามารถเข้าถึงนิพพานได้ท่านเรียกว่า ***"ปัญญาวิมุตติ"*** บางองค์มีทั้งหูทิพย์ ตาทิพย์ด้วยมีอาสวขยะญาณด้วย ท่านเรียกว่า ***"เจโตวิมุตติ"*** เพราะเป็นคุณพิเศษของท่าน แต่ผลเสมอกันคือ ***"ดับทุกข์ดับเพลิงกิเลสได้ เข้านิพพานได้เหมือนกัน"***

เพราะอย่างนั้นแหละ ท่านจึงได้กล่าวว่าตัวสมุทัยและตัวตัณหานั้นแหละทำให้จิตใจออกจากขันธ์โลกไม่ได้ พระองค์จึงได้ให้หนทางหรืออุบายที่ทำให้เราออกจากขันธ์โลกนี้ การละการปล่อยวาง การสละคืน การไม่เข้าไปพัวพันกับ **รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ** ด้วยอำนาจของ**อุปาทาน** นี่แหละเป็นอุบายเครื่องออกจากขันธ์โลก เพราะอย่างนั้นนั่นแหละมหาเปรียญทั้งหลายได้เรียนธรรมะ แต่ไม่รู้จักธรรมะ อาศัยธรรมะ แล้วพาตนเองเข้าไปเสพกับ**ตัณหาราคะ**อีก ความจริงธรรมะท่านไม่ได้เข้าไปเสพด้วย แต่คนมีตัณหาราคะนั่นแหละมันไปตามอารมณ์

ของมัน ก็เพราะจิตใจไม่มี**สัมมาทิฏฐิ** ไม่มี**สัมมากัมมันตะ** ไม่มี**สัมมาสังกัปปะ** พวกเราศึกษาคัมภีร์ตำราอย่างเดียวยังไม่เข้าใจ ต้องพิจารณาให้ดี แล้วจึงปฏิบัติตาม สมัยนี้ใครๆ เข้าก็อ้างว่าเป็นผู้รักษาศาสนา รักษาหรือไม่น่ะเราไม่ต้องโฆษณาหรอก การประพฤติปฏิบัตินั้นแหละ มันบอกยี่ห้ออยู่แล้วใช่ไหมล่ะ

ตัณหาวิหารธรรม

(สอนธรรม ๒๗ กันยายน ๒๕๒๑)

พระอริยมรรคเป็นเครื่องตัด**สังโยชน์** การทำความเพียรในห้องของสมถะและวิปัสสนาก็เพื่อต้องการตัดเครื่องร้อยรัดที่ผูกมัดชีวิตจิตใจให้อยู่ใน**วัฏฏะ** อะไรล่ะเป็นเครื่องร้อยรัด ***"ความรัก ความพอใจ ความอยากได้ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ"*** นี่แหละเป็นเครื่องร้อยรัด เย็บชีวิตจิตใจสัตว์ไว้ในโลก เย็บ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ให้ติดอยู่ในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ

คนเราทุกวันนี้เลยเข้านิพพานไม่ได้ หานิพพานไม่เจอสักทีเกิดมากี่ร้อยชาติพันชาติก็มาอยู่ใต้อำนาจของเจ้าตัณหาราคะ เลยต้องทำให้เป็นขี้ข้าหว่างขาของเขาทุกครั้งที่เกิดมาก็ว่าได้ เพราะไม่มี**เมตตา**ความรักใคร่ตนเองพ้นจากทุกข์ ไม่มี**กรุณา**ความสงสารตัวเอง อยากให้ตัวเองพ้นจากทุกข์ ไม่มี**มุทิตา**พลอยยินดีในเมื่อตนเองได้พ้นจากอำนาจของตัณหาราคะ ไม่มี**อุเบกขา**

ความวางเฉย ในเมื่อตัณหามันเกิดขึ้นคอยสนองความต้องการของมันอยู่เสมอ

มีแต่**เมตตากรุณาในตัณหา** กลัวว่าตัณหาจะหมดไปจากจิตใจของตน กลัวไม่ได้เสพกับรูป เสียง กลิ่นรส โผฏฐัพพะที่ชอบใจ ที่น่าปรารถนาตามอารมณ์ของตัณหา มีแต่มุทิตา พลอยยินดีในเมื่อ กลิ่นรส โผฏฐัพพะที่ชอบใจ ที่น่าปรารถนาตามอารมณ์ของตัณหา มีแต่มุทิตา พลอยยินดีในเมื่อตัณหามันเกิดขึ้นแล้ว เสวยอารมณ์ปล่อยให้เป็นไปตามอารมณ์ของมันเลย กลายเป็น **"ตัณหาวิหารธรรม"** ไปเลย หาใช่**พรหมวิหารธรรม**ไม่ เพราะอย่างนั้นแหละ คนเราจึงไม่พ้นจาก ชาติ ชรา มรณะ โสกะ ปริเทวะ โทมนัส อุปายาสะไปไม่ได้

ธรรมะของพระองค์มีให้เลือกมากมายใครอยากได้ธรรมะที่เป็น **ฌาน สมาธิ สมาบัติ มรรคผลนิพาน** ดับกองทุกข์ กองกิเลสได้ ก็เลือกเอา ซื้อเอา ชมเอา พระองค์ไม่ได้ว่า เราอยากได้ธรรมสูงมันก็ได้ธรรมสูง อยากได้ธรรมต่ำก็ได้ธรรมต่ำ พระองค์ก็ได้แต่บอก ได้แต่แสดงให้พวกเราฟังเท่านั้น

เวลาญาติโยมเขา**ถวายทาน** เขากล่าวว่า ***"สุทินนังวตเมทานัง อาสวขยาวหัง นิพพานังโหตุ ทานที่ข้าพเจ้าถวายดีแล้ว จงเป็นไปเพื่อความสิ้นไปแห่งกิเลสตัณหาให้ได้นิพพานเถิด"*** นี่เขาปรารถนาไว้อย่างนี้ เขาอยู่ในบ้านยังต้องการนิพพานเลย นี่เราเป็นนักบวช ถ้าไม่ได้นิพพานเราก็สู้ชาวบ้านไม่ได้ *แต่ว่านิพพานของชาวบ้านเป็น **'นิพพานในมุ้ง'** ราคะเกิดก็ดับเองไม่ได้ ต้องดับกับคนอื่น การดับกับคนอื่นก็เท่ากับไปเพิ่มความทุกข์ให้*

แก่เขา นิพพานในมุ้งเป็นอย่างนี้

นิพพานไม่ใช่ว่าเราจะขอเอาได้ตามความปรารถนา แต่นิพพานต้องได้ด้วยการลงมือทำ**ศีล สมาธิ ปัญญา**ให้เกิดขึ้นกับตนเอง ถ้าหากว่าความเกิดคือตัว**สมุทัย** มันยังไม่ดับ เราก็ต้องเวียนเกิด เวียนแก่ เวียนเจ็บ เวียนตายกันอยู่อย่างนี้ เพราะอย่างนั้นแหละจึงพยายามทำให้มันหมดเสีย

มิจฉามรรค

(สอนธรรม ๒ ตุลาคม ๒๕๒๑)

คุณของ**พระพุทธเจ้า พระธรรมเจ้า พระอริยสงฆ์เจ้า** มีอานิสงส์มาก มีอานุภาพมาก ภิกษุสามเณรเป็นผู้แนะนำสั่งสอนญาติโยมให้รู้จักกุศลธรรม จะว่าไม่มีความสำคัญนั้นเป็นไปไม่ได้ พวกเราจงช่วยกันจรรโลงพระพุทธศาสนาไว้ จะได้เป็นผู้สืบต่อเชื้อสายความเป็นพระอริยเจ้า เป็นพระเป็นเณรต้องมีการศึกษาหาความเข้าใจในเรื่องของพระพุทธศาสนาจนสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้นั้นๆ ให้คนอื่นได้ให้สมกับคำว่า

“พุทโธ โลเก อุปปันโน พระพุทธเจ้าเกิดขึ้นแล้วในโลก ธัมโม โลเก อุปปันโน ธรรมเกิดขึ้นแล้วในโลก สังโฆ โลเก อุปปันโน พระสงฆ์เกิดขึ้นแล้วในโลก”

เกิดขึ้นในโลกไหนล่ะ ก็เกิดขึ้นในขันธ์โลกนี้แหละ เป็นพระสงฆ์ที่ว่าง่าย ท่านเรียกว่า **สุวโจ มีกายสุจริต มีวจีสุจริต**

มีมโนสุจริต เกิดขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เพราะอาศัยการสร้างขันติความอดทนในการ **อสุภะ ๑๐ กสิณ ๑๐ อนุสสติ ๑๐** ที่เกิดขึ้นใน ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ รู้ทั้งภายใน ภายนอก ต่อจากนั้นท่านให้เจริญ**พรหมวิหาร**ต่อ ถ้าไม่เจริญพรหมวิหารแล้วทำให้อุปกิเลสเข้าครอบงำได้ง่าย

เช่น**พระเทวทัต**ถูกอุปกิเลสเข้าครอบงำ แยกสงฆ์แล้ว ทำการประทุษร้ายพระพุทธเจ้าจนถูกแม่ธรณีสูบ นั่นแหละเป็น**มิจฉามรรค**ล่ะ จึงได้กล่าวว่า ถ้าหากว่านักปฏิบัติหลงไปตามอารมณ์ของอุปกิเลสเสียแล้ว ก็เดินทางผิด เพราะจิตไปคบกับมิจฉามรรค วิปัสสนาที่แท้ก็เกิดขึ้นไม่ได้เลย ก็เลยเอามรรคผลให้กับตนเองไม่ได้

เมื่อเราสวดอยู่ให้กำหนดเข้ามาไว้ในจิตใจพิจารณาดูในจิตใจว่า ***"มิจฉามรรคในขณะนี้มีอยู่ในจิตใจของเราหรือไม่ ถ้าไม่มีก็เป็นสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมามรรค"*** ขอให้พวกเราใช้ธรรมเป็นเครื่องนำทางเป็นแสงสว่างแห่งชีวิตและจิตใจ ให้เข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์เกิด เพราะธรรมอย่างนี้ไม่มีใครสามารถสอนได้นอกจากพระพุทธเจ้า และอริยสาวกเท่านั้น พระธรรมวินัยที่พระองค์ทรงบัญญัติไว้ย่อมไม่เป็นอุปกิเลสแน่ ถ้าเรายังไม่สำเร็จ ก็อุ่นใจได้ว่า *"เราไม่ไปเกิดในมนุษย์โลกก็ต้องเกิดในเทวโลกหรือพรหมโลกแน่"* เป็นลาภ เป็นบุญของพวกเราแล้ว

ถ้าครั้งนี้เอาดีไม่ได้ กลับมาชาติหน้าก็เอาดีไม่ได้ ลองพิจารณาดูเถอะ ถ้าเราไป**นรก** ๗ วัน ก็ไม่ได้เจอพระพุทธศาสนาอีกแล้ว ถ้าไปเกิดเป็น**เปรต**ก็ต้องไปเสวยกรรมอีกเป็น**พุทธันดร**

จึงจะพ้น เมื่อเรามีโอกาสแล้ว อย่าได้พากันประมาทว่าเรายังหนุ่มเรายังไม่แก่ เราไม่ตายง่ายๆ หรอกนะ

พระพุทธเจ้าบอกว่ากาลเป็นที่ตายของสัตว์และมนุษย์นั้นไม่มีนิมิตเครื่องหมายบอกให้รู้ได้ เหมือนดาวประทีปที่เราจุดไว้ในที่แจ้ง จะดับลงไปเมื่อไรก็ได้ ตราบใดที่ลมยังพัดอยู่หรือว่าน้ำมันและไส้มันหมดสิ้นไป เราทำดีในวันนี้ ถึงแม้เราจะต้องตายในวันพรุ่งนี้ เราก็สบายใจ ไม่ต้องเดือดร้อนใจ เพราะเราเตรียมพร้อมไว้แล้ว

กรรมฐานโอสถ

(โอวาทครั้งสุดท้ายวันออกพรรษา ๑๖ ตุลาคม ๒๕๒๑)

"ด้วยกายกรรมก็ดี วจีกรรมก็ดี มโนกรรมก็ดี ที่ผมได้ประพฤติไม่ตรงต่อธรรมวินัย ที่ระลึกได้ก็ดี ที่ระลึกไม่ได้ก็ดี เมื่อเพื่อนภิกษุสามเณรรูปใดได้เห็นแล้ว ขอให้ว่ากล่าวตักเตือนได้ ผมบวชมานานก็จริงแต่บางครั้งผมก็ไม่รู้สิ่งที่ผมได้ทำลงไป เพราะการศึกษาในพระพุทธศาสนา ในด้านคันถธุระที่มีการศึกษาเล่าเรียนมา ให้กล่าวตักเตือนได้ทุกรูป แต่ในด้านสัมมาปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ผมได้ทำอยู่เสมอดังเช่นข้อระเบียบการปฏิบัติที่เขียนไว้ ก็เพื่อเป็นอยู่ต่อไปในภายภาคหน้า เพื่อจรรโลงพระพุทธศาสนาในด้านสัมมาปฏิบัติไว้"

การเจริญวิปัสสนานั้นเป็นการศึกษาเรื่องชีวิตจิตใจของตนเองให้ตั้งอยู่ใน**สติปัฏฐาน ๔** ให้มี**อินทรีย์สังวร** ในการก้าวไปข้างหน้าและถอยหลัง กำหนดรู้ใน**อิริยาบถ ๔ รูปยืน รูปเดิน รูปนั่ง รูปนอน** ก็ให้มีสติกำหนดรู้ เพื่ออบรมให้อินทรีย์แก่กล้า *"ท่านเรียกว่า**กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน**"*

เรารักษาธรรมของพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็รักษาเรา เมื่อพระพุทธเจ้าไม่ได้มาตรัสรู้ พระธรรมก็ไม่มีใครรู้จัก พระสงฆ์ก็เกิดขึ้นไม่ได้ การแสวงหาที่ไม่ประเสริฐเลย เพราะมันเป็น**สังขตธรรม** แล้วการเดินทางเข้าไปสู่ความเป็นพระอริยเจ้านั้น**มีภัยอันตรายมาก ต้องอาศัยครูบาอาจารย์ ผู้ที่เดินทางมาแล้ว**

ให้ช่วยชี้ บอกทางเดินให้ ธรรมที่เป็น *"หีโน คัมโม อนริโย อนัตถสัญหิโต"* เป็นตัวสมุทัย เป็นตัวทุกข์ ธรรมที่มีการละการปล่อยวางนั่นแหละ เป็นธรรมหลุดพ้นของพระอริยเจ้าทั้งหลาย

ทีนี้เมื่อนักปฏิบัติมีศรัทธาแล้วต้องพยายามสละอารมณ์ภายนอก ที่มันคอยหาโอกาสทำลายอารมณ์ของวิปัสสนาไม่ให้เกิดขึ้นได้ จนได้**สมถะ**ความสงบภายใน ให้มันรู้อยู่ภายใน**นาม**และ**รูป**ที่มันเกิดขึ้นและดับไปว่ามีลักษณะอย่างไร แล้วให้จำอารมณ์นั้นไว้ พยายามอยู่อย่างนี้แล้วจะเห็นหน้าตากิเลสที่มันฝังแน่นอยู่ในใจท่านเรียกว่า **"อนุสัย"** ***แต่มรรคภาวนา**นี้แหละที่เป็นตัวถอดถอนอนุสัยออกมาให้หมดโดยไม่เหลือ* ผู้เห็นภัยของอนุสัยที่มันผ่านมาในอดีต ย่อมได้ลิ้มรสของ**กรรมฐานธาตุกรรมฐานโอสถ**รักษา**โรคราคะ โทสะ โมหะ**

เพราะอย่างนั้นแหละ จึงต้องเอาธรรมมาอบรมจิตใจให้มีผู้รู้เกิดขึ้นในทวารทั้ง ๖ สามารถเอาชนะอารมณ์ตนเองได้ เป็นสมณะผู้สงบ ผู้รู้จักปล่อยวางตัณหา ไม่ยึดในตัณหา อันเป็นอารมณ์ของชาวโลก เป็น**นักบวชสัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาอาชีวะ สัมมากัมมันตะ** เมื่อกามราคะไม่เกิดเราก็รู้ ไม่ต้องให้ใครมาพยากรณ์

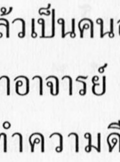
กามราคะไม่กำเริบทาง**กาย ทางวาจา ทางใจ**นั่นแหละเป็น**อารมณ์ของพระอนาคามี**และ**อรหันต์** เพราะ**อริยมรรค**ประหาร**อนุสัย**จึงได้ชื่อว่า *"เป็นผู้รื้อบ้านรื้อเรือนไม่มีบ้านเรือนอยู่ เป็นผู้ออกจากเรือนได้แล้ว"* ถ้าหากว่าไม่มีฌาน ไม่มีสมาบัติต้องทำให้ได้**อาสวขยญาณ** จึงจะเข้าถึง**พระนิพพาน**

วันนี้เป็น ***“วันออกพรรษา”*** **ขอให้พวกเราตั้งเมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรมไว้ในจิตใจ** เหมือนที่พวกเราได้ทำมาแล้วในระหว่างเข้าพรรษา ถึงแม้ว่าเราจะอยู่กับหมู่คณะไม่ได้มากก็ให้มาดี อย่าให้มี**โทสะปฏิฆะ**ในการไปและการภาวนา ถ้าหากว่าไม่ทำอย่างนี้ เราก็เปิดประตูนรกให้กับตนเองพาตนเองไปนรก พยายามเจริญพรหมวิหารไว้ในกายใจเสมอ

เรื่องของพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ถ้าหากว่าเรานำเอาไปว่ากล่าวติเตียนไม่ถูกต้องแล้ว มันเป็นภัยแก่ตนเอง สึกหาลาเพศออกไปก็ทำมาหากินไม่เจริญ ไหนๆ เราจะสึกออกไปพยายามเอาความดีไปดีกว่า เอาไปฝากพ่อฝากแม่ญาติพี่น้องให้พ่อแม่ดีใจ ว่า ***“เออได้อ้ายทิดที่ดีมีศีลธรรมกลับมาบ้าน”***

ไม่ใช่สึกออกไปแล้วเป็นคนอันธพาล เป็นขโมยเป็นโจรไปเลย อย่างนี้ก็เสียชื่อครูบาอาจารย์ เสียชื่อเสียงสำนักปฏิบัติหมด เราอยู่กับหมู่คณะ ได้ทำความดีไว้อย่างไร สึกออกไปก็ให้พยายามทำอย่างนั้น ผู้มีความดีให้รักษาคุณความดีของตนไว้แล้วชีวิตของเราก็จะมีความสุข ความเจริญรุ่งเรือง แม้จะอยู่ทางโลกไม่ได้จะกลับเข้ามาบวชอีกก็ไม่มีใครว่า หลวงพ่อดีใจด้วยขอให้ไปดีมาเถอะนะ

เอาละขอเอวํเพียงเท่านี้แหละ

ตื่นเกิด

เราเกิดมาทำอย่างไรคุ้มได้เกิด
ช่วยชูเชิดผลกำไรใหญ่ไพศาล
ให้ได้ดีมีสุขถูกใจนาน
สุขสำราญตลอดกาลตลอดไป

จิตเวียนว่ายตายเกิดหลายภพชาติ
น่าอนาถไม่รู้ตนพ้นสงสัย
หลงเวียนวนปนโง่เขลาไม่เข้าใจ
โลภ โกรธ หลง ราคะไงพาใจลวง

เดี๋ยวได้ดีเดี๋ยวมีภัยไม่เที่ยงแท้
มิอาจเลี่ยงหลีกภัยพาใจห่วง
หลงตนเองหลงลูกหลานกาลทั้งปวง
กลายเป็นห่วงผูกเอาไว้ในวัฏฏา

ตื่นเสียเถิดละเสียทีเอาดีได้
เสียเวลาไปเท่าไรให้กังขา
กี่อสงไขยหลายโกฏิปีทีไง่มา
พบธรรมาอริยเจ้ารับเอาธรรม

ดำเนินตามพระพุทธองค์ทรงบัญญัติ
แจ้งแจ่มชัดมิชัณมาพาดื่มด่ำ
อริยะมรรคสมังคีที่น้อมนำ
โพธิปักขิยธรรมนำพ้นภัย

ทำต่อเนื่องมีสติอยู่ตลอด
ประสานสอดตรึกในธรรมนำสดใส
อศุภะละในเราคงเข้าใจ
สลดใจสังเวชตนเหมือนคนตาย

ละของเน่าเอาของดีชีวีเลิศ
สุดประเสริฐคือทางตรงปลงทั้งหลาย
ทั้งเราเขาเน่าเหมือนกันอันตราย
อย่าเสียดายตัดใจปลงเลิกหลงทาง

ใช้สติปัฏฐานงานต้องคิด
เพ่งพินิจจิตแจ้งในใจสว่าง
มีครูมาพาปฏิบัติหัดละวาง
ค่อยก้าวย่างห่างวัฏฏาพาไปตรง

เดินหน้าไปไม่เหลียวหลังระวังยิ่ง
มีมิตรมิ่งแก้วกัลยาพาไม่หลง
ประเมินตนพาพ้นภัยใจมั่นคง
พระพุทธองค์พระพุทธธรรมนำหลักชัย

ขอพรพระรัตนตรัยอวยชัยช่วย
ไม่มอดม้วยขอพบธรรมนำสดใส
ข้ามวัฏฏาหาโคตรภูญาณอำไพ
เส้นตรงไปสู่สถานนิพพานธรรม

วไลพร จันทรศรี ผู้ประพันธ์

รายชื่อเจ้าภาพพิมพ์หนังสือ

●คุณยายสืบสาย เรือนใหม่ ๑๐,๐๐๐.- ●คุณสุนันทา ชิดจ้อย ๑๐,๐๐๐.-
●คุณณัฏฐา เชาวะวณิช ๑๐,๐๐๐.- ●คณะรถไฟและญาติมิตร ๖,๐๐๐.-
●คุณบุญหลวง - คุณรัชนีย์ เหล่ากาญจนอุดม และครอบครัว ๕,๐๐๐.-
●คุณกฤชวัฎ - คุณณัฐทนันท์ อภัยปรปักษ์ ๕,๐๐๐.-
●อ.คลังจินดา - คุณวรรณแขไข คลังเงินตรา ๕,๐๐๐.-
●คุณสุมล สาณิชวรรณกุล ๓,๐๐๐.- ●คุณอุไร บุญทาทอง ๓,๐๐๐.-
●คุณวีระ - คุณสุมาลี ภักดีอักษร สยามเอ็กซ์ปอร์ตมาร์ท ๒,๕๐๐.-
●คุณพรรอร ธรรมปิฎกสุทธิ์ ๒,๕๐๐.- ●คุณรวีวรรณ กาญจนวิสิษฐผล ๒,๕๐๐.-
●คุณเกรียงศักดิ์ - คุณพัชรางสุ์ - ด.ช.ออดี้ ชัยวรมุขกุล ๒,๕๐๐.-
●คุณเตือนตา - คุณต่อพงศ์ เกตุกลัดอยู่ ๒,๕๐๐.- ●คุณนิธินาถ อินทะโส ๒,๐๐๐.-
●ศูนย์นักเรียนพิกุล ๒,๐๐๐.- ●ครอบครัวบำรุงชูเกียรติ ๑,๕๐๐.-
●คุณอุกริต - คุณถวิป เทวารุต ๑,๕๐๐.- ●คุณทองสุข นิยมพงษ์ ๑,๓๓๐.-

รายละ ๑,๐๐๐ บาท

●พระไพฑูรย์ ฑีปธมฺโม ●คุณเสน่ะ - คุณสงบ ชัยนาม ●อ.ชยศมน ทรัพย์สุขบวร
●คุณณภัทร พิมสุวรรณ ●คุณประเสริฐ นกขมิ้น ●คุณลำเจียก บัวเอี่ยม
●คุณเสนอใจ - คุณเบ็ญจวรรณ วาสวิเศษฐ ●แม่ชีนันทวรรณ - แม่บุญเรือน เติบโต
●พล.อ.อ.ธานินทร์ - เพ็ญศรี ฟุ้งขจร ●คุณณพดา สิงหสุวิช ●คุณอุไร สิงหสุวิช
●คุณสุทธิ์กานตญา - สุทธิ์ชัญญาภัค - ด.ช.สุน์ธศักดิ์ วงศ์สุธานิธิ
●อ.สมวรรณ ทองเพ็ชร ●คุณอมรรัตน์ กัมสิทธิ์ - คุณสุวรรณ วงศิริ
●คุณสุรภี หงอสุวรรณ ●คุณนันทพร คล้ายวร
●คุณสุรจิตร - คุณนิชกานต์ สำราญวาณิช ●คุณประทุมพร ต้นเจริญ
●คุณจันทร์จิรา - คุณริญญานันท์ คันธา ●คุณสุทิน สนั่นเสียง
●คุณอนุชา - คุณรจเรข เลิศดำรงเดช บุตร-ธิดา ●แม่ชีสมพร ตุ้มธรรมรงค์
●คุณวรรณี บุณยเกียรติ ●คุณปราณี นิลวิสุทธิ์ ●คุณมณีวรรณ พรสี่
●คุณภัทธิรา ดีประวัติ ●คุณสนับ - สารภี ยังเจริญ ●ครอบครัววรคุณพิเศษ
●คุณบุศรินทร์ ศิริภัทร ●คุณกานดา ไพบูลย์พูนผล ●คุณมณี แซ่แต้
●คุณสุกัญญา โลหเนตร ●คุณสุภาพ - ครอบครัว แสนล้อม ●คุณพเยาว์ พิบูลย์เวช
●คุณจิรพร หานัชฌาสัย ●คุณธนนท์ ศุขะธรรม ●คุณมุกดา พงศาธร
●คุณแม่เอ้ย จักร์จุ่ม ●คุณมะเฟือง อุตมะเวทิน ●ร้าน "ช.บุญเจริญ"
●คุณชุติกานต์ ไกรคุรุศรี ●คุณพ่อพัก - คุณแม่บุญช่วย สวนกลั่น
●คุณวิชัย - คุณนิตยา - คุณณนาท - คุณกนกภรณ์ บงกชประทุมพัฒน์ ๕๒๐.-

รายละ ๕๐๐ บาท

●คุณธัญญา ประพันธ์โกมล ●คุณนุชนาถ วันสี ●คุณสมพิศ คงคา
●คุณสงวนศรี - คุณฉวีวรรณ - คุณศิวาพร ปาละกูล ●คุณสีสด พร้อมภูล
●คุณภัสสราทิพย์ ณัฏฐศรตทยุตา ●คุณสะอาด - คุณมยุรี ถนอมวงศ์
●คุณกิตติพัฒน์ - คุณจำนง อุตมัง ●คุณแม่เติม คลังพินิจ ●คุณสรินทร ซอสุขไพบูลย์
●คุณรามิดา เสือเจริญ ●คุณกร ประสมทรัพย์ ●คุณประยูร สอนแก้ว
●คุณวนิดา - คุณคมคาย สุขจินดา ●คุณภาณี แซ่ลิ้ม คุณชิงชัย แก้วดรุณี
●คุณเพ็ญศรี ไตรรัตนานุสรณ์ - คุณวาสนาทั้งสว่างวงษ์ และครอบครัว
●คุณเพ็ญศรี หิรัญพฤก ●คุณสุทธิพันธ์ หิรัญพฤก ●คุณสมานจิตต์ - คุณวีรวรรณ ทิพย์ผ่อง
●นร.โรงเรียนสาธิตเกษตร ชั้นประถมปีที่ ๒ ●คุณสมใจ แก้วสุวรรณ
●คุณปราณี ทัพนาค ●ร้านป๊อปอะไหล่แอร์ (คุณประสาร) ตรีอัณชุลีธาร
●คุณณัฐริน แสงชัยสุดนรกิจ - อนุวัตน์ สงวน ●คุณดวงกมล เขียวทองคำ
●คุณอำพรรณ์ - คุณสายใจ ฤกษ์ไชย ●คุณวิรัช - คุณสุวรรณา มานะโรจนานนท์
●คุณฐิติยา กวีภัทรนนท์ ●คุณมยุรี คุ้มวัน - วิไล เกตุรวัชถาวร
●คุณสะอาด - วิลัย หมีวร ●คุณวัฒนา ฮวบดี ●คุณดวงกมล เรี่ยวแรง
●คุณอรชร หงส์กิตติไพศาล ●คุณพัชรา พิริยไพโรจน์ ●คุณกรประภา เกตุชู
●คุณสุณี คงผึ้ง ●คุณธนาภรณ์ หาญวิวัฒนกุล ●คุณสมคิด หาญวิวัฒนกุล
●คุณฐิติมา หาญวิวัฒนกุล ●คุณสมนึก ฟูศิริทรัพย์ ●คุณวารีรัตน์ สกุลเหลืองอาราม
●คุณกมลชัย - วาสนา หาญวิวัฒนกุล และครอบครัว ●คุณประทิน เจตนเสน
●ครอบครัวคุณแม่ไส่เกียว แซ่เบ๊ ●คุณนิลุบล นนทิยา ●คุณวินัย จินดากวี
●คุณแมก็ สกุลเหลืองอร่าม ●คุณหยู แซ่อึ้ง ●คุณเบ็ญจรัตน์ บุษปะบุตร
●คุณจิรพร บัวเผื่อน ●คุณเลี้ยง แซ่เล้า - ศิริกุล จินดากวี ●แม่ชีสุพิน ศรีพินิจ
●คุณเฉลิม - บุญส่ง ชาญวิทย์การ ●คุณกมลวรรณ บูรณะพิมพ์ ●คุณปัทมพร เอี่ยมรชดา
●คุณสุมาลี เอเค่น ●คุณอุษา จันทร์สอง ●คุณเฉลิมศรี ปาลโพธิ์ และครอบครัว
●คุณพรรณวดี - มัณฑูร ฤทัยสุข ●คุณศรีนวล ชยางค์นนท์ พร้อมมารดา-บุตรธิดา
●แม่ชีเตือนใจ เกตุเทศ ●คุณบุญเยี่ยม เมฆะวิภาต ●คุณสมบูรณ์ หงษ์กิตยานนท์
●คุณอำไพ เกิดสังข์ ●คุณชฎาภรณ์ พันธุเมธางกูล ●คุณนฐพร ไข่เกตุ
●คุณเยาวภา สาริมาน ●พระธนชาติ - อ.ริโญ(สินอยู่) ●คุณประเทือง ทัสนารมย์
●คุณบรรจง - คุณรัชนี ชาลี ●คุณวดี สุขชู ●คุณสุภาพ เป๊ปฐม
●คุณรัชพร บุณยะกาญจน์ ●คุณอำนวย - คุณชมนาค พืชอำนวย และครอบครัว
●คุณ วีระ - ลิ้นจี่ พันธ์ไพโรจน์ ●คุณดวงฤดี คงหนู ●คุณอุไร ชุ่มเทศศร
●คุณเถกิง - คุณสมเจตน์ กาญจนะ ●คุณยุพิน บางน้อย ●คุณปวีณา วัฒนาจารุกิจ
●คุณสุนันทา ไทบัญฑิตย์ ●คุณอโนชา - โสธรา ยุวานนท์ ●คุณเพลินพิศ สิงหวิลัย
●คุณปรียา ภัทรโกวิท ●คุณทวี พิมพ์สาร ●คุณบุญชัย ล้อมธรรมพินิจ และครอบครัว
●บริษัท มานิตย์ฟาร์ม อาหารสัตว์ จำกัด ●คุณสมพิศ ด้วงหวา ●อ.มาลี ตั้งวงศ์ดีเลิศ

●คุณสิริพรรณ ทองนิ่ม ●คุณชวนชื่น นานานุกูล ●คุณบุษบา น้อยไม้
●คุณปัญญา - นวรัตน์ ปรองดอง ●คุณประทุมติด จันทร์คาธ และครอบครัว
●คุณนิลวรรณ ลีอังกูรเสถียร ●คุณอโศก วรรณสว่าง ●คุณพชรพร พุ่มจำปา
●คุณกอบกิจ - คุณสุวันดี ด.ช.เศรษฐศักดิ์ นกพุ่ม ●คุณสมปอง แช่มช้าง
●คุณผ่อน คุ้มอ่ำ ●อ.วิไลวรรณ รักษ์สันติกุล ●พระสุรินทร์ สุนทโร
●คุณโสรญา ฉันฑ์วีรวงศ์ ●คุณกอบกุล ศุขะธรรม ●คุณสุจิตรา สิงหะ และครอบครัว
●คุณมงคล - นฤมล เลิศประเสริฐคุณ ●คุณประภาศรี เดียวสุรินทร์
●คุณกิม แซ่แต้ ●คุณปราณี ซุ่มศาสน์ ●คุณราศี นกจัน
●คุณสุวัฒนา บุญวัฒนา ●คุณทรงศักดิ์ - สุมนา ฉายศรี ●คุณนันทาพร กุลชนะบูลย์
●คุณนิตยา ศุภคต ●คุณถนอม มิตรสีตะ ●คุณเพ็ญศรี โกสีย์
●คุณอังศรา จรุงนิจจำรูญ ●คุณอิ๊ล้ำ แซ่เล้า ●คุณมัณฑนา มัณยงค์วัฒน์
●คุณเพ็ญจันทร์ หนูแก้ว ●คุณพรทิพย์ คานงาม ●คุณอุษณี ชิตตระกานต์
●คุณป้าธูป - ประเทือง นกคุ้ม ●ด.ต.ชัยวัฒน์ - รัชนี ชีวะพฤกษ์ ●คุณสุนิพนธ์ คุ้มอ่ำ
●คุณธิตินันทร์ - รักชนก ไพโรจน์พิชัย ●คุณมัลลิกา - คุณสุธาทิพย์ อาภาภิรมย์
●คุณดวงใจ รักษ์เจริญ ●คุณยุพยงค์ วงศ์มณีวรรณ ●คุณปราณี บุญจันทร์ และครอบครัว
●แม่ชีละมัย แจ่มแจ้ง ●คุณจักรพงษ์ บุญจันทร์ ●คุณทับทิม พวงงาม
●คุณจันฉายณรงค์ ศรีวัฒนศิริกุล ●คุณจินตนา โกมลพันธุ์ ●คุณจีรนันท์ กองกวี
●ไม่ประสงค์ออกนาม ●คุณพรพรรณ สมบูรณ์ ●คุณไมตรีวัต พิมุขมนัสกิจ
●คุณปราณี คงสุวรรณ ●คุณทิวาพร จังศรีย์วงศ์ ●คุณสำเนียง แก้วทา
●คุณพโยม กลิ่นพยอม ●อ.วิไล ศรีเพ็ง ●คุณเพ็ญพรรณ สิงหวิลัย
●คุณสุพิชญา จรรยาไพบูลย์ลาภ ●ดร.ลีชัย ปัญญาวงศ์งาม ●คุณบุญชัย อาสิรพงษ์พร
●คุณอรวสา เอนกขจรเกียรติและครอบครัว ●คุณดำรงค์ - คุณชื่นชม ศิริพิทยางกูร
●คุณประยูร แสงประการ ●คุณเสี่ยมเอ็ง - คุณดาลัด งามชาญชัยกุล
●คุณธนาภร ลิมปสุรัต และครอบครัว
●คุณประดิษฐ - คุณฉลวยลักษณ์ อิทธิสารรณชัย และครอบครัว, คุณสุนีย์ แซ่เฮ้ง บุตรธิดาหลาน
●คุณณีราภรณ์ จันทะจิตต์ ๔๐๐.- ●คุณจันท์พิชาญา วงศ์สุธานิธิ ๔๐๐.-
●คุณขวัญนัตน์ วงศ์สุธานิธิ ๔๐๐.- ●อ.ภัทราวดี วงศ์สุธานิธิ ๔๐๐.-

รายละ ๓๐๐ บาท

●พระฐิติวุฒิ ฐิติญาโณ (กลิ่นถือศีล) ●คุณแถม สิทธิพาที ●คุณชวันดา สิงหเสนี
●แม่ชีพุ่ม ปรีเจริญ และลูกหลาน ●คุณซ่อนกลิ่น อธิยาโรภา ●คุณประภา รุจิโกไศย
●คุณขนิษฐา แก้วมีแสง ●คุณยาณิสา ●คุณเสมอใจ เม็คเคลน
●คุณสุภา จุลเจนใจ ●คุณอุไร ชูวงค์ ●คุณพิณนภา หอวัฒนาพันธ์
●อ.ภัทรา - คุณอิสราวัณณ์ นุทกาญจนกุล ●คุณพงษ์พิไล สินบำรุง ๒๕๐.-
●คุณอุทัยวรรณ อดคะเชนทร์ ๒๕๐.- ●คุณบรรยงก์ ภูติพันธุ์ ๒๕๐.-

รายละ ๒๐๐ บาท

●คุณแคชจรี ว่องวิทย์การ ●คุณอภิณห์พร อภิพิมพ์เมธี ●คุณสุภา สุขรื่น
●คุณรำภา ศิริเสาวลักษณ์ ●คุณจุฑามาส พรหมมาณพ ●คุณอารี ชัยสาม
●คุณสมจิตร จิตรพานิชเจริญ ●แม่ชีสมศรี แซ่โง้ว ●คุณสามารถ จีระบุศย์
●คุณพรทิพย์ บางหลวง ●แม่ชีสมพร ●คุณกัญญา พันธุ์โพ
●คุณสมจิต เหมือนสมัย ●คุณยุพิน โตสินธุ์ ●คุณแป้งล่ำ เปี่ยมฤทัย
●คุณวรัญญา ปานรักษา ●คุณสุทธิชัย สุขพล ●อ.สง่า - อุไรวรรณ ดีมาก
●คุณศิระกัลยาน์ นุทกาญจนกุล ●คุณสุภาพ สวนป่าน ●อ.มาลัย วรรณดิลก
●คุณกิมเอ็ง แซ่ตั้ง และครอบครัว ●คุณพรพรรณี จิรกิตตยากร ●คุณอรุณี จิรกิตตยากร
●คุณจิราพร จิรกิตตยากร ●คุณบุญชู - คุณวารุณี ลิมปิวัฒนาภรณ์
●คุณเอกพล - คุณทิพภา เมธาจารย์ ●คุณวรจรรย์ชร โฉมเชิด

รายละ ๑๐๐ บาท

●แม่ชีทองปาน บานนคร ●คุณปาณิสรา อุดมฉิมพลี ●คุณวรรณา ลัดดากลม
●คุณอัมพร แสงกระจ่าง ●คุณแฉล้ม แสงกระจ่าง ●คุณอารีย์ แสงกระจ่าง
●คุณตุ๋ย ลัดดากลม ●คุณละม่อม แซ่ซื้อ ●คุณวนิดา นิโคธา
●คุณหงส์ แซ่เจี่ย ●คุณอาภรณ์ ศิลป์ประเสริฐ ●คุณวลี ภู่พงษ์พานิช
●คุณสำอาง เงาประเวช ●คุณส้มแป้น - ทองพูล คธาฤทธิ์ ●คุณพวงแก้ว นาคศรีชุ่ม
●คุณบงกช ชนะจิตตโสภณ ●คุณจีนัสสุภิ โวหารเสาวภาคย์ ●คุณชวิศา เศรษฐีบุตร
●คุณสานิต - คุณประไพ โนนใหญ่ ●คุณลัดดา ทรวงชมพันธุ์ ●คุณสิงห์ แสงนิล
●คุณสเตตสุรพงษ์ - คุณสมฤดี คุณสุภาพร โนนใหญ่ ●คุณธนภรณ์ ศุขะธรรม
●คุณรติพน ศุขะธรรม ●ด.ช.ชานนท์ วงศ์เจริญ ●ด.ช.ชนภัทร วงศ์เจริญ
●คุณชาคริต จิตรัตน์ ●คุณภวิกา จิตรัตน์ ●คุณจวงจันทร์ จิตรัตน์
●คุณธัญยะธรน์ เลิศดชลี ●คุณจรัสศรี วงศ์กำแหง ●คุณพัชญา สัมพันธุ์เวชโสภา
●คุณนงคราญ - คุณอภินันโย ชัยศรี ●คุณพรพิทักษ์ ทับทอง ●คุณรณภพ บุญทวีเจริญ
●คุณสุกัญญา สัมพันธุ์เวชโสภา ●คุณลัดดา วัฒนวิเทศกุล ●คุณอรสา แคนทอง
●คุณเรวดี จุลเสนีย์ ●คุณประทินพร - ด.ช.ปุณยวีร์ สาลีผล ●คุณรุ่งทิพย์ สาลีผล
●คุณธนพร พูลละมัย ●คุณภรนลัท - ด.ช.ภรภัทร พูลละมัย ●ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม
●คุณสมบัติ - คุณจารุพร ทรัพย์ห่วง ●คุณทองมา วรรละคร ●คุณนิยม ปรีเปรม
●คุณนวลละออ วัฒโน ●คุณราตรี วัฒโน ●คุณวนิดา วัฒโน
●คุณปิยวัฒน์ ชัยรัชนิกร และครอบครัว ●คุณระยอง แข็งขัน และครอบครัว
●คุณรวีวรรณ วารีนิล ●คุณละออง แก้วธรรม ●คุณอารี โพธิ์คง
●คุณพรพิมล แซ่ลี้ ●คุณกิ้มเหมิ๊ง แซ่ลี้ ●คุณเจ็งโก๊ แซ่ลี้ ●คุณเจ็งโต๊ แซ่ลี้
●คุณประภาศรี ประทุมรัตน์ ●คุณนิตยา สังขะทรัพย์ ●คุณส่องสี ไชยแก้ว

●คุณเรณู อนุตะยา ●คุณยวล พลเรือง ●คุณสมบัติ ตรีไพชยนต์ศักดิ์
●คุณอำไพ ทองคำ ●คุณธีรวัฒน์ ทองคำ ●คุณณัฐพร ทองคำ
●คุณถ่ำ สิทธินาม ●คุณอุมาพร ประเสริฐสังข์ ●คุณสมหมาย ตันติวาลา
●คุณวิไลพรรณ เสนะเกตุ ●คุณสุเตียง กุลชัยวัฒน์ ●อ.ทัศนีย์ แสงอินทร์
●อ.สนธิทิพย์ มุกดาร์ ●อ.จรัสศรี สุงคาสิทธิ์ ●คุณกรรณิการ์ เจริญทรัพย์
●คุณสุนทรี ดุลประศาสน์ ●คุณราวะดี ดีแก้ว ●คุณสุพิศ เวชรังษีกุล
●อ.พูนศรี เชียวสาคร ●อ.เสาวนิตย์ สมบัติทวี ●อ.พิศมร นิวาสะบุตร
●คุณฮั้ว ตั้งวงศ์ดีเลิศ ●คุณดวงกมล ตั้งวงศ์ดีเลิศ ●คุณจำลอง ตั้งวงศ์ดีเลิศ
●คุณอุไร กันตามระ ●คุณบุญธรรม คล้ายอ่อง ●คุณ มงคล กะโห้
●คุณประคอง ธารีลาภ ●คุณกิมลี้ ลาภอุดม ●คุณกนกกาญจญจน์ ชูพรหมแก้ว
●คุณสำลี แพรุ่งทรัพย์ ●คุณยุพา พันธ์เดช ●คุณนฤมล โภคสมบัติ
●คุณแม่กุหลาบ กล่อมเจริญ ●คุณพ่อชั้ว กล้อมเจริญ ●คุณชุลี เทียนชัย
●คุณทนงพล เทียนชัย ●คุณหญิงกษม มิ่งโมฬี และครอบครัว
●คุณหยินเกษม เทียนชัย และครอบครัว เทียนชัย ●คุณอารมณ์ ทัศนชัยกุล
●คุณพ่อล้วน - แม่วาสนา - ดำ ช่างทำผมบางนา ●คุณสุกัญญา แก้วประเสริฐ
●คุณสุพรรณี โปษกรนัฎ ●คุณจิรนุช ทองกลิ่น ●คุณแพรวเพ็ญ ปาละวิสุทธิ์
●คุณรุ่งทิพย์ บัวอ่อง ●คุณชมนาค เจริญนาค ●คุณนาฎยา นันทกสิกร
●คุณศิริพร ศรีสิงห์ชัย ●คุณตามตะวัน ศรีสิงห์ชัย ●คุณประสาทพร เอี่ยมเชย
●คุณอนงค์ กลีบบัว ●คุณสนม แก้วสุกใส ●คุณสุชญา ลิมปสุรัต (น้องเนเน่)
●คุณอุดม - คุณศิริรัตน์ - คุณวรรณวิไล ศรีสวัสดิ์ ●คุณอ้อมน้อย เจริญธรรม
●คุณสุนันท์ เทียนซ้อน ●คุณพัด มหาบุญ ●คุณวัลลภ โปษกรนัฎ
●คุณศรัญย์ โปษกรนัฎ ●คุณบุษกร บุณยมานิตย์ และครอบครัว
●คุณป้าสังวาลย์ เกิดสมบัติ ●คุณสุภา แซ่ลี้ ●คุณปราณี ธีรรัตน์บงกช
●คุณมุ่ยลั้ง แซ่ลี้ ●คุณกัลยา อุดมผล ●ด.ช.ทนงศักดิ์ วรรณสกุลเจริญ
●คุณปราณี ธินดี ●คุณอัจฉราวรรณ ละวงษ์ และครอบครัว
●คุณพ่อเพ่งเขียว - แม่ทองปรุง เขียวชอ่ำ ●คุณวิภาพร สดใส ●คุณจำเนียร มุ่งเจริญ
●คุณมาลัย ศิริเปรม และบุตรธิดา ●คุณสงุ่น - คุณจำเนียร ทรัพย์รัตน์
●คุณสันติ ทองกลิ่น และครอบครัว ●คุณสมลักษณ์ - คุณชนะ ภูรัต ●คุณสมจิต ใบพัด

รายละ ๕๐ บาท

●คุณชลรัตน์ - ด.ญ.พรปวีณ์ สาลีผล ●คุณลำพูน อ่อนศรี
●คุณสุทธิ์กานตญา - สุนธศักดิ์ วงศ์สุธานิธิ ●คุณสุจิตรา กังรัตน์
●คุณอุบล ฉิมสร้าง ●คุณสุดใจ ฉิมสร้าง ●คุณพเยาว์ ใหม่อินทร์
●คุณเมธนน ดชชู ●คุณอาภรณ์ ภูทรัพย์ ●คุณเฉลียว อยู่เสถียร
●คุณเชื้อม รัตนะจีนะ ●คุณธารีรัตน์ เอกพิพิธพงศ์ ●คุณศุภกิตติ์ บัวอ่อง

●ด.ญ.กนกวรรณ บัวอ่อง ●คุณเกษม มิ่งโมพี ●คุณสุรินทร์ พินธุ
●คุณแพรวพันธ์ อุดมผล ●คุณวิชัย สังข์นาค
●คุณทัศนีย์ ศรีเฉลิม ๔๐.- ●คุณแสวงศรี ดีงามทรัพย์ ๓๐.- ●คุณจิระพัช รัศมีแจ่ม ๓๐.-

รายละ ๒๐ บาท

●คุณณีราภรณ์ จันทะจิตต์ ●คุณจันท์พิชาญา วงศ์สุธานิธิ ●คุณขวัญพัฒน์ วงศ์สุธานิธิ
●อ.ภัทราวดี วงศ์สุธานิธิ ●คุณทองล้วน ●คุณยวล พลเรือง
●คุณทองใบ อภิชาติสินธพ ●คุณชนกสุดา อาจทรัพย์ ●คุณน้ำใสว บุญเจน

คณะคุณเปรมปราง ชูอำไพ

รายละ ๑,๐๐๐ บาท

●คุณเปรมปราง ชูอำไพ ●คุณวิฑูรย์ - คุณสุปราณี รัตน์โสภณ
●คุณชำนิ - คุณจินตนา รัตน์โสภณ ●คุณโสภณ - คุณสมพร คล้ายปาน
●คุณสมศักดิ์ - คุณสมคิด ศรีนวล ●คุณสุวรรณา ยงเกียรติพานิช
●ครอบครัว "จั่นแก้ว" ●ครอบครัว "ยงเกียรติพานิช" ●คุณอังคณา บัวเทศ

รายละ ๕๐๐ บาท

●คุณนิภา รัตน์โสภณ ●คุณเกตุแก้ว ชูอำไพ ●พ.อ.เปรม รอดสวาสดิ์
●คุณรวิวรรณ เย็นกาย ●คุณขนิษฐา อิศรัตน์ ●คุณจินดา - คุณมยุรี สมตระกูล
●คุณบัญญัติ - คุณบุญเยี่ยม สอนดี ●ร้าน "ปรีดาเภสัช" ●ครอบครัวคุณวาสนา คำศิริรักษ์
●ครอบครัวคุณสุดาพร งามประเสริฐ ●ครอบครัวอาจารย์บัญชา ตั้งใจ
●ครอบครัวคุณทวี อรุโณทัยพิพัฒน์ ●คุณทองคำ - คุณวาริน ทองทา
●คุณโชคชัย - คุณสุมาลี วิมูลพัฒนพฤกษ์ ●คุณระเบียบ จิรัฏฐิติกาล
●คุณสังวาล พ่วงเจริญ ●คุณสมชาย - คุณเสาวนีย์ ตรีศักดิ์ศรีสกุลและบุตร

รายละ ๓๐๐ บาท

●คุณจุฬาภา ชูอำไพ ●คุณมยุรี สิโรดม ●คุณพิศ - คุณอัญชลี หมายผึ้ง
●คุณทวีทรัพย์ - คุณวัชรี กิจนุกูล ●คุณอภิรดี ไกรจักร์ ●คุณเกศชนก หาญรินทร์
●คุณครูสมบูรณ์ศรี มีกุศล ●คุณครูศุเชษฐ์ - คุณวรรณา เพ็ชรอินทร์ และบุตร
●คุณครูวิทยา - คุณรันนาภรณ์ วชิราญานน ●คุณครูจิรทีปต์ โชติดิลก

รายละ ๒๐๐ บาท

●คุณฉวี วจิตานนท์ ●คุณสมพร ยางสูง ●ร้าน "ชวนชื่น" ●คุณประไพศรี สงฆ์เจริญ
●คุณสมศรี ทองทา ●คุณอนงค์ - คุณระเบียบ ฟักหอม ●คุณบุญชอบ วัฒนดิเรก
●คุณสุภาวะ โรจนกร ●คุณพวงผกา ประเสริฐศิลป์ ●คุณครูเอก อึ้งรัตนากร
●คุณครูปราณีต นัยถนอม ●คุณครูธีรกันท์ วรสัมปุรณะ

●คุณครูวีระชาติ - คุณมินทร์ลดา ก่อบุญ ●คุณครูสุจินต์ - คุณสุนทรีย์ สลักคำ
●คุณครูดุษฎี กิติศรีวรพจน์ ●คุณครูจริยา จินตวรรณ ●คุณครูชลธร อรุณทรัพย์กุล
●คุณครูเสวนา จันทร์นวา ●คุณครูสุภัทรา พลอยแก้ว ●คุณครูอารีย์อร ขันสาคร
●คุณครูประทิน ตรีถัน ●คุณครูพยุหพล พานทอง ●คุณครูวัลภา เจริญสรรพ์
●คุณครูศุภราพร - คุณบุษบง พร้อมครอบครัว ●คุณครูเจริญศรี ถาวรสถิตย์
●คุณครูอัญชนา ไสยนิตย์ ●คุณครูสุวิทย์ - คุณประไพ รจนาสันห์ ●คุณมาลี หงษา
●คุณแสวง ชาญตะบะ ●คุณนิด ศรีกาฬสินธุ์ ●คุณชื่นนภา ผ่องพันธุ์
●คุณจิตศุภางค์ วงศ์ภาคำ ●คุณสุภาพ ทิพย์สันเทียะ

คณะบริษัท ยังท่าทรายมิตรเจริญ จำกัด

●คุณแม่เซียมง้อ แซ่อื้อ ๒,๕๐๐.- ●น.ส.พาณี ตั้งวิจิตรเจนการ ๑,๑๐๐.-
●น.ส.เจียมจิตต์ อุรัจฉทาพร ๕๐๐.-
●น.ส.นัฏพร - นายสิทธิโชค - ด.ช.ภูรี เทพไพสรรค์ ๒๐๐.-
●คุณสร้อยแก้ว ตั้งวิจิตรเจนการ และครอบครัว ๒๐๐.-
●คุณชนิดาภา เจริญสุข ๑๐๐.- ●ด.ช.แก้วกาจ แก้วฉาย ๑๐๐.-
●คุณเซียมหลี ตั้งวิจิตเจนการ ๑๐๐.- ●ด.ช.ศิริวัฒน์ ตั้งวิจิตรเจนการ ๑๐๐.-
●คุณพิไลวรรณ ล้ำฤทธิ์ และครอบครัว ๑๐๐.-

คณะแม่ชีกิมห้วง ศรีรัตน์

●แม่ชีกิมห้วง ศรีรัตน์ พร้อมครอบครัว ๕๐๐.-

รายละ ๒๐๐ บาท

●แม่ชีสมศรี ลองใจคำ ●อุบาสิกาอลิต บุญรัักศรพิทักษ์
●นายปริญา - นางสุภาวดี บุญรักศรพิทักษ์ พร้อมครอบครัว
●นายถวิล - นางอำไพ ลิ้มปิประเสริฐ พร้อมครอบครัว
●นายสมควร - นางอุไร ศรีจักร พร้อมครอบครัว
●นายโสภณ - นางอำนวย น้อยสา พร้อมครอบครัว
●นายพิทักษ์ พิพัฒนสุข พร้อมครอบครัว ●คุณสุรีทิพย์ พิพัฒนสุข พร้อมครอบครัว
●นายพิชัย - นางนราภรณ์ พิพัฒนสุข พร้อมครอบครัว
●นายประจวบ - นางหวานใจ โสธรศักดิ์ พร้อมครอบครัว
●นายประจักษ์ - นางต้อม สธรศักดิ์ พร้อมครอบครัว
●คุณแม่ผาย เพรีชศรี พร้อมลูกๆ หลานๆ ●อุบาสิกาพรพรรณ อนันต์ธนสาร

รายละ ๑๐๐ บาท

●อุบาสิกาสมพิศ เขียวประเสริฐ ●คุณรุ่งทิวา ทานุวัตร
●คุณแม่นรา ธีระพัฒชัยชูกุล พร้อมครอบครัว ●ด.ช.อานนท์ แซ่ตั้ง ●ด.ช.อานันท์ แซ่ตั้ง
●นางณภัทร์ ตันตริยานนท์ พร้อมครอบครัว ●นางพิมนภา นาคาเนลี พร้อมครอบครัว
●คุณแม่ฮวย แต้ประเสริฐ พร้อมครอบครัว ●น.ส.ณัฏฐรจี นมโก้ศล พร้อมครอบครัว ๔๐.-

คณะคุณธิดารัตน์ รวมเงิน ๑๑,๓๐๐.-

●นายพนมกร ศิระพงษ์มงคล ●น.ส.สุภรัตน์ เชาวน์เกษม ●นางนงเยาว์ เอี่ยมศิริรักษ์
●นายปิยไชย เอี่ยมศิริรักษ์ ●นางจินตนา และครอบครัว วิริยะประเสริฐ
●นางนงนุช และครอบครัว ทองวงศ์ตระกูล ●นางบุณย์สุภางค์ ภูมิชัยบุญเกษม
●กองการเจ้าหน้าที่ กรมวิชาการเกษตรคุณ ●พีระ และครอบครัว รัตนแสงหิรัญ
●นายประพันธ์ หล่อรัตน์วิไล ●นางอรพิน วิมลวรวิทย์ ●คุณบัณฑิต พานิช
●คุณนิภาภร แก้วอุดร ●คุณเสาวนีย์ สุขุมสิริพาณิช ●คุณจรินทร์ วรโพด
●คุณสกุลรัตน์ - จรินทร์ บุญชู ●คุณบุญสม นาคา ●คุณอมรา ตั้งเจริญสุขจีระ
●คุณคุ่ย สุทธิรักษ์ ●คุณวารุณี อาทิตย์ตั้ง ●คุณวันเพ็ญ
●คุณสุจิตรา เตชะศักดิ์ศรี ●คุณสุทัศน์ ศรีสุรักษ์ ●คุณอนนท์ แสงแก้ว
●คุณภัทรภร ทิพย์จินดาชัยกุล ●ด.ช.พร้อม สุขกิจบำรุง ●คุณกานต์ ศรีอรุณ
●ร้าน "รวมอะไหล่ยนต์" ●คุณศรีจันทร์ ตั๋นเผ่าพงษ์

คณะคุณวรรณา การุณกร รวมเงิน ๒๐,๐๐๐.-

●นายทวี องค์ทวีเกียรติ ●นางมาลี จุนเกียรติ ●นางเง็กเกียว แซ่เฮ้ง
●นายสมเกียรติ การุณกร ●นางวรรณา การุณกร ●นายอุกฤษฏ์ การุณกร
●นางสาวอารียา การุณกร ●นายประเสริฐ องค์ทวีเกียรติ
●นายประสงค์ องค์ทวีเกียรติ ●นายประสิทธิ องค์ทวีเกียรติ ●นางชนิดา องค์ทวีเกียรติ

●คุณสีนาด - คุณปริศณา ประชุมพันธุ์ และครอบครัว ๙,๐๐๐.-
●คุณนท์ - คุณรัตนา บริบูรณ์วิกกัย ๒,๐๐๐.- ●คุณวรินพร - เนติไชยศักดิ์ ๑,๐๐๐.-
●คุณแดง กวินเสกสรรค์ ๕๐๐.- ●คุณสมปอง เปรมศิริ ๕๐๐.-
●คุณแม่อบ - ละออง เขียวโมรา ๒๐๐.- ●ยายลูกอินทร์ พลอยล้วน ๒๐๐.-
●ป้าทองอยู่ แซ่ผู่ ๒๐๐.- ●อ.วราภรณ์ เขื่อนสุวรรณ ๒๐๐.-
●คุณวนิดา วงศ์อนันต์ ๒๐๐.- ●คุณบังอร - เพียงพลอย เลิศเด่นธรรม ๑๒๐.-
●พระบุญเลิศ อยู่ยิ่ง ๑๐๐.- ●อุบาสิกา รงรอง มณีแมน ๑๐๐.-
●คุณนฤมล หงษ์ห้อม ๑๐๐.- ●อ.จรวย พิมแย้ม ๑๐๐.- ●อ.วีณา บำรุงกิจ ๑๐๐.-

ผู้ชี้ขุมทรัพย์!

อานนท์! เราไม่พยายามทำกะพวกเธอ

อย่างทะนุถนอม

เหมือนพวกช่างหม้อ ทำแก่หม้อ

ที่ยังเปียก ยังดิบอยู่

อานนท์! เราจักขนาบแล้ว

ขนาบอีก ไม่มีหยุด

อานนท์! เราจักชี้โทษแล้ว

ชี้โทษอีก ไม่มีหยุด

ผู้ใดมีมรรคผลเป็นแก่นสาร

ผู้นั้นจักทนอยู่ได้.

(มหาสุญญตสุตฺต อุปริ. ม. 14/245/356)

